

Összefoglaló az
Európai Emberi Jogi
Bíróságnak a mentális
sérültek jogaival
kapcsolatos
döntéseiről

Évekig bezárva tartottak, bár nem csináltam semmi rosszat.
Saját lakásban akartam lakni.

MDAC az emberi jogokért küzd.

Mivel tiszteletben tartjuk ügyfeleink magánéletét,
a képek nem ügyfeleinket, hanem modelleket ábrázolnak.

Összefoglaló az Európai Emberi Jogi Bíróságnak a mentális sérültek jogaival kapcsolatos döntéseiről

Az eset-összefoglalókat Jan Fiala, Matthew Francis és Oliver Lewis állította össze és szerkesztette. David Zahumensky észrevételeket tett az anyag vázlatára, és Alan Yoshioka végezte a nyomdai előkészítést. A jelentéseket Fenyvesi István tördelte. A fordítást cseh nyelvre David Zahumensky, észt nyelvre Eve Pilt, illetve magyar nyelvre Marta Pardavi készítette.

ISBN: 978-963-87395-3-7

Szerzői jogok © Mental Disability Advocacy Center, 2007

A dokumentumban közölt vélemények a szerzők álláspontjai, és nem feltétlenül tükrözik az Európai Bizottság véleményét illetve más adományozók véleményeit. A itt közölt információkért kizárólag az MDAC felel. A Bizottság nem vállal felelősséget a kiadvány tartalmáért és az abban közölt információk felhasználásáért.

Támogatta az Európai Bizottság
(Directorate-General Justice, Freedom and Security),
'Actions in support of civil society in the Member States
which acceded to the European Union on 1st May 2004'

Előszó

E kiadványt a Központ a Mentális Sérültek Jogaiért Alapítvány (Mental Disability Advocacy Center (MDAC), egy nemzetközi nem-kormányzati szervezet adta ki. Az MDAC a valós vagy vélt szellemi és pszicho-szociális (értelmi) fogyatékkal élő felnőttek és gyermekek jogait terjeszti, és védi. Az MDAC – Európában és Közép-Ázsiában fejte ki tevékenységét – a jogi és érdekérvényesítő eszközök kombinációját alkalmazza az egyenlőség és a társadalmi integráció előmozdítása érdekében.

E kiadvány célja, hogy segítséget nyújtson az Európa szerte dolgozó jogászok és bírák számára az Európai Emberi Jogi Egyezmény, illetve az Európai Emberi Jogi Bíróság esetjogának hazai eljárásokban történő alkalmazása terén. Reményeink szerint a szellemi és pszicho-szociális fogyatékkal élők is olvassák majd ezeket az eseteket, és felhasználják a jogaik érvényesítése érdekében.

Az eset-összefoglalókat az MDAC munkatársai írták, ennek megfelelően nem tekinthetők hivatalos összefoglalóknak. Az eseteknek csak az összefoglalását adjuk közre, ami azt jelenti, hogy kihagyunk egyes lényeges tényállási elemeket. Ugyan az eset-összefoglalók felhasználhatóak iránymutatásként, azt ajánljuk, hogy támpontként mégis az esetek teljes szövegét használják. Ezek megtalálhatóak az Európai Emberi Jogi Bíróság weboldalán: www.echr.coe.int. Az MDAC saját weboldalán (www.mdac.info) is megtalálhatóak a jelen eset-összefoglalók, amelyeket folyamatosan frissítünk a legújabb ítéletekkel és határozatokkal. Weboldalunk ugyancsak tartalmazza a határozatok és ítéletek teljes szövegére, valamint a témához kapcsolódó egyéb fontos nemzetközi jogi dokumentumokra mutató linkeket. Keresse fel weboldalunkat, iratkozzon fel, hogy értesülhessen a frissítésekről. Hálásak vagyunk, ha adományával is támogatja emberi jogvédő munkánkat.

Kiadványunk szerkezete egyszerű. Az eseteket a panaszos vezetékneve (vagy ha csak a név kezdőbetűi nyilvánosak, akkor az első kezdőbetű) szerinti ábécé sorrendben foglaltuk össze. A panaszos vezetéknevének kezdőbetűje szerinti sorrendet alkalmaztunk, figyelmen kívül hagyva az ékezeteket és írásjeleket – például a *H. v. Franciaország megelőzi az Héna v. Franciaország* esetet, amelyet a *H.F. v. Szlovákia* eset követ. Minden egyes esethez egy vagy két kulcsszót is meghatároztunk, amelyeket az indexben találhat.

Néhány szó az összefoglalók tartalmáról. Az eseteket az alapján válogattuk össze, mennyire fontosak a valós vagy vélt szellemi vagy pszicho-szociális fogyatékkal élők szempontjából. Az Európai Emberi Jogi Bíróság eljárása két szakaszból áll. Az első szakasz az úgynevezett elfogadhatósági eljárás, amelynek során a Bíróság azt fontolja meg, hogy szükséges-e az eset további vizsgálata. Az elfogadhatóság kérdéséről a Bíróság határozatban dönt. Ez a funkciót régebben a – ma már nem működő – Európai Emberi Jogi Bizottság látta el. Összefoglalóink néhány fontos elfogadhatósági határozatot is tartalmaznak. A Bíróságnak egy ügy érdeméről hozott döntése az ítélet. Összefoglalóink nem térnek ki a belső jogorvoslati lehetőségek kimerítésével vagy (az Egyezmény 31. cikke alapján) megítélt kártérítési összegek részleteivel kapcsolatos kérdésekre.

Az Európai Emberi Jogi Bíróság eljárásával és esetjogával kapcsolatban további tájékoztatást a Bíróság honlapja vagy olyan kiadványok nyújthatnak, mint például Peter Bartlett, Oliver Lewis és Oliver Thorold: *Mental Disability and the European Convention of Human Rights*, Martinus Nijhoff, Hollandia, 2006.

Végezetül, örömmel fogadjuk a kiadvánnyal vagy munkánk egészével kapcsolatos visszajelzéseket. Lépjen velünk kapcsolatba a **www.mdac.info** címen elérhető weboldalunkon keresztül.

Oliver Lewis
MDAC Ügyvezető igazgató

Rövidítések

Cikk	Az EEJE cikke
EEJE	Európai Emberi Jogi Egyezmény
EEJBiz	Európai Emberi Jogi Bizottság
EEJB	Európai Emberi Jogi Bíróság

Tematikus index

Alkoholizmus	Litwa (Witold) v. Lengyelország
Áldozati státus	Skjoldager v. Svédország
Bántalmazás	Aerts v. Belgium
	Akkoç v. Törökország
	Assenov v. Bulgária
	Bouamar v. Belgium
	Dougoz v. Görögország
	H. v. Franciaország
	Hénaf v. Franciaország
	Írország v. Egyesült Királyság
	Keenan v. Egyesült Királyság
	Kudła v. Lengyelország
	Mikheyev v. Oroszország
	Peers v. Görögország
	Price v. Egyesült Királyság
	Wilkinson v. Egyesült Királyság
	X. v. Egyesült Királyság (6840/74)
Becsületsértés	Stewart-Brady v. Egyesült Királyság
Bírósághoz való hozzáférés	Clunis v. Egyesült Királyság
	Egger v. Ausztria
	Guérin v. Franciaország
	Lutz v. Franciaország (No. 2)
	Osman v. Egyesült Királyság
	Rakevich v. Oroszország
	Stewart-Brady v. Egyesült Királyság
	Vodeničarov v. Szlovákia
	X. and Y. v. Hollandia

CPT (a kínzás megelőzésére létrejött bizottság)	Aerts v. Belgium
	Dougoz v. Görögország
Családi élet	Andersson (Margareta and Roger) v. Svédország
	Bock v. Németország
	Eriksson v. Svédország
	Johansen v. Norvégia
	Kutzner v. Németország
	McMichael v. Egyesült Királyság
	M.G. v. Egyesült Királyság
	Nowicka v. Lengyelország
	Olsson v. Svédország
Cselekvőképtelenség	Bock v. Németország
	Bocsi v. Magyarország
	Egger v. Ausztria
	H.F. v. Szlovákia
	H.L. v. Egyesült Királyság
	Matter v. Szlovákia
	Skjoldager v. Svédország
	Vaudelle v. Franciaország
	Winterwerp v. Hollandia
X. and Y. v. Hollandia	
Elfogadhatóság	Bocsi v. Magyarország
	Chave (née Jullien) v. Franciaország
	Clunis v. Egyesült Királyság
	Croke v. Írország
	Egger v. Ausztria
	Guenat v. Svájc
	Guérin v. Franciaország
	Hénaf v. Franciaország
	Powell (William and Anita) v. Egyesült Királyság
	Salkic v. Svédország
	Sentges v. Hollandia
	Skjoldager v. Svédország
	Stewart-Brady v. Egyesült Királyság
	Warren v. Egyesült Királyság
	Wilkinson v. Egyesült Királyság
X. v. Egyesült Királyság (6840/74)	
Zehnalová and Zehnal v. Csehország	

Eljárás hossza	Ballestra v. Franciaország	
	Bock v. Németország	
	Bouilly v. Franciaország	
	Delbec v. Franciaország	
	D.M. v. Franciaország	
	Donnadieu v. Franciaország	
	E. v. Norvégia	
	Francisco v. Franciaország	
	Gialamas v. Görögország	
	Granata v. Franciaország	
	H. v. Franciaország	
	Herczegfalvy v. Ausztria	
	Jabłoński v. Lengyelország	
	Koendjibiarie v. Hollandia	
	Kudła v. Lengyelország	
	Laidin v. Franciaország	
	Langlois v. Franciaország	
	L.R. v. Franciaország	
	Luberti v. Olaszország	
	Lutz v. Franciaország (No. 2)	
	Matter v. Szlovákia	
	Musial v. Lengyelország	
	Nouhaud and others v. Franciaország	
	Pereira v. Portugália	
	Pereira v. Portugália (No. 2)	
	Rutten v. Hollandia	
	Siedel v. Franciaország	
	Tkáčik v. Szlovákia	
	Van der Leer v. Hollandia	
	Vermeersch v. Franciaország	
	Vodeničarov v. Szlovákia	
	Előzetes letartóztatás	Bouamar v. Belgium
		Jabłoński v. Lengyelország
Kudła v. Lengyelország		
Mikheyev v. Oroszország		
Nikolova v. Bulgária		
Pereira v. Portugália		

Fogvatartás felülvizsgálata	Benjamin and Wilson v. Egyesült Királyság
	Croke v. Írország
	Delbec v. Franciaország
	D.M. v. Franciaország
	D.N. v. Svájc
	Donnadieu v. Franciaország
	E. v. Norvégia
	Gorshkov v. Ukrajna
	Granata v. Franciaország
	Herczegfalvy v. Ausztria
	Herz v. Németország
	H.L. v. Egyesült Királyság
	Johnson v. Egyesült Királyság
	Kawka v. Lengyelország
	Keus v. Hollandia
	Koendjibiarie v. Hollandia
	Kolanis v. Egyesült Királyság
	Langlois v. Franciaország
	Megyeri v. Németország
	Morsink v. Hollandia
	Musial v. Lengyelország
	Nouhaud and others v. Franciaország
	Pereira v. Portugália
	Pereira v. Portugália (No. 2)
	Siedel v. Franciaország
	Tám v. Szlovákia
	Varbanov v. Bulgária
	Vermeersch v. Franciaország
	Vodeničarov v. Szlovákia
	Warren v. Egyesült Királyság
	Wassink v. Hollandia
	X. v. Egyesült Királyság (7215/75)
	Fogvatartás helye
Ashingdane v. Egyesült Királyság	
Bizzotto v. Görögország	
Brand v. Hollandia	
D.G. v. Írország	
Morsink v. Hollandia	

Fogvatartásért felelős hatóság	Aerts v. Belgium
	Benjamin and Wilson v. Egyesült Királyság
	Brand v. Hollandia
	Croke v. Írország
	Enhorn v. Svédország
	Erkalo v. Hollandia
	Gajcsi v. Magyarország
	Guenat v. Svájc
	H.L. v. Egyesült Királyság
	H.M. v. Svájc
	Jabłoński v. Lengyelország
	Kawka v. Lengyelország
	Kepenerov v. Bulgária
	Kolanis v. Egyesült Királyság
	Litwa (Witold) v. Lengyelország
	Luberti v. Olaszország
	M.S. v. Bulgária
	Nakach v. Hollandia
	Nielsen v. Dánia
	Nikolova v. Bulgária
	Nowicka v. Lengyelország
	Rakevich v. Oroszország
	Reid (Hutchison) v. Egyesült Királyság
	Rutten v. Hollandia
	Skjoldager v. Svédország
	Storck v. Németország
	Tám v. Szlovákia
	Thynne v. Egyesült Királyság
	Van der Leer v. Hollandia
	Varbanov v. Bulgária
	Winterwerp v. Hollandia
	X. v. Egyesült Királyság (7215/75)
Fogyatékoság, szellemi	Kutzner v. Németország
	Olsson v. Svédország
Fogyatékoság, testi	Botta v. Olaszország
	Price v. Egyesült Királyság
	Sentges v. Hollandia
	Zehnalová and Zehnal v. Csehország

Gyermek	Abbott v. Egyesült Királyság
	Andersson (Margareta and Roger) v. Svédország
	Bouamar v. Belgium
	D.G. v. Írország
	Eriksson v. Svédország
	Glass v. Egyesült Királyság
	Johansen v. Norvégia
	Kutzner v. Németország
	McMichael v. Egyesült Királyság
	M.G. v. Egyesült Királyság
	Nielsen v. Dánia
	Olsson v. Svédország
	Sentges v. Hollandia
	X. and Y. v. Hollandia
	Halál
Edwards (Paul and Audrey) v. Egyesült Királyság	
Keenan v. Egyesült Királyság	
Osman v. Egyesült Királyság	
Powell (William and Anita) v. Egyesült Királyság	
Slimani v. Franciaország	
Információ	Open Door and Dublin Well Woman v. Írország
	Van der Leer v. Hollandia
Jogi képviselő	Abbott v. Egyesült Királyság
	Bocsi v. Magyarország
	Bouamar v. Belgium
	Edwards (Paul and Audrey) v. Egyesült Királyság
	Megyeri v. Németország
	Pereira v. Portugália
	Winterwerp v. Hollandia
Kapcsolattartás	Herczegfalvy v. Ausztria
	Peers v. Görögország
Kezelés	Bensaid v. Egyesült Királyság
	Glass v. Egyesült Királyság
	Grare v. Franciaország
	Herczegfalvy v. Ausztria
	Salkic v. Svédország
	Sentges v. Hollandia

	Storck v. Németország
	Wilkinson v. Egyesült Királyság
	Winterwerp v. Hollandia
	Y.F. v. Törökország
Kitoloncolás	Bensaid v. Egyesült Királyság
	Dougoz v. Görögország
	Salkic v. Svédország
Korlátozó intézkedés	Hénaf v. Franciaország
	Herczegfalvy v. Ausztria
Magánélet	Bensaid v. Egyesült Királyság
	Bocsi v. Magyarország
	Botta v. Olaszország
	Chave (née Jullien) v. Franciaország
	Clunis v. Egyesült Királyság
	Gaskin v. Egyesült Királyság
	Glass v. Egyesült Királyság
	Grare v. Franciaország
	Herczegfalvy v. Ausztria
	J.T. v. Egyesült Királyság
	Matter v. Szlovákia
	M.S. v. Svédország
	Sentges v. Hollandia
	Stewart-Brady v. Egyesült Királyság
	Winterwerp v. Hollandia
	Worwa v. Lengyelország
	X. and Y. v. Hollandia
	Y.F. v. Törökország
	Zehnalová and Zehnal v. Csehország
Magánintézmény	Storck v. Németország
Megfélemlítés	Akkoç v. Törökország
Nyilvántartásokhoz való hozzáférés	Bouilly v. Franciaország
	Gaskin v. Egyesült Királyság
	Gialamas v. Görögország
	McMichael v. Egyesült Királyság
	M.G. v. Egyesült Királyság
	M.S. v. Svédország
	Nakach v. Hollandia

Nyomozás	Akkoç v. Törökország
	Assenov v. Bulgária
	Edwards (Paul and Audrey) v. Egyesült Királyság
	Mikheyev v. Oroszország
	Osman v. Egyesült Királyság
	Powell (William and Anita) v. Egyesült Királyság
	Slimani v. Franciaország
Oktatás	D.G. v. Írország
	Kutzner v. Németország
Pszichiátriai vizsgálat	Bernard v. Franciaország
	Bock v. Németország
	Guenat v. Svájc
	Herz v. Németország
	H.F. v. Szlovákia
	Kepenerov v. Bulgária
	Luberti v. Olaszország
	Matter v. Szlovákia
	M.S. v. Bulgária
	Musial v. Lengyelország
	Nowicka v. Lengyelország
	Pereira v. Portugália (No. 2)
	Reid (Hutchison) v. Egyesült Királyság
	Varbanov v. Bulgária
	Worwa v. Lengyelország
Szavazás	Hirst v. Egyesült Királyság (no. 2)
Tisztességes eljárás	Abbott v. Egyesült Királyság
	Aslan v. Törökország
	Ballestra v. Franciaország
	Bernard v. Franciaország
	Bocsi v. Magyarország
	D.N. v. Svájc
	Guérin v. Franciaország
	H.F. v. Szlovákia
	McMichael v. Egyesült Királyság
	Nikolova v. Bulgária
	Stewart-Brady v. Egyesült Királyság
	Vaudelle v. Franciaország
	Wilkinson v. Egyesült Királyság

Titoktartás	Andersson v. Svédország
	Chave (née Jullien) v. Franciaország
	Gaskin v. Egyesült Királyság
	J.T. v. Egyesült Királyság
	M.S. v. Svédország

ABBOTT V. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

EEJBiz, 15006/89, 1990. december 10-i határozat
MDAC Kulcsszó: gyermek; tisztességes eljárás; jogi képviselő

Tényállás

A panaszost 12 éves kora óta különféle intézményekben tartották fogva problémás neveltetése és erőszakos viselkedése miatt. Biztonsági elhelyezésbe sorolták, miután a bíróság „a gondoksága alá helyezte”. A panaszos nem vett részt az eljárásban és az eljárás során nem volt képviselve. Fogva tartása során állítólag bántalmazták.

Határozat – egyezség

3. cikk, 5. cikk (1) bek. és (4) bek., 6. cikk (1) bek és 14 cikk. A kormány ex gratia 7.000 angol fontot és a panaszos ügyvédi költségeit fizette, valamint ígéret tett arra, hogy jogszabály-módosítással biztosítja a biztonsági elhelyezésben lévő gondnokoltak jogi képviseletét, illetve korlátozza a biztonsági elhelyezés maximális időtartamát.

AERTS V. BELGIUM

EEJB, 25357/94, 1998. július 30-i ítélet
MDAC Kulcsszó: CPT; fogvatartásért felelős hatóság; bántalmazás; fogvatartás helye

Tényállás

A panaszos ellen bűncselekmény miatt vádat emeltek, és a bíróság megítélése szerint mentálisan sérült volt. A panaszost kényszer-gyógykezelés (nem büntetés) céljából tartották fogva egy büntetés-végrehajtási intézet pszichiátriai részlegében. A panaszos szerint a bv. intézet nem volt alkalmas mentális betegek számára, mivel nem részesült rendszeres orvosi ellátásban és a börtön nem tekinthető terápiás környezetnek.

Ítélet

5(1) cikk sérelme. A panaszos fogva tartása nem felelt meg a nemzeti jogi szabályoknak. A megengedett szabadságmegvonás alapja és a fogva tartás helye között valamilyen összefüggésnek kell fennállnia. „Elvi szinten, egy mentális problémákkal élő személy páciensként történő „fogva tartása” csak abban az esetben minősülhet „törvényesnek”, ha egy kórházban, klinikán vagy más alkalmas intézményben hajtják végre” (46. szakasz).

6(1) cikk sérelme. A 6. cikk (1) bek. sérelmét jelentette a jogi segítségnyújtó testület azon döntése, amivel megtagadta, hogy fedezze a panaszos ügyvédi költségeit a fogvatartás elleni fellebbezés során. Az eljárás eredménye meghatározó volt a panaszos polgári jogainak érvényesülése szempontjából, így felmerült a 6. cikk (1) bek. alkalmazhatósága.

3. cikk – nincs sérelem. Bár a bv. intézetben az általános körülmények nem voltak kielégítőek, ahogy erre a CPT jelentése is rámutatott, mégsem sikerült „meggyőzően bebizonyítani”, hogy a panaszos a 3. cikk hatálya alá tartozó bánásmódban részesült volna (65. szakasz).

AKKOÇ V. TÖRÖKORSZÁG

EEJB, 22947/98, 2000. október 10-i ítélet

MDAC Kulcsszó: halál; bántalmazás; megfélemlítés; nyomozás

Tényállás

Egy újságban megjelent nyilatkozata miatt egy állami hatóság büntetésből megakadályozta a panaszos előléptetését. Ismeretlen fegyveres megölte a férjét. A rendőrség a házában letartóztatta és 10 napig őrizetben tartotta. A panaszost állítása szerint bántalmazták és megkínózták. A kihallgatás során kérdéseket tettek fel az Európai Emberi Jogi Bizottságnak írt panaszával kapcsolatban. A panaszos sérelmezte az ellene lefolytatott fegyelmi eljárást, férje ismeretlen elkövető általi meggyilkolását és a hatékony kivizsgálás hiányát.

Ítélet

10. cikk (véleménynyilvánítás szabadsága) – nincs sérelem. A panaszos élt az ellene kiszabott fegyelmi büntetés ellen igénybe vehető rendes jogorvoslati lehetőségekkel és immár nem tekinthető áldozatnak.

2. cikk sérelme. Nem lehetett ésszerű kétséget kizáró módon megállapítani, hogy egy állami szereplő részt vett volna a panaszos férjének meggyilkolásában. Mindazonáltal „a hatóságok elmulasztották megtenni a rendelkezésükre álló azon ésszerű intézkedéseket, amely az élete elleni valós és azonnali fenyegetést megakadályozhatta volna” (94. szakasz). A halálesettel kapcsolatos nyomozás felületes és korlátozott volt, emiatt sérült a 2. cikk.

13. cikk sérelme. A férje halála kapcsán megtagadták a panaszos hatékony jogorvoslathoz való jogát és bármely más rendelkezésre álló jogorvoslathoz való hozzáférését, ideértve kártérítési igényét.

3. cikk sérelme. A rendőrségi őrizet alatt a panaszost forró és hideg vízzel locsolták, fejbe verték, a fenyegetések következtében pszichés nyomásnak volt kitéve és gyermekei bántalmazására kényszerítették. A bántalmazás következtében hosszantartó szorongási és bizonytalansági tüneteket produkált, amelyet poszt-traumás stressz szindrómaként diagnosztizáltak, és amely orvosi kezelést igényelt. Ez kínzásnak minősült.

Régi 25. cikk (mai 34. cikk) sérelme. A hatóságok megfélemlítették a panaszost az EEJBiz-hoz benyújtott panaszja miatt.

ANDERSSON V. SVÉDORSZÁG

EEJB, 20022/92; 1997. augusztus 27-i ítélet. Csak francia nyelven

MDAC Kulcsszó: titoktartás

Tényállás

A panaszos hozzájárulása nélkül a pszichiáttere megkereste a helyi önkormányzatot, mivel aggódott a panaszos fiának tanulási nehézségei és általános egészségi állapota miatt. A panaszos érvélese szerint jogában állt volna megakadályozni a kapcsolatfelvételt.

Ítélet

6. cikk (1) bek. – nincs sérelem. A pszichiáternek széleskörű mérlegelési jogköre van és nem volt köteles a panaszos véleményét kikérni, mielőtt a hatóságokat megkereste volna.

ANDERSSON (MARGARETA AND ROGER) V. SVÉDORSZÁG

EEJB, 12963/87, 1992. január 20-i ítélet

MDAC Kulcsszó: gyermek, családi élet

Tényállás

A szociális ügyekért felelős hatóság a gyermek Rogert állami gondozásba vette. A döntés alapja az a jelentés volt, amely megállapította, hogy a gyermek anyja (Margareta) súlyosan veszélyeztette a gyermek egészségét és fejlődését. A szociális hatóság megtiltotta az anya és a gyermek közötti kapcsolattartást a bírósági döntés meghozataláig. A bíróság fenntartotta a kapcsolattartási tilalmat. Körülbelül másfél évig nem találkoztak. Az anya megtámadta a döntéseket. A panaszosok azzal érveltek, hogy a gyermekkel való kapcsolattartás korlátozása, ideértve a levelezés és telefonon történő kapcsolattartás tilalmát is, a 8. cikkbe ütközik.

Ítélet

8. cikk sérelme. A családi élethez és levelezéshez való jogba történt beavatkozás törvényes volt, és fennállt a beavatkozás legitim célja is, mivel a fiúgyermek „egészségének és erkölcsének”, illetve „jogainak és szabadságának” védelme érdekében történt. Az ebben az időszakban megtett intézkedések kihatása széleskörű volt és ezért azokat nyomós indokokkal kellett alátámasztani, továbbá a család újraegyesülését kellett megcélozni. A panaszosok találkozását és kapcsolattartását korlátozó intézkedések együttes hatása a legitim célhoz képest aránytalannak, és ennek megfelelően „egy demokratikus társadalomban szükségtelennek” minősült.

ASHINGDANE V. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

EEJB, 8225/78, 1985. május 28-i ítélet

MDAC Kulcsszó: fogvatartás helye

Tényállás

A panaszos mentálisan sérült volt. Bűncselekmények miatt elítélték és a Broadmoor kórházban, egy szigorú biztonsági fokozatú pszichiátriai intézetben tartották fogva. Néhány év elteltével a belügyminiszter engedélyezte a panaszos átszállítását egy kevésbé szigorú rezsimű kórházba. A második kórházért felelős egészségügyi hatóság megtagadta a panaszos felvételét a kórházba, és a belügyminiszter végül nem rendelte el az áthelyezést. A panaszos szerint az 5. cikkbe ütközött a szigorú rezsimű pszichiátriai intézetben folytatódó fogva tartása és az, hogy cselekvőképtelensége miatt nem volt módja áthelyezése megtagadása ellen jogorvoslattal élni.

Ítélet

5. cikk (1) bek. – nincs sérelem. Az 5. cikk a fogvatartásról szól, nem a mozgásszabadság korlátozásáról. Ugyan a második kórházban a feltételek kevésbé lettek volna korlátozó jellegűek a panaszosra nézve, a panaszos továbbra is fogvatartott maradt volna. Az 5. cikk „nem biztosít

bíróági felülvizsgálatot a fogvatartás minden kérdésének vagy részletének törvényességével kapcsolatban” (52. szakasz). A Bíróság megjegyezte, hogy „szerencsétlen tény, hogy a panaszost – emberiességi szempontból – igazságtalanság érte akkor, amikor a Broadmoor kórházban uralkodó szigorú rezsimet kellett elviselnie 19 hónapnál tovább, mint ahogy mentális állapota azt szükségessé tette volna” (49. szakasz).

ASLAN V. TÖRÖKORSZÁG

EEJB, 59237/00, 2005. július 15-i ítélet. Csak francia nyelven
MDAC Kulcsszó: tisztességes eljárás

Tényállás

A panaszosokat az állambiztonsági bíróság előtt folyó eljárásban szabadságvesztésre ítélték illegális fegyveres szervezetbeli tagságukért, illetve bűnsegédként. A panaszosok szerint az eljárás tisztességtelen volt, továbbá sérelmezték az eljárás hosszát (több mint 4,5 év). A panaszosok állítása szerint nem egy független és pártatlan bíróság bírálta el ügyüket, mivel katonai bíró is tagja volt az állambiztonsági bírósági tanácsnak.

Ítélet

6. cikk (1) bek. sérelme. A bűncselekményekkel vádolt polgári személyeknek legitim indokuk volt attól tartani, hogy a tagjai között katonai bírát is számláló állambiztonsági bíróság nem jár el függetlenül és pártatlanul ügyükben. Az eljárás hossza nem ütközött az Egyezménybe.

ASSENOV V. BULGÁRIA

EEJB, 24760/94, 1998. október 28-i ítélet
MDAC Kulcsszó: bántalmazás; nyomozás

Tényállás

A panaszos állítása szerint fizikai bántalmazást szenvedett el a rendőrségtől. Sérelmezte, hogy a bolgár hatóságok nem megfelelően vizsgálták ki a panaszát.

Ítélet

3. cikk sérelme. „[h]a egy személy érvelhető állítása szerint a rendőrök vagy más állami szereplők a 3. cikkel ellentétesen jogszerűtlenül és súlyosan bántalmazták, a rendelkezés az 1. cikk alapján fennálló, 'a joghatóság alatt álló minden személy számára a jelen Egyezmény[.]ben meghatározott jogok és szabadságok' biztosítására vonatkozó általános állami kötelezettséggel együttesen értelmezve oda vezet, hogy hatékony hivatalos vizsgálatot kell lefolytatni. E vizsgálatnak alkalmasnak kell lennie a felelősök azonosítására és megbüntetésére” (102. szakasz).

BALLESTRA V. FRANCIAORSZÁG

EEJB, 28660/95, 2000. december 12-i ítélet. Csak francia nyelven
MDAC Kulcsszó: tisztességes eljárás; eljárás hossza

Tényállás

A panaszost letartóztatták és előállították a rendőr-kapitányságra, ahol egy orvos megvizsgálta, majd egy pszichiátriai intézetbe szállították, és ott fogva tartották. Panaszja három, egyenként legalább 8 éven át elhúzódó közigazgatási eljárásra vonatkozott: a kórházi költségeinek megtérítésére vonatkozó előzetes kérelme, a belügyminisztérium elleni, illetve a kórház elleni kártérítési igénye.

Ítélet

6. cikk (1) bek. sérelme. Az eljárás hossza túlzott volt. A kormány nem nyújtott magyarázatot az elhúzódások okairól.

BENJAMIN AND WILSON V. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

EEJBiz, 28212/95, 2002. szeptember 26-i határozat
MDAC Kulcsszó: fogvatartásért felelős hatóság; fogvatartás felülvizsgálata

Tényállás

Az 1. sz. panaszos bv. intézetben volt fogva tartva, időközben mentális betegsége és magatartási zavarai keletkeztek. A belügyminiszter úgy döntött, hogy a panaszost át kell szállítani a Broadmoor szigorú biztonsági rezsimű kórházba, valamint „gyakorlati életfogytiglanosnak” minősítette a panaszost (aki olyan mentális betegségben szenved, amely a bűncselekmény elkövetésének idején jelentősen befolyásolta az állapotát, azonban a bíróság a büntetés kiszabásakor nem rendelte el a kórházi kezelését). A mentális állapotot felülvizsgáló törvényszék 1996-ban és 2001-ben bírálta el az 1. sz. panaszos szabadon bocsátás iránti kérelmét. A második alkalommal a törvényszék szabadon bocsátásra vonatkozó javaslatot tett.

A 2. sz. panaszos szintén bv. intézetben volt. A bírósági eljárás során a pszichiátriai bizonyítékok alapján megállapították, hogy a panaszos mentálisan sérült. A pszichiátriai szakértők a 2. sz. panaszos határozatlan idejű kórházi kezelését és e mellett korlátozását javasolták. A mentális állapotot felülvizsgáló törvényszék 1996-ban és 2000-ben bírálta el a 2. sz. panaszos szabadon bocsátás iránti kérelmét. Egyik alkalommal sem látta a törvényszék megállapíthatónak azt, hogy a 2. sz. panaszos már nem szorulna kórházi kezelésre a mentális betegsége miatt, és nem javasolta a szabadon bocsátását.

A panaszosok álláspontja szerint a törvényszék hatásköre nem felel meg az 5. cikk (4) bekezdésében foglalt követelményeknek.

Határozat

5. cikk (4) bek. sérelme. Ugyan a törvényszék tehetett szabadon bocsátási javaslatot a minszter felé, az 5. cikk (4) bekezdésével ellentétesen nem volt hatásköre a szabadon bocsátás elrendelésére. „Ez nem formai, hanem a hatalmi ágak szétválasztásának alapelvét érintő kérdés, és a visszaélés lehetősége elleni szükséges biztosítékokat csökkenti” (36. szakasz).

BENSAID V. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

EEJB, 44599/98, 2001. február 6-i ítélet

MDAC Kulcsszó: kitoloncolás, magánélet, kezelés

Tényállás

A panaszos egy skizofréniával diagnosztizált algériai állampolgár volt, aki az Egyesült Királyságban tartózkodott. Algériába való kitoloncolása folyamatban volt. Azt sérelmezte, hogy kitoloncolása jogainak sérelmével járna, mivel Algériában nem jutna pszichiátriai gyógyszerekhez. Állítása szerint a kitoloncolás a morális és testi épségét illetően a magánéletére nagyon káros hatással lenne.

Ítélet

3. cikk – nincs sérelem. A 3. cikk megsértésének küszöbe igen magas, különösen akkor, ha a kormány közvetlen felelőssége a sérelem okozásáért nem merül fel az esetben.

8. cikk – nincs sérelem. „Nem minden, a morális vagy testi épségre hátrányosan kiható cselekedet vagy intézkedés tekinthető a 8. cikk által védett magánélet tiszteletben tartása jogába való beavatkozásnak” (46. szakasz).

BERNARD V. FRANCIAORSZÁG

EEJB, 22885/93; 1998. április 23-i ítélet

MDAC Kulcsszó: tisztességes eljárás; pszichiátriai vizsgálat

Tényállás

A panaszos ellen bűncselekmény miatt indult eljárás. A nyomozás során a bíróság pszichiátriai és pszichológiai szakértői vizsgálatot rendelt el. Az első szakvélemény arra a következtetésre jutott, hogy a panaszos „esélyeit a rehabilitációra meglehetősen megkérdőjelezi a bűnelkövetői múltja és a személyisége”. A panaszos egy másik szakvéleményt kért, amely szerint „[a panaszost] sohasem lehet rehabilitálni. A szervezett bűnözés világa iránti elkötelezettsége visszafordíthatatlannak tűnik. Semmilyen büntetés nem lehet elég szigorú ahhoz, hogy megtörje őt, mindig meg fogja kísérelni a szökést, vagy azt, a börtönben lévő más bűnözőkkel szorosabb kapcsolatot alakítson ki. Bizonyosan újabb bűncselekményeket fog elkövetni, amit bűnelkövetői múltja is bizonyít.” A bíró elutasította a panaszos újabb szakvélemény iránti kérelmét. A panaszos azt sérelmezte, hogy a két szakvéleményben megfogalmazottak megsértették a tisztességes eljáráshoz és az ártatlanság védelméhez fűződő jogait.

Ítélet

6. cikk – nincs sérelem. A pszichiátriai vizsgálatok célja annak kiderítése volt, hogy vajon voltak-e a panaszosnak mentális vagy pszichiátriai zavarai, és ha igen, fennállt-e kapcsolat a zavarok és a vád szerinti bűncselekmények elkövetése között. A vizsgálatok célja az is volt továbbá, hogy felmérjék, mennyire veszélyes a panaszos. A nyomozati bíró által kirendelt két szakértőnek abból a hipotézisből kellett kiindulnia, hogy a panaszos a bűncselekményeket elkövette. A panaszosnak lehetősége volt a szakvéleményeket megtagadni, azonban ezt nem tette. A bíróság a panaszos által indítványozott összes tanút meghallgatta, és ügyvédeknek minden tanúvallomás után lehetősége volt észrevételeket tenni.

BIZZOTTO V. GÖRÖGORSZÁG

EEJB 22126/93, 1996. november 15-i ítélet
MDAC Kulcsszó: fogvatartás helye

Tényállás

A panaszost kábítószer-kereskedelem miatt 8 év szabadságvesztésre ítélték. A fellebbviteli bíróság helyben hagyta az elsőfokú ítéletet, továbbá elrendelte, hogy a panaszost kábítószer-függősége kezelése érdekében helyezték el egy intézetben. Ez azonban nem történt meg. A panaszos az EEJBiz-hoz fordult, az 5. cikk 1 bekezdésének megsértése hivatkozva, mivel nem az adott intézetben helyezték el.

Ítélet

5. cikk (1) bek – nincs sérelem. A fogvatartás a kábítószer-kereskedelem miatti büntető ítélet következménye. A fellebbviteli bíróságnak a panaszos kábítószer-függőség kezelésére szakosodott intézetben való elhelyezését elrendelő döntése egyáltalán nem volt kihatással a fogvatartás alapvető indokára. Következésképpen csak az 5. cikk (1) bek. a) pontjának összefüggésében kerülhet sor a fogvatartás vizsgálatára, amely egy arra hatáskörrel rendelkező bíróság elmarasztaló ítélete nyomán következett be.

BOCK V. NÉMETORSZÁG

EEJB 11118/84, 1989. március 29-i ítélet
MDAC Kulcsszó: cselekvőképtelenség; eljárás hossza; pszichiátriai vizsgálat; családi élet

Tényállás

A panaszos házassági bontópert kezdeményezett, mert a felesége megfenyegette, hogy gondnokság alá helyzeti állítólagos mentális betegsége miatt. A panaszos pszichiátriai vizsgálaton vett részt, amely semmilyen mentális betegséget nem jelzett. A felesége a panaszos gondnokság alá helyezése iránt eljárást indított, amelynek során a bíróság a panaszost cselekvőképtelenségnek nyilvánította és gondnokot rendelt ki részére. A bíróság 1974. április 26-án elrendelte elhelyezését egy pszichiátriai intézetben. A többek között állítólagos mentális betegségével kapcsolatos jogi eljárások egészen 1983-ig tartottak. A panaszos állítása szerint a bírósági bontóperes eljárás hossza nem tekinthető „ésszerűnek” a 6. cikk (1) bekezdése értelmében.

Ítélet

6. cikk (1) bek. sérelme. A hosszantartó eljárás szempontjából nem az igazságszolgáltatási tevékenység hiánya, hanem a panaszos mentális állapotának megítélésével kapcsolatos tevékenység eltúlzottsága volt a meghatározó. Elviekben a nemzeti bíróságoknak azon az alapon kell eljárniuk, hogy a panaszos cselekvőképes, és amennyiben erre vonatkozóan ésszerű kétség merül fel, a bíróságnak haladéktalanul tisztáznia kell, mennyire képes az illető jogi eljárásokban részt venni.

A Bock úr állítólagos mentális betegségére alapuló eljárások sorra eredménytelenek voltak. A házasságot jogerősen megszüntető ítélet idejére összesen már 5 szakvélemény állapította meg Bock úr szellemi épségét. Az eset középpontjában a magánélethez és családi élethez való jog gyakorlásához legszorosabban kapcsolódó kérdések álltak, így a házastársak, illetve a szülők és gyermekek közötti

kapcsolat. A Bíróság figyelembe vette a panaszos személyes helyzetét, aki majdnem 9 éven át „a mentális állapotára vonatkozó és a későbbiekben megalapozatlannak bizonyult kételyek okán szenvedett. Ez az emberi méltóság súlyos megsértését jelentette” (48. szakasz).

BOCSI V. MAGYARORSZÁG

EEJBiz, 24240/94, 1998. május 21-i határozat

MDAC Kulcsszó: elfogadhatóság; tisztességes eljárás; cselekvőképtelenség; jogi képviselő; magánélet

Tényállás

A panaszos pszichiátriai intézetben volt fogva tartva és gondnokság alá volt helyezve. A panaszos megkísérelte cselekvőképességét visszaszerezni, de sikertelen volt. Az EEJBiz-hoz fordult, arra hivatkozva, hogy megsértették a 8. cikk által védett magánélethez való jogát.

Határozat

8. cikk – elfogadhatatlan. A panaszos magánéletébe történt beavatkozás törvényes és indokolt volt.

6. cikk (1) bek. – elfogadhatatlan. A panaszos minden panaszát elutasítva az EEJBiz nem fogadta el a panaszos azon érvelését, hogy a 6. cikkbe ütközött az, hogy az alkotmánybírósághoz intézett beadványához nem részesült jogi képviselőben. Az EEJBiz kimondta, hogy „a gondnok kirendelésének megtagadása egy pereskedésre képtelen személy olyan ügyében, amelynél semmi esély a sikerre, nem tekinthető polgári ügyekben a bírósághoz való hozzáféréshez való jogába történt beavatkozásnak” (3. szakasz).

BOTTA V. OLASZORSZÁG

EEJB, 21439/93, 1998. február 24-i ítélet

MDAC Kulcsszó: testi fogyatékoság; magánélet

Tényállás

A testi fogyatékkal élő panaszos nem tudott egy magánstrandra bejutni, holott a nemzeti jogi szabályozás előírta, hogy a magánstrandokat hozzáférhetőnek kell tenni a fogyatékkal élők számára. A panaszos a 8. cikkben védett magánélethez való jogának sérelmét állította.

Ítélet

8. cikk – nem alkalmazható. Az EEJB kimondta, hogy „a magánélet kiterjed a testi és lelki épségre. Az Egyezmény 8. cikke által nyújtott garancia elsősorban minden egyén személyiségének a külső beavatkozástól mentes fejlődését szolgálja a többi emberrel fennálló viszonyai terén” (32. szakasz). Az államoknak tevékeny kötelezettsége van a magánélet védelme terén, például a magánélet tiszteletben tartását az egyének egymás közötti viszonyaiban biztosító intézkedések elfogadásával. Tisztességes egyensúlyt kell találni a társadalmi és az egyéni érdekek között, és itt az államnak mérlegelési jogköre van.

„A panaszos által érvényesíteni kívánt jog, tehát az, hogy nyaralása alatt a szokásos tartózkodási helyétől távol eső helyen hozzáférjen a strandhoz és a tengerhez, olyan széles

és meghatározhatatlan terjedelmű interperszonális viszonyokat érint, hogy nem állhat fenn elképzelhető közvetlen kapcsolat a magánfürdőhelyekkel kapcsolatos mulasztás helyrehozatala érdekében megtett állami intézkedések és a panaszos magánélete között” (35. szakasz).

14. cikk (megkülönböztetés tilalma) – nem alkalmazható. Az EEJB megállapította, hogy a 14. cikk kiegészíti az Egyezmény többi érdemi rendelkezését és nincs ezektől független létezése, hiszen kizárólag csak a többi joggal kapcsolatban fejti ki hatását. „Ugyan a 14. cikk alkalmazásának nem feltétele egy vagy több másik rendelkezés sérelme, és ennyiben önálló is, nincs helye az alkalmazásának, amíg az eset nem sorolható be a tényállása alapján az egyik vagy másik egyéb rendelkezés körébe” (39. szakasz).

BOUAMAR V. BELGIUM

EEJB, 9106/80, 1988. február 29-i ítélet

MDAC Kulcsszó: gyermek; bántalmazás; jogi képviselő; előzetes letartóztatás

Tényállás

A gyermekkorú panaszos az 5. cikkre hivatkozva vitatta az egy éven belül 9 hónapot kitevő előzetes letartóztatása törvényességét.

Ítélet

5. cikk (1) bek. d) pont sérelme. A panaszost ismételten fogva tartották, majd kiengedték a családjához. Elhelyezésére nem volt megfelelő intézmény, se tanárok. Az elhelyezések megismétlése nem bírt semmilyen oktatási céllal és egyre kevésbé voltak „törvényesek”.

5. cikk (4) bek. sérelme. Pusztán az a tény, hogy – az akkor nagyon fiatal – panaszos személyesen jelent meg a bíróság előtt, nem jelentett kellő biztosítékot az ügyvédje hatékony segítsége hiányában. A panaszos fellebbezéseinek nem volt gyakorlati hatása.

BOUILLY V. FRANCIAORSZÁG

EEJB, 38952/97, 1999. december 7-i ítélet. Csak francia nyelven

MDAC Kulcsszó: nyilvántartásokhoz való hozzáférés; eljárás hossza

Tényállás

A panaszos másolatot kért a kórház pszichiátriai részlegében végrehajtott fogvatartásáról szóló orvosi és közigazgatási iratokról. A hatóságok engedélyt adtak az iratokhoz való hozzáférésre, kivéve az 1980 előtti iratokat, mert azokat időközben megsemmisítették. A kórház több, az orvosok személyes jegyzeteit tartalmazó irat kiadását megtagadta. A bíróság megsemmisítette a kórház hozzáférést megtagadó döntését. Ezután a panaszos további 183 kiegészítő iratot kapott meg. A panaszos azt állította, hogy megsértették a 8. cikk által védett magánéletéhez való jogát.

Ítélet

6. cikk (1) bek. sérelme. A jogi eljárások több mint 5 évig folytak. Az eset nem volt különösen bonyolult. Mindazonáltal maga a panaszos is hozzájárult a késedelemhez, mivel több, mint

14 hónapig várt, mielőtt a közigazgatási törvényszékhez fordult volna. A kormány nem tudott magyarázatot adni arra, hogy miért nem történt fejlemény az ügyben több mint 2 évig.

BRAND V. HOLLANDIA

EEJB, 49902/99, 2004. május 11-i ítélet

MDAC Kulcsszó: fogvatartásért felelős hatóság; fogvatartás helye

Tényállás

A panaszos 15 hónapos szabadságvesztés büntetését töltötte. Eközben megállapították, hogy mentálisan zavart. A bíróság elrendelte a panaszos áthelyezését egy klinikára. Amikor a panaszos letöltötte a büntetését, a fogvatartást elrendelő döntés hatályba lépett. A panaszost azonban nem helyezték át a klinikára, mivel ott nem volt hely. A panaszos továbbra is egy előzetes letartóztatást foganatosító intézetben maradt.

Ítélet

5. cikk (1) bek. sérelme. A szabadságmegvonás engedélyezett jogalapja és a fogvatartás helye és körülményei között kapcsolatnak kell fennállnia. Túlságosan életszerűtlen és merev lenne az olyan megközelítés, miszerint a hatóságoktól el kell várni, hogy azonnal biztosítsák a kiválasztott klinikán a helyet. A fogvatartási helyként működő klinikákon elkerülhetetlen bizonyos feszültség a tényleges és az előírt befogadóképesség között, és ezt elfogadhatónak lehet minősíteni.

A fogvatartást foganatosító klinikára történő befogadás és így az érintett kezelésének megkezdése során tapasztalt jelentős késedelem kihat arra, hogy vajon mekkora esélye lesz a kezelés sikerének még a büntetést követő fogvatartásról szóló döntés érvényességi ideje alatt. Ennek megfelelően annak az esélye is megnő, hogy a büntetést követő fogvatartásról szóló döntést meg kell majd hosszabbítani.

A versengő érdekek között nem sikerült ésszerű egyensúlyt találni. A hatóságok nem egy kivételes és ki nem számítható helyzettel álltak szemben. Nem volt elfogadható az sem, hogy a panaszost 6 hónapos késéssel helyezték át a klinikára.

CHAVE (NÉE JULLIEN) V. FRANCIAORSZÁG

EEJBiz, 14461/88, 1991. július 9-i ítélet. Csak francia nyelven

MDAC Kulcsszó: elfogadhatóság; titoktartás; magánélet

Tényállás

A panaszos kérte, hogy a nevét és személyes adatait töröljék a pszichiátriai betegséggel diagnosztizált személyek nyilvántartásából. A hatóság megtagadták a kérelem teljesítését.

Határozat

8. cikk – elfogadhatatlan. Egy adott személy pszichiátriai okokból történő fogvatartásáról szóló információ kezelése az után, hogy a kórházból már kiengedték, a magánélet tiszteletben tartásába való beavatkozásnak minősülhet. E beavatkozás azonban indokolt volt, mivel szigorú titoktartási szabályok érvényesültek.

CLUNIS V. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

EEJB, 45049/98, 2001. szeptember 11-i határozat

MDAC Kulcsszó: bírósághoz való hozzáférés; elfogadhatóság; magánélet

Tényállás

A panaszos mentálisan zavart volt, és egy szálláson megtámadta az egyik lakótársát. Őrizetbe vették, majd szabadon engedték. A hatóságok észlelték agresszív magatartását és egy pszichiáter kérte, hogy a helyi hatóságok rendeljék el a panaszos állapotának hivatalos vizsgálatát. Erre nem sürgős esetként került sor. A rendőrség jelentése szerint a panaszos késeket tartott magánál és ördögökről beszélt. A pszichiáter azt javasolta, hogy a panaszos pszichiátriai vizsgálatára minél hamarabb kerüljön sor. Nem sokkal ezt követően a panaszos meggyilkolt egy idegent. Bűnösnek vallotta magát az emberölés büntetében, azonban hivatkozott korlátozott beszámíthatóságára.

Az emberöléssel kapcsolatos nyomozás arra a következtetésre jutott, hogy lényeges hiányosságok voltak tapasztalhatóak a panaszos kórházi utógondozása során. Az EEJB előtt a panaszos a bírósághoz való hozzáférést sérelmezte az egészségügyi hatóság elleni polgári keresetének elbírálása során, mivel keresetének elbírálását a közérdekre való hivatkozásra elutasították. A panaszos továbbá a 8. cikk által védett jogainak sérelmét állította, mivel a hatóságok elmulasztották tevőleges kötelezettségüket teljesíteni a magánélethez fűződő joga, különösen pszichés és pszichiátriai egészsége védelmének hatékony biztosítása érdekében.

Határozat

6. cikk (1) bek. – elfogadhatatlan. Ez csak a nemzeti jogban érvelhetően elismert jogokra és kötelezettségekre terjed ki. A 6. cikk (1) bekezdése önmagában nem biztosít e jogoknak bármilyen tartalmat. A panaszos az igényeinek érvelhető mivoltát a nemzeti jogi szabályozás keretében tudja peresíteni.

8. cikk – elfogadhatatlan. A magánélet fogalma kiterjed a testi és lelki épségre. Noha a 8. cikk lényegi célja a hatóságok önkényes beavatkozásától védelmet nyújtani az egyén számára, nem csak a beavatkozástól való tartózkodást írja elő az állam számára: a magánélet tiszteletben tartásának bennefoglalt eleme lehet a tevőleges kötelezettség. E kötelezettségek részét képezhetik olyan intézkedések elfogadása, amelyek célja a magánélet védelmének biztosítása az egyének egymás közötti viszonyaiban is. Mindazonáltal a tiszteletben tartás fogalma nem határozható meg teljes pontossággal. Annak megítélése során, hogy fennáll-e ilyen [állami] kötelezettség, meg kell találni a tisztességes egyensúlyt az általános és az egyéni érdek között, amelynek során az államnak mindenképpen mérlegelési jogköre van. Nem állt fenn egyenes kapcsolat azon intézkedések között, amelyeket a panaszos álláspontja szerint a hatóságoknak meg kellett volna tenniük, illetve – a tette súlyának felismerése, a kiszabott ítélet és abból fakadó határozatlan időtartamú pszichiátriai fogvatartása miatt – a pszichiátriai egészségében okozott kár között. Következésképpen a panasz elfogadhatatlan.

CROKE V. ÍRORSZÁG

EEJB, 33267/96, 1999. június 15-i határozat

MDAC Kulcsszó: elfogadhatóság; fogvatartásért felelős hatóság; fogvatartás felülvizsgálata

Tényállás

A panaszos mentális beteg volt és egy pszichiátriai intézetben tartották fogva. Nem került sor a fogvatartás időtartamának a nemzeti jogszabályok szerinti meghosszabbítására, és a bírósági döntés értelmében szabadon bocsátották. A szabadon bocsátása napján két orvos igazolta, hogy szükséges a panaszos további fogvatartása, így ismét fogva tartották. A panaszos habeas corpus eljárást kezdeményezett, arra hivatkozva, hogy a fogvatartásra vonatkozó jogszabályok alkotmányellenesek. Eljárása eredményes volt. A panaszos az EEJB-hoz fordult az 5. cikk sérelmére hivatkozva, mivel álláspontja szerint elmaradt a fogvatartása bírósági felülvizsgálata, valamint a habeas corpus eljárások nem voltak kellően gyorsak.

Határozat – elfogadható.

DELBEC V. FRANCIAORSZÁG

EEJB, 43125/98, 2002. június 18-i ítélet. Csak francia nyelven

MDAC Kulcsszó: fogvatartás felülvizsgálata; eljárás hossza

Tényállás

A panaszoszt bűncselekmény elkövetése miatt letartóztatták és a polgármester döntése alapján egy pszichiátriai intézetben tartották fogva. 1998 áprilisában a panaszos a törvényszékhez és a közigazgatási bírósághoz fordult azonnali szabadon bocsátása érdekében. A törvényszék előtti eljárás eredményeként a panaszoszt 1998 augusztusában szabadon bocsátották a kórházból. A közigazgatási eljárás 1998 szeptemberében fejeződött be.

Ítélet

5. cikk (4) bek. sérelme. Az eljárások célja az volt, hogy a panaszos szabadságáról gyors döntés szülessen, azonban a bíró nem rövid időn belül hozott döntést.

D.G. V. ÍRORSZÁG

EEJB, 39474/98, 2002. május 16-i ítélet

MDAC Kulcsszó: gyermek; fogvatartás helye; oktatás

Tényállás

A gyermekkorú panaszos két éves kora óta az ír hatóságok gondozásában élt. Súlyos személyiségzavara és bűnelkövetői múltja volt. Saját magára és másokra nézve is veszélyesnek találták. A nem biztosított elhelyezésből megszökött és nem volt hajlandó együttműködni az egészségügyi hatósággal. Öt alkalommal fordult az egészségügyi hatósághoz, és kérte az igényeinek megfelelő elhelyezését. Az egészségügyi hatóság magas szintű támogatást nyújtó, tinédzserek számára fenntartott terápiás intézetben történő elhelyezéséről döntött, azonban ilyen részleg sehol sem működött Írországbán. A panaszos bírósági felülvizsgálatot kezdeményezett

annak megállapítására, hogy a megfelelő állami gondoskodáshoz és elhelyezéshez fűződő alkotmányos jogától megfosztották. Mindeközben a felsőbb bíróság elrendelte a panaszos büntetés-végrehajtási intézetben való fogvatartását 3 hétre. A panaszos az 5. cikkre hivatkozva azt sérelmezte, hogy fogvatartása a bv. intézetben nem „a törvényben meghatározott eljárásnak megfelelően” történt.

Ítélet

5. cikk (1) bek. sérelme. Jóllehet a bírói döntéseknek nem volt meg a törvényi alapja, a felsőbb bíróság a gyermek jogainak védelmében járt el. A kiskorúak fogvatartása kapcsán a „nevelési felügyelet” fogalmát nem lehet mereven azonosítani az iskolateremben folyó oktatással: a helyi hatóságok gondozásában lévő fiatal személy esetében a nevelési felügyelet fogalmának fel kell ölelnie sok elemét a hatóság gyakorlása során az érintett java és védelme céljából megvalósuló szülői felügyeleti jogkörnek. A bv. intézetben a panaszost a fegyelmi rezsim alá vonták. Az oktatási lehetőségek teljes mértékben az önkéntes részvételen alapultak és a panaszos semmilyen kísérletet nem tett arra, hogy részt vegyen ebben. A fogvatartás nem volt tekinthető egy átmeneti őrizeti intézkedésnek, amelynek célja a nevelési felügyeleti rezsim lett volna, amelyet hamarosan egy ilyen rezsim követett. A fogvatartás elrendeléséről szóló döntések nem a panaszos biztonságos és felügyelet alatt folyó nevelésére vonatkozó konkrét javaslatokon alapulnak.

5. cikk (5) bek. sérelme. Az Egyezmény nem része az ír belső jognak, és nincs érvényesíthető kártérítési igény.

D.M. V. FRANCIAORSZÁG

EEJB, 41376/98, 2002. június 27-i ítélet Csak francia nyelven
MDAC Kulcsszó: fogvatartás felülvizsgálata; eljárás hossza

Tényállás

A panaszost 1997 májusában egy pszichiátriai intézetben tartották fogva. A következő hónapban a panaszos bírósághoz fordult fogvatartásának felülvizsgálata és azonnali szabadon bocsátása érdekében. Az azonnali szabadon bocsátás iránti kérelmet, annak kézhezvétele után 1 évvel és 20 nappal a törvényszék érdemi vizsgálat nélkül elutasította. A panaszos az 5. cikk sérelmét állította az eljárás elhúzódása miatt.

Ítélet

5. cikk (4) bek. sérelme. Az eljárás hossza nem felelt meg annak a követelménynek, hogy a fogvatartásról „rövid határidőn belül” szülessen döntés.

D.N. V. SVÁJC

EEJB, 27154/95, 2001. március 29-i ítélet
MDAC Kulcsszó: fogvatartás felülvizsgálata; tisztességes eljárás

Tényállás

A panaszost a mentálisan zavart személyekre vonatkozó jogi szabályozás alapján tartották fogva. A panaszosnak a pszichiátriai fogva tartásból való elbocsátása ügyében a panaszost kezelő

pszichiáter járt el a közigazgatási fellebbviteli bizottság bírójaként. A bizottság többi tagja nem volt pszichiáter és ezért teljes mértékben a pszichiáter szakértelmére kellett támaszkodniuk. A panaszos a törvényszék pártatlanságának hiánya miatt az 5. cikk sérelmére hivatkozott.

Ítélet

5. cikk (4) bek. sérelme. Az 5. cikk (4) bekezdésének hatálya eső eljárásnak igazságszolgáltatási jellegűnek kell lennie és az adott szabadságmegvonás fajtájához illő, megfelelő garanciákat kell nyújtania. Az igazságszolgáltatás függetlensége egy nélkülözhetetlen elemet jelent. Ahol egy mentálisan zavart személy szabadságmegvonásáról van szó, a pártatlanság elengedhetetlen követelmény.

DONNADIEU V. FRANCIAORSZÁG

EEJB, 39066/97, 2001. február 27-i ítélet. Csak francia nyelven
MDAC Kulcsszó: fogvatartás felülvizsgálata; eljárás hossza

Tényállás

A panaszost 1969-ban egy pszichiátriai intézetben tartották fogva. Meggyőződve arról, hogy fogvatartása törvénytelen, 1994-ben bírósághoz fordult szabadon bocsátása érdekében, és 1995 júniusában egy újabb, polgári peres eljárást indított kártérítési igényt érvényesítve. 1997-ben a panaszos az EEJB-hoz fordult, a 6. cikk (1) bekezdésének sérelmére hivatkozva az eljárás hossza miatt.

Ítélet

6. cikk (1) bek. sérelme. A polgári per több mint 5 és fél évig húzódott, amely túl hosszú időnek tűnik egy egyfokú eljáráshoz. Sőt, a közigazgatási eljárás összesen 6 évig és 8 hónapig tartott. Az ügy nem volt annyira bonyolult, hogy indokolt lett volna ez a késedelem.

DOUGOZ V. GÖRÖGORSZÁG

EEJB, 40907/98, 2001. március 6-i ítélet
MDAC Kulcsszó: CPT; kitoloncolás; bántalmazás

Tényállás

A szír állampolgárságú panaszost bűnösnek találták kábítószerrel kapcsolatos bűncselekményekben és elrendelték a kitoloncolását. 1997 júniusa és 1998 decembere között zsúfolt és koszos zárkákban tartották fogva, ahol elégtelen tisztálkodási és alvási lehetőségek voltak, nem volt elegendő melegvíz, se friss levegő, se természetes fény, se testmozgási lehetőség. A kínzás, embertelen és megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzésére létrejött európai bizottság (CPT) jelentése a rendőrségi fogdáknak uralkodó állapotokról megerősítette a panaszos által felhozott bizonyítékokat.

Ítélet

3. cikk sérelme. A 3. cikk értelmében megalázó bánásmódnak minősül, hogy a panaszost ennyire hosszú ideig tartották fogva a fent írt körülmények között.

E. V. NORVÉGIA

EEJB, 11701/85, 1990. augusztus 29-i ítélet
MDAC Kulcsszó: fogvatartás felülvizsgálata; eljárás hossza

Tényállás

A panaszost több bűncselekmény miatt elítélték, pszichopataként diagnosztizálták, és egy magas biztonsági fokozatú pszichiátriai kórházban határozatlan időre tartották fogva. A panaszos fogvatartása felülvizsgálata érdekében bírósághoz fordult. A bírósági eljárás 8 héten át tartott: 5 hét telt el a kérelem beadása és az ügy tárgyalása között, és további 3 hétig tartott az ítélet meghozatala. A panaszos az 5. cikk alapján a bírósági eljárás hosszát kifogásolta.

Ítélet

5. cikk (4) bek. sérelme. A nyolc hét nem minősül „rövid határidőnek”.

EDWARDS (PAUL AND AUDREY) V. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

EEJB, 46477/99, 2002. március 14-i ítélet
MDAC Kulcsszó: halál; nyomozás; jogi képviselő

Tényállás

A panaszosok Edwards szülei voltak, akit zárkatársa megölt a börtönben. A terhelt bűnösnek vallotta magát emberölésben, ezért nem került sor büntetőeljárásra. „Emberölés utáni vizsgálat” indult a haláleset körülményeinek megállapítására. Egy vezető jogász által elnökölt vizsgálóbizottság öt szakemberből állt, és 10 hónap alatt 56 napot töltöttek el a vizsgálattal. A bizottság zárt üléseket tartott, de körülbelül 150 tanút hallgatott meg, míg sok más személytől írásbeli bizonyítékot szerzett be. A vizsgálatot lezáró 388 oldalas jelentés számos hiányosságot tárt fel és a jövőre nézve sok gyakorlati javaslatot tett.

A panaszosok a 2. cikkre hivatkozva azt sérelmezték, hogy az elhunyt rokonaiként nem vehettek részt a teljes vizsgálat során, mivel az zárt ülések sorozatából állt. Jogi képviselőjük nem volt, és nem tudtak a tanúknak kérdéseket feltenni. Panaszolták továbbá, hogy a vizsgálóbizottságnak nem volt hatásköre a tanúvallomások kikényszerítésére (2. bv. tiszt megtagadta a szóbeli vallomástételt).

Ítélet

2. cikk sérelme. A vizsgálóbizottság hatáskörének hiánya a tanúk vallomástételre kényszerítésére csökkentette alkalmasságát arra, hogy megállapítsa a halálesettel kapcsolatos releváns tényeket, így nem volt képes a 2. cikk által megkövetelt egyik célt teljesíteni. A panaszosok közeli és személyesen érintettek voltak az ügyben, ennek megfelelően a vizsgálatot nem zárt ülésen kellett volna lefolytatni.

EGGER V. AUSZTRIA

EEJBiz, 15780/89, 1993. október 13-i határozat

MDAC Kulcsszó: bírósághoz való hozzáférés; elfogadhatóság; cselekvőképtelenség

Tényállás

A panaszos mentális zavarban szenvedett, és gondnokság alá volt helyezve. A 6. cikk (1) bekezdése alapján azt sérelmezte, hogy a gondnokának elbocsátása vagy lecserélése érdekében nem volt lehetősége bírósághoz fordulni.

Határozat

6. cikk (1) bek. – elfogadhatatlan. A gondnokság következtében a gondok képviselte a panaszost. Az osztrák jog előírta a gondnokság alá helyezés szükségességének rendszeres felülvizsgálatát. A gondnok kirendeléséből fakadó, a panaszos perképtességére vonatkozó korlátozások nem rontották le a panaszos bírósághoz fordulás itánti jogának lényegét.

ENHORN V. SVÉDORSZÁG

EEJB, 56529/00, 2005. január 25-i ítélet

MDAC Kulcsszó: fogvatartásért felelős hatóság

Tényállás

A panaszos HIV-fertőzött volt és a vírust átadta egy másik férfinak. A panaszost kórházban tartották fogva annak érdekében, hogy másokat ne tudjon tovább fertőzni. A kórházból való szökését követően paranoiás személyiségzavart állapítottak meg nála, és ismét fogva tartották egy kórházban. Több mint 7 éven keresztül tartották fogva. A panaszos sérelmezte, hogy a kötelező elkülönítését előíró döntések és a kórházban az akaratán kívül történő elhelyezése ellentétes volt az 5. cikk (1) bekezdésében előírtakkal.

Ítélet

5. cikk (1) bek. e) pont sérelme. A fogvatartás célja az volt, hogy megakadályozza a panaszost a HIV-vírus terjesztésében. A fertőző betegségek elterjedésének megelőzése céljából foganatosított fogvatartás törvényességének megítélése során a lényeges kritérium az, hogy vajon a fertőző betegség veszélyt jelent-e a közegészségre vagy a közbiztonságra, továbbá az, hogy a fertőzött személy fogvatartására olyan végső eszközként kerül-e sor a betegség terjedésének megelőzése érdekében, amikor a közérdek védelmére alkalmas más, kevésbé korlátozó eszközök megfontolás után elégtelennek bizonyultak. Ha e feltételek nem teljesülnek, a szabadságmegvonás alapja nem áll fenn. A fogvatartást elrendelő döntés több mint 7 éven át történő fenntartásával – aminek eredményeképpen a panaszost akaratára ellenére majdnem másfél évig tartották fogva a kórházban – a hatóságok elmulasztották megtalálni a tisztességes egyensúlyt a HIV-vírus terjedésének megakadályozása és a panaszos személyi szabadsághoz való joga között.

ERIKSSON V. SVÉDORSZÁG

EEJB, 11373/85, 1989. június 22-i ítélet
MDAC Kulcsszó: gyermek; családi élet

Tényállás

A panaszos lányát 1978-ban állami gondozásba vették, és nevelőotthonban helyezték el. 1983-ban a hatóságok megszüntették az állami gondozásba vételről szóló döntést, azonban úgy döntöttek, hogy a kislány maradjon a nevelőotthonban és fokozatosan térjen vissza a panaszos gondozása alá. A panaszos állítása szerint az, hogy határozatlan ideig tilos volt a gyermeke kivétele a nevelőotthonból, valamint a tilalom több mint 6 éven tartó fenntartása és a gyermekével való kapcsolattartást korlátozó intézkedések a 8. cikkel ellentétesek voltak. A panaszos továbbá a 6. cikk sérelmére is hivatkozott a lányával való kapcsolattartás korlátozása elleni bírósági jogorvoslat hiánya miatt.

Ítélet

8. cikk sérelme. A szülő és gyermeke közötti kapcsolathoz való jog gyakorlása alapvető elemét jelenti a családi életnek. A családi kapcsolatok nem szűnnek meg azáltal, hogy a gyermeket állami gondozásba veszik. Az adott ügyben, a hozzáférés korlátozása nem volt törvényes a belső jogi szabályok szerint, továbbá a legitim célokhoz mérten aránytalan is volt.

6. cikk sérelme. A kapcsolattartás korlátozására vonatkozó jogorvoslatok nem voltak elégségesek.

ERKALO V. HOLLANDIA

EEJB, 23807/94, 1998. szeptember 2-i ítélet
MDAC Kulcsszó: fogvatartásért felelős hatóság

Tényállás

A panaszos szabadságvesztés büntetését töltötte, amelyet egy pszichiátriai intézetben való fogvatartás követett. A hatóságok a panaszos kezelésének az eredetileg tervezett időpont előtti megkezdéséről döntöttek. Az ügyész a panaszos fogvatartásának meghosszabbítását indítványozta, azonban az indítvány késve érkezett meg a bíróságra. A panaszos az 5. cikk sérelmére hivatkozott, tekintettel arra, hogy a kezdeti fogvatartásról szóló döntés lejáratának határideje és a soron következő bírósági döntés között 2 és fél hónapos késedelem telt el.

Ítélet

5. cikk (1) bek. sérelme. Noha az ügyész a meghosszabbítás iránti indítványt időben készítette el, és ennek megfelelően tájékoztatta a panaszost, az indítvány csak a törvényes határidő lejáratá után 2 hónappal érkezett meg a bíróságra. A hatóságokat, és nem a panaszost terheli a felelősség, hogy biztosítsa, hogy a fogvatartás meghosszabbítása iránti kérelmet időben nyújtják be és bírálják el.

FRANCISCO V. FRANCIAORSZÁG

EEJB, 38945/97; 2000. augusztus 29-i ítélet. Csak francia nyelven
MDAC Kulcsszó: eljárás hossza

Tényállás

A panaszos a pszichiátriai kórházban való őrizetével kapcsolatos kártérítési igényére vonatkozó két különböző eljárás hosszát sérelmezte. Az egyik eljárás több mint 7 évig és 9 hónapig, a másik több mint 3 évig és 4 hónapig folyt.

Ítélet

6. cikk (1) bek. sérelme. A kormány elismerte, hogy az eljárások nem voltak különösebben bonyolultak.

GAJCSI V. MAGYARORSZÁG

EEJB, 34503/03, 2006. október 3-i ítélet
MDAC Kulcsszó: fogvatartásért felelős hatóság

Tényállás

A panaszos már 3 éve fogva volt tartva egy pszichiátriai intézetben, amikor a bíróság a fogvatartás törvényességének éves felülvizsgálatát végezte. A bíróság meghosszabbította a fogvatartást, azzal érvelve, hogy „a bizonyítékokra és a szakvéleményre támaszkodva a bíróság megállapította, hogy indokolt és törvényes a páciens meghosszabbított pszichiátriai kezelése. A páciens további terápiát igényel.” A panaszos fellebbezést nyújtott be, arra hivatkozva, hogy érdemi hiányosságok találhatóak a bíróság határozatában. A panaszos fellebbezése sikertelen volt. A panaszos azt állította, hogy a fogvatartásának elrendelésére nem „a törvényben meghatározott eljárás” keretében történt és nem indokolták meg az őrizetét.

Ítélet

5. cikk (1) bek. sérelme. Bármely szabadságmegvonási formát nem csak a nemzeti jog anyagi és eljárási rendelkezéseivel összhangban, hanem magának az 5. cikknek a célját szem előtt tartva kell fogantatni, megvédve az egyént az önkényességtől. A releváns nemzeti jogi szabály hangsúlyozta a veszélyességet mint a kényszer-gyógykezelés elrendelésének egyik előfeltételét. A nemzeti bírósági határozatokban nem volt nyoma a panaszos állítólagos vagy potenciálisan „veszélyes magatartása” értékelésének, így a fogvatartásnak nem volt meg a jogalapja.

GASKIN V. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

EEJB, 10454/83; 1989. július 7-i ítélet
MDAC Kulcsszó: nyilvántartásokhoz való hozzáférés; titoktartás; magánélet

Tényállás

A panaszos eljárást kívánt indítani a helyi hatóságok ellen, mivel állítása szerint kiskorában bántalmazták a nevelőotthonban. Megkísérelt hozzáférni az ügyével kapcsolatos önkormányzati hatósági iratokhoz. A hatóságok azzal a feltétellel engedélyezték a hozzáférést a róla szóló

iratokhoz, hogy az iratok keletkezésében közreműködő személyeknek is hozzá kell járulniuk az információ kiadásához. A panaszos a 8. cikk által védett magánélethez való jogának sérelmére hivatkozott az iratokhoz való közvetlen hozzáférés hiánya miatt.

Ítélet

8. cikk sérelme. A panaszos helyzetében lévő személyeknek alapvető, az EEJE által védett érdekük fűződik ahhoz, hogy megismerjék és megértsék gyermekkorukat és korai fejlődésüket. Mindazonáltal az objektív és megbízható információ érdekében fontos megőrizni a hatósági iratok titkosságát, hiszen a titkosság szükséges lehet harmadik személyek védelme érdekében is. Az a rendszer, amely az iratok keletkezésében közreműködő személyek hozzájárulásához köti az iratokhoz való hozzáférést, elvileg megfelelnet a 8. cikk alapján fennálló kötelezettségeknek, figyelembe véve az állam mérlegelési jogkörét. Ebben a rendszerben a magán- és családi életére vonatkozó információt tartalmazó iratokhoz hozzáférni kívánó egyén érdekeit biztosítani kell abban az esetben is, ha az iratokban közreműködő személy nem elérhető vagy helytelenül megtagadja a hozzájárulást. Egy ilyen rendszer csak akkor felel meg az arányosság követelményének, ha arról is rendelkezik, hogy egy független hatóságnak legyen hatásköre az iratokhoz való hozzáférés engedélyezéséről dönteni abban az esetben is, ha a közreműködő nem válaszol a megkeresésre vagy nem adja a hozzájárulását. A jelen esetben a panaszos számára nem állt rendelkezésre ilyen eljárás.

10. cikk – nincs sérelem. A 10. cikk nem írja elő azt a kötelezettséget a kormány számára, hogy a panaszossal meg kell osztani a kérdésés információt.

GIALAMAS V. GÖRÖGORSZÁG

*EEJB, 70314/01; 2004. október 21-i ítélet. Csak francia nyelven
MDAC Kulcsszó: nyilvántartásokhoz való hozzáférés; eljárás hossza*

Tényállás

A panaszos kórházba került, mivel paranoiát állapították meg esetében. Az orvosok „fogvatartási igazolást” állítottak ki. Később a panaszos átkerült egy olyan klinikára, ahol az orvosok egyetértettek a panaszossal, hogy nem produkál paranoiás tüneteket és nincs szükség a fogvatartására. A panaszos kérelemmel fordult a kórházhoz az igazolás visszavonása iránt, azonban elutasították azon az alapon, hogy az egy nyilvános irat, amely a kiállítás napján fennálló egészségi állapotot igazolta. A panaszos fellebbezett a bírósághoz, amely több mint 3 év után hozott az ügyben döntést. A panaszos a 6. cikk (1) bekezdésére hivatkozva az eljárás ésszerűtlen hosszát sérelmezte.

Ítélet

6. cikk (1) bek. sérelme. Az eljárás hosszának ésszerűségét a tényállás függvényében kell megítélni, amely a jelen esetben nem volt különösen bonyolult.

GLASS V. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

EEJB, 61827/00, 2004. május 9-i ítélet
MDAC Kulcsszó: gyermek; magánélet; kezelés

Tényállás

Az 1. sz. panaszos súlyos mentális és testi fogyatékossgal rendelkezett és 24-órás felügyeletet igényelt. Egy műtétet követően kritikusan megbetegedett. A 2. sz. panaszos, az 1. sz. őnászos anyja, ellenezte, hogy morfiomot használjanak a fia fájdalmainak enyhítésére. A kezelőorvos szerint az újjáélesztés nem szolgálta volna a fiú érdekeit. A 2. sz. panaszos haza szeretne volna vinni a fiát, ha elkezd haldokolni, de egy rendőr azzal fenyegette meg, hogy letartóztatja az anyát, ha megpróbálja elvinni a kórházból. Az 1. sz. panaszos diamorphine infúziót kapott, mire a család és a kezelőorvosok között vita tört ki. A család meg volt arról győződve, hogy az 1. sz. panaszost titkoltan eutanáziának teszik ki az orvosok, és megkísérelték megakadályozni, hogy az orvosok beléphessenek a fiú szobájába. Az 1. sz. panaszossal kapcsolatos orvosi feljegyzések közé – az anyjával való konzultáció nélkül – bele tettek egy „újjáélesztése tilos” megjegyzést. A kórház fordulhatott volna a felsőbb bírósághoz is, de ezt nem tette meg. Az 1. sz. panaszos állapota rosszabbra fordult és az anyja sikeresen újjáélesztette a fiát. A fiú állapota javult és végül hazaengedték a kórházból. A panaszosok a 8. cikk és a magánülethez való joguk sérelmére hivatkoztak, mivel állításuk szerint a jogi szabályozás nem biztosította a testi és morális épséghez való jog tiszteletben tartását.

Ítélet

8. cikk sérelme. A fiú kezeléséről az anyja bele nem egyezése ellenére hozott döntés beavatkozást jelentett a magánülethez való jogba, illetve különösen a testi épséghez való jogba. A beavatkozás törvényes volt, és a kórházi személyzet által megtett intézkedéseknek legitim célja is volt, továbbá nem az volt az orvosok célja, hogy meggyorsítsák az 1. sz. panaszos halálát.

Annak eldöntéséhez, hogy a beavatkozás szükségesnek tekinthető-e egy demokratikus társadalomban, a Bíróság nem kapott elégséges magyarázatot arra, hogy a kórház miért nem fordult a felsőbb bírósághoz. Az orvosok valamennyien borúlátóan ítélték meg az 1. sz. panaszos képességét arra, hogy újabb krízist éljen túl, továbbá mindannyiuk számára világos volt, hogy az anya az általuk javasolt kezeléssel nem értene egyet. A kórházat terhelte a felelősség azért, hogy kezdeményezze, hogy a felsőbb bíróság elé kerüljön az ügy. Az, hogy a hatóságok az anyának a kezelést ellenző álláspontja ellenére, és a bíróság engedélye nélkül a kezelés mellett döntöttek, a 8. cikk sérelmét eredményezte.

GORSHKOV V. UKRAJNA

EEJB, 67531/01, November 2005. november 8-i ítélet
MDAC Kulcsszó: fogságtartás felülvizsgálata

Tényállás

A büntetőbíróság elrendelte a panaszos pszichiátriai intézetben történő elhelyezését. Néhány évvel később a pszichiátriai intézet a bírósághoz fordult a panaszos normál szintű felügyelet alá helyezése iránt, mivel javult a panaszos viselkedése. Az ismételt kérelmeket a bíróság megtagadta. Végül a panaszost szabadon bocsátották a kórházból. A panaszos az 5. cikk (4)

bekezdés sérelmére hivatkozott, mivel állítása szerint nem állt rendelkezésére a fogvatartás ellen hatékony jogorvoslat, továbbá különösen azt sérelmezte, hogy az állapota javulása után majdnem két évig kellett várnia, mire szabadon bocsátották.

Ítélet

5. cikk (4) bek. sérelme. A bírósághoz való hozzáférés nem múlhat a fogvatartásért felelős hatóság jóindulatán, amelyet az orvosok vagy a kórházi igazgatás diszkréciója hozhat csak működésbe. A páciensnek joga kell, hogy legyen arra, hogy saját maga indítványozhassa a fogvatartás bírósági felülvizsgálatát. Önmagában az, hogy az ukrán jog előírta, hogy a páciensek ügyét a bíróság automatikusan felülvizsgálja, nem volt elegendő és nem tette szükségtelemmé a páciensek jogát arra, hogy saját maguk is kérelemmel fordulhassanak a bírósághoz.

GRANATA V. FRANCIAORSZÁG

EEJB, 39626/98, 2002. március 19-i ítélet. Csak francia nyelven
MDAC Kulcsszó: fogvatartás felülvizsgálata; eljárás hossza

Tényállás

A panaszost pszichiátriai intézetben tartották fogva, mivel orvosi igazolás indokolta ennek sürgős szükségét. A kórházi határozat törvényességét vitatva a panaszos közigazgatási eljárást indított, továbbá polgári eljárást kezdeményezett az elszenvedett károk megtérítése iránt. Az EEJB-hez címzett panaszában a polgári eljárás hosszát sérelmezte (a kétfokú eljárás 9 és fél évig tartott).

Ítélet

6. cikk (1) bek. sérelme. Az eljárás elhúzódásának nem volt ésszerű indoka.

GRARE V. FRANCIAORSZÁG

EEJBiz, 18835/91, 1992. december 2-i határozat. Csak francia nyelven
MDAC Kulcsszó: magánélet; kezelés

Tényállás

A panaszost olyan pszichiátriai gyógyszerekkel kényszer-gyógykezelték, amelynek nem kívánatos mellékhatásai voltak. Arra hivatkozott, hogy ez embertelen és megalázó bánásmódnak minősül és a magánélethez való jogát is sértette.

Határozat

3. cikk és 8. cikk – elfogadhatatlan. Jóllehet a kezelésnek kellemetlen mellékhatásai voltak, az nem érte el a 3. cikk sérelmének megállapításához megkívánt minimális mértéket. A kezelés valóban beavatkozott a panaszos magánéletébe, azonban a beavatkozást igazolta a közrend fenntartásának és az egészség védelmének szükségessége a 8. cikk (2) bekezdés értelmében.

GUENAT V. SVÁJC

EEJBiz, 24722/94; 1995. április 10-i határozat. Csak francia nyelven
MDAC Kulcsszó: elfogadhatóság; fogvatartásért felelős hatóság; pszichiátriai vizsgálat

Tényállás

A rendőrök a véleményük szerint furcsán viselkedő panaszost megkérték, hogy menjek velük be a rendőrkapitányságra, és e felhívásnak a panaszos nem állt ellen. A kapitányságon nem tartották fogva, hanem szabadon járálhatott az épületben. Megvizsgálta egy pszichiáter, aki megállapította, hogy a panaszos ön- és közveszélyes és ezért speciális környezetre van szüksége. A pszichiáter feljegyzést készített a panaszos pszichiátriai intézetben foganatosítandó nem önkéntes fogvatartásáról. Az intézetbe történő befogadáskor a panaszos szomatikus vizsgálata magas vérnyomást mutatott ki, és ezért a panaszost azonnal átszállították az egyik kantoni kórházba, ahol 1989. augusztus elsejéig feküdt három epileptikus krízis miatt. Az 5. cikk (2) bekezdésére hivatkozva a panaszos sérelmezte, hogy akarata ellenére és szabálytalanul pszichiátriai kórházi kezelésnek vetették alá.

Határozat

5. cikk – elfogadhatatlan. A panaszos nem merítette ki az 5. cikk (2) bekezdésével kapcsolatos belső jogorvoslatokat. A rendőrség a panaszos furcsa viselkedését észelve humanitárius okokból lépett közre. Mivel a rendőrségi fellépésnek semmilyen represszív jellege nem volt, a panaszost nem fosztották meg szabadságától az 5. cikk (1) bekezdése értelmében.

GUÉRIN V. FRANCIAORSZÁG

EEJB, 25201/94, 1998. július 29-i ítélet
MDAC Kulcsszó: elfogadhatóság; tisztességes eljárás; bírósághoz való hozzáférés

Tényállás

Noha a panaszost értesítették a tárgyalás időpontjáról, nem volt jelen a rá két év szabadságvesztést kiszabó ítélet meghozatalakor, ezért körözését rendelték el. A bírósági eljárástól függetlenül felvették egy pszichiátriai intézetbe, ahol egészen addig tartózkodott, amíg a rendőrség elővezette. A bíróság a panaszos jogkérdésekre vonatkozó fellebbezését érdemi vizsgálat nélkül elutasította arra hivatkozva, hogy a panaszos nem tett eleget a körözési határozatnak. A panaszos a 6. cikk (1) bekezdés sérelmére hivatkozott, azzal érvelve, hogy a bíróság elutasító döntésének indoklása megsértette a bírósághoz fordulásának jogát, noha ez a tisztességes eljárás követelményének egyik eleme.

Ítélet

6. cikk(1) bek. sérelme. A bírósághoz fordulás joga nem abszolút jog, hanem bizonyos korlátozások alá eshet, különösen a fellebbezés elfogadhatóságának feltételei kapcsán. E korlátozások a jog gyakorlását nem korlátozhatják oly módon, vagy oly mértékben, hogy a jog lényeges tartalma sérüljön. A korlátozásoknak egy legitim cél érdekében kell történniük és ésszerűen arányosnak kell lennie az alkalmazott eszközöknek az elérni kívánt célhoz képest.

H. V. FRANCIAORSZÁG

EEJB, 10073/82, 1989. október 24-i ítélet
MDAC Kulcsszó: bántalmazás; eljárás hossza

Tényállás

A panaszos 1961-ben közel négy hónapot töltött egy pszichiátriai klinikán. Kártérítési pert indított a kórház ellen a klinikai kezelés által okozott súlyos egészségügyi problémák miatt. Az elsőfokú és a fellebbviteli bíróság is elutasította a keresetét. Az eljárások együttesen 7 év 7 hónapig tartottak. A panaszos az eljárás hosszát sérelmezte a 6. cikk (1) bekezdése alapján.

Ítélet

6. cikk (1) bek. sérelme. Az eljárások hossza túlzott volt, mivel semmilyen vizsgáldást nem folytattak le, valamint a kormány nem bizonyította, hogy egy átmeneti helyzetről lett volna szó, amellyel kapcsolatban korrekciós intézkedéseket tettek volna.

HÉNAF V. FRANCIAORSZÁG

EEJB, 65436/01, 2003. november 27-i ítélet
MDAC Kulcsszó: elfogadhatóság; bántalmazás; korlátozó intézkedés

Tényállás

Az engedélyezett távozást követően a panaszos nem tért vissza a büntetés-végrehajtási intézetbe. Az állapotának felmérése során megállapították, hogy olyan pszichés zavarai vannak, amely korlátozzák döntési képességét és a bv. intézet nem lehet terápia számára, különösen idős kora miatt. A bv. intézetbe való visszatérésekor a panaszost műtét miatt átszállították egy kórházba. A panaszost a kórházba szállítás idejére megbilincseltek és a nap hátralevő részében rajta hagyták a bilincset. A műtét előtti éjjel a bokájánál fogva az ágyhoz láncolták. A panaszos megtagadta a műtétet és így visszavitték a bv. intézetbe. A panaszos feljelentette az eljáró rendőroket, azonban a feljelentést érdemi vizsgálat nélkül elutasították, mivel a panaszos nem róta le a bírósági illetéket. A panaszos a 3. cikk sérelmére hivatkozott, a kórházi tartózkodásának körülményeit kifogásolva idős korára és egészségi állapotára tekintettel.

Ítélet

3. cikk sérelme. A panaszost nem erőszakos cselekmény miatt ítélték el. A panaszos azért nem tért vissza a bv. intézetbe, mert pszichés zavarai voltak, továbbá a panaszos nem viselkedett erőszakosan. Nem került az megállapításra, hogy a panaszos veszélyes lett volna. Az állítólagos veszély, amelyet a panaszos viselkedése jelentett, nem indokolhatta azt, hogy a műtétet megelőző éjszaka a kórházi ágyhoz láncolták, főleg, hogy a szobája előtt két rendőr állt őrt. A panaszos életkorára, egészségi állapotára és a fenti megfontolásokra tekintettel a panaszos mozgásszabadságának korlátozása nem állt arányban a biztonsági igényekkel.

HERCZEGFALVY V. AUSZTRIA

EEJB, 10533/83, 1992. szeptember 24-i ítélet

MDAC Kulcsszó: levelezés; fogvatartás felülvizsgálata; eljárás hossza; magánélet; korlátozó intézkedés; kezelés

Tényállás

A panaszt büntetőeljárás során elítélték és egy pszichiátriai intézetben tartották fogva. Panaszai:

5. cikk (4) bek. sérelme: a fogvatartás törvényességét felülvizsgáló bírósági határozatokat nem kellő gyorsasággal hozták meg. A panaszos fogvatartására vonatkozó 3 bírósági határozat 15 hónapos, 2 éves és 9 hónapos időköz eltelte után született meg.

3. cikk sérelme: szükségtelenül és akarata ellenére nyugtatókat adtak be neki, erőszakkal etették és heteken keresztül a kórházi ágyhoz bilincselték.

8. cikk sérelme: a kórház kényszerrel alkalmazva táplálta, pszichiátriai kezelésnek vetette alá, és megtagadta a levelezése elküldését.

10. cikk sérelme: hosszabb időn át megtagadták tőle az olvasnivalót, rádiót és televíziót a fogvatartása alatt.

Ítélet

5. cikk (4) bekezdése sérelme. Az első két határozat (15 hónap, 2 év) nem tekinthető úgy, hogy ésszerű időközökben született, különösen azért, mert a panaszos által a szabadon bocsátása iránt benyújtott számos kérelemre semmilyen válasz nem érkezett.

3 cikk – nincs sérelem. „A Bíróság véleménye szerint az alárendeltség és tehetetlenség ama állapota, amely a pszichiátriai intézetekben fogva tartott személyeket jellemzi, fokozott figyelemre int az Egyezmény betartásának vizsgálatakor. Noha az orvostudomány elismert szabályai alapján az egészségügyi hatóságok feladata eldönteni, mely terápiás módszereket alkalmaznak, szükség esetén kényszer útján, azon páciensek testi és mentális egészségének megőrzése érdekében, akik teljes mértékben képtelenek saját maguk ügyében döntést hozni, és akikért következésképpen a hatóságok felelősek, e páciensek azonban továbbra is a derogációt tiltó 3. cikk védelme alatt állnak. Az orvostudomány kialakult elvei tagadhatatlanul ügödöntők ezekben az esetekben, és főszabályként az az intézkedés, amely terápiás célból szükségesnek minősül, nem tekinthető embertelennek vagy megalázónak. A Bíróságnak mindazonáltal azt kell vizsgálnia, hogy az orvosi szükségesség fennállását sikerült-e meggyőző módon bizonyítani” (82 szakasz). A jelen esetben fennállt a „terápiás szükséglet”, amely nem tekinthető embertelen és megalázó bánásmódnak.

8. cikk sérelme. A kormány által hivatkozott, a panaszos levelezésébe történő beavatkozást megalapozó jogszabály pontatlan volt és „nem jelölte meg a bepanaszolt intézkedés eredetét jelentő mérlegési jogkör terjedelmét vagy gyakorlásának feltételeit. A pontos megfogalmazás különösen szükséges a pszichiátriai intézetben fogatosított fogvatartás esetén, hiszen az érintettek gyakorta ki vannak szolgáltatva az egészségügyi hatóságoknak, és a levelezés jelenti az egyetlen kapcsolatukat a külvilággal” (91. szakasz).

10 cikk sérelme. Homályos volt az a törvény, amelyet a kormány az információhoz való hozzáférés korlátozásának indokolására felhívott.

HERZ V. NÉMETORSZÁG

EEJB, 44672/98, 2003. június 12-i ítélet. Csak francia nyelven
MDAC Kulcsszó: fogvatartás felülvizsgálata; pszichiátriai vizsgálat

Tényállás

A panaszost pszichiátriai intézetben tartották fogva. A pszichiátriai jelentés megállapította, hogy a panaszos paranoiás pszichózisban szenved, és veszélyes. A több specialista által elvégzett újabb vizsgálatok eltérő megállapításokra jutottak arról, hogy szükséges-e a panaszos fogvatartása. A panaszost újra felvették a pszichiátriai intézetbe. Egy telefonon közölt diagnózis alapján a bíróság hatályában fenntartotta az ideiglenes fogvatartást elrendelő határozatot. A panaszos az 5. cikk (1) bek., (4) bek. és a 6. cikk (1) bekezdésének sérelmére hivatkozott, azt állítva, hogy a második fogvatartása jogellenes volt, mivel nem volt mentális zavara, illetve megtagadták tőle a jogot, hogy fogvatartásának törvényessége vizsgálata érdekében a bírósághoz fordulhasson.

Ítélet

5. cikk (1) bek. és 6. cikk (1) bek. – nincs sérelem. A bíróság nem járt el hibásan a pszichiátriai jelentések beszerzése vagy a panaszos meghallgatása során, mivel gyors döntést kellett meghoznia. Nem volt könnyű végleges következtetésre jutni a panaszos egészségi állapotáról, mivel a pszichiátriai vélemények ellentmondásosak voltak.

5. cikk (4) bek. sérelme. A bíróságok azon az alapon utasították el a panaszos beadványait, hogy időközben a fogvatartást elrendelő határozatok érvényességi ideje lejárt és a panaszos megszökött a kórházból. Noha az intézkedések csak ideiglenesek voltak, súlyosan korlátozó jellegükre tekintettel csak azért nem lehet megfosztani a panaszost a fogvatartása törvényességének felülvizsgálata iránti jogától, mert a fogvatartási határozatok időközben lejártak.

H.F. V. SZLOVÁKIA

EEJB, 54797/00; 2005. november 8-i ítélet. Csak francia nyelven
MDAC Kulcsszó: tisztességes eljárás; cselekvőképtelenség; pszichiátriai vizsgálat

Tényállás

A bíróság a panaszost cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezte, mivel krónikus paranoiás skizofréniában szenvedett és nem volt képes jogügyleteket kötni és saját ügyeit önállóan intézni. A bíróság a panaszost is meghallgatta, azonban a döntés egy régi pszichiátriai véleményen, a panaszos volt férjének és az általa állított tanúk vallomásán alapult. A panaszos fellebbezést nyújtott be, azonban a bíróság anélkül utasította el a fellebbezését, hogy őt meghallgatta volna, vagy az ügyvédje által indítványozott további pszichiátriai szakvéleményt beszerezte volna. A panaszos cselekvőképességét 2001. júliusban nyerte vissza.

A panaszos a 6. cikk (1) bekezdésének sérelmét állította, arra hivatkozva, hogy tisztességtelen eljárás keretében fosztották meg cselekvőképességétől. Álláspontja szerint a bíróságok

helytelenül tárták fel a tényállást, és nem kellően indokolták meg a határozataikat. A bíróság által a részére kirendelt gondnokra is panaszkodott.

Ítélet

6. cikk (1) bek. sérelme. A szlovák jog előírásai szerint a bíróságnak gondnokot kell rendelnie azon nagykorú személy részére, akinek cselekvőképessége az eljárás tárgya. A panaszt azonban nem képviselte gondnok az elsőfokú eljárásban és csak a fellebbviteli eljárás során volt képviselője. A pszichiátriai véleményt nem lehet naprakésznek tekinteni az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága R(99)4 sz., a cselekvőképtelen nagykorú személyek jogvédelmének elveiről szóló ajánlása értelmében. Egy újabb szakvélemény továbbá lehetővé tette volna a megyei bíróságnak, hogy eldöntse, kell-e bizonyítékokat beszereznie a panaszostól.

Az eljárást, melynek eredménye a panaszos számára rendkívüli fontossággal bírt, megfelelő eljárási garanciákkal kellett volna körülbástyázni, amelyek megvédték volna a panaszos jogait és figyelembe vették volna az érdekeit. A szlovák bíróságok nem jártak el a kellő szorgalommal és nem gyűjtöttek elegendő bizonyítékot ahhoz, hogy fel tudják mérni a panaszos képességeit, és hogy elkerüljék az igazságszolgáltatás műhibáit.

HIRST V. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG (NO. 2)

EEJB, 74025/01, 2004. március 30-i ítélet

MDAC Kulcsszó: szavazás

Tényállás

A panaszos életfogytiglani szabadságvesztését töltötte egy büntetés-végrehajtási intézetben. A jogszabályok eltiltották az elítélteket a szavazásban való részvételtől a parlamenti vagy helyhatósági választásokon. A panaszos az EEJE 1. jegyzőkönyve 3. cikkének sérelmét állította, arra hivatkozva, hogy a választójogának korlátozása a véleménynyilvánítási szabadságának a korlátozását jelentette, mivel a szavazás is egyfajta véleménynyilvánítás, amely a működő demokrácia egyik alapköve.

Ítélet

1. jegyzőkönyv 3. cikk sérelme. A választójog bármely csökkentése vagy gyengítése a demokratikus rendszer aláásásának veszélyét hordozza magában, és ennek megfelelően e jogtól megfosztására nem kerülhet sor különleges körülmények nélkül. Az EEJB kétségbe vonta a kormány azon állítását, miszerint a fogva tartott elítéltek szavazati joga korlátozásának célja a bűncselekmények megelőzése és a bűnelkövetők megbüntetése, a polgári felelősségtudat és a jogállamiság tiszteletének növelése. A kérdéses rendelkezés több mint 70.000 embert fosztott meg az EEJE által védett jogától úgy, hogy minden elítélt fogvatartottat megkülönböztetés nélkül egyaránt sújtott. Egy csekély súlyú vétség miatt egy hét szabadságvesztésre ítélt személy lehet, hogy elveszti választójogát, ha a választások napja is beleesik a fogvatartás időszakába, míg ezzel szemben egy súlyosabb bűncselekmény miatt többéves szabadságvesztésre ítélt személy elképzelhető, hogy véletlenül nem marad ki a választásokból. Meg kell találni a tisztességes egyensúlyt. A jogalkotónak jogában áll azt eldönteni, hogy bizonyos típusú vagy bizonyos súlyú bűncselekményekhez köti-e a választójog korlátozását, vagy esetleg a büntetést kiszabó bíróság mérlegelési jogkörébe utalja-e az elítélt személy megfosztását a választójogtól. Az ügyben azonban nem sikerült bebizonyítani, hogy a törvényhozás egyáltalán megfontolta volna a versengő érdekeket vagy vizsgálta volna, hogy a tilalom arányos hatással van-e az

elítéltekre. A választójog megvonása akármilyen körülmény és bármelyik elítélt vonatkozásában meghaladta az elfogadható mérlegelési jogkör terjedelmét. Más önálló kérdés nem merült fel a 10. cikk vonatkozásában.

H.L. V. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

EEJB, 45508/99, 2004. október 5-i ítélet

MDAC Kulcsszó: fogvatartásért felelős hatóság; fogvatartást felülvizsgálata; cselekvőképтелenség

Tényállás

Az autista panaszos nem tudott beszélni és korlátozott volt a felfogóképessége. Hiányzott az a képessége, hogy beleegyezését adja az orvosi kezeléshez. Fizetett gondozók ápolták. A nappali gondozóközpontban egy alkalommal annyira ingerült állapotba került, hogy a fejét az öklével ütötte és a falba verte. Kórházba szállították, ahol a pszichiáter véleménye szerint kórházi ápolásra szorult. Az orvos szerint azonban nem volt szükséges a panaszos kötelező fogvatartása. A panaszos gondozói a bírósághoz fordultak szabadon bocsátása érdekében, azonban a kérelmet a bíróság elutasította azon az alapon, hogy a panaszost nem hivatalosan vették fel a kórházba és nem „tartották fogva”. A panaszos az 5. cikk (1) bekezdésére hivatkozott, mivel informális páciensként történő kezelése a pszichiátriai intézetben jogellenes fogvatartást jelentett és a fogvatartása törvényességének felülvizsgálatára rendelkezésére álló eljárások nem feleltek meg az 5. cikk (4) bekezdése követelményeinek.

Ítélet

5. cikk (1) bek. sérelme. A panaszos folyamatos felügyelet és ellenőrzés alatt állt és nem tudott szabadon távozni a kórházból. Mindegy volt az, hogy a kórházi osztály, ahol kezelték, zárt vagy zárható volt-e. Az Egyezmény fogalmai szerint a panaszos „szabadságát megvonták”. Hiányoztak az együttműködő, de cselekvőképtelen páciensek felvételére és fogvatartására vonatkozó eljárási szabályok, míg a jogi szempontból fogva tartott személyekre kiterjedt garanciális szabályrendszer vonatkozott. Hiányzott a formalizált felvételi eljárásrend, amely meghatározta volna, ki jogosult a páciens felvételét javasolni, és erre milyen okból, milyen orvosi és más felmérések és konklúziók alapján kerülhet sor. Nem volt külön követelmény, amely meghatározta volna a felvétel konkrét célját és a kórházi felvétellel kapcsolatban nem volt semmilyen időbeli, kezelésbeli vagy gondozásbeli korlát. Nem volt a fogvatartást szükségessé tevő rendellenesség fennállásának folyamatos klinikai felmérésére vonatkozó előírás. A panaszosnak nem rendeltek ki a képviselőjére jogosult személyt, aki a nevében kifogást és kérelmet terjeszthetett volna elő, holott a fogvatartott személyeknek rendelkezésére áll ilyen eljárási garancia. Az eljárási garanciák hiánya nem nyújtott védelmet a szükségesség alapján foganatosított önkényes szabadságmegvonás ellen.

5. cikk (4) bek. sérelme. Nem állt a panaszos rendelkezésére eljárás a fogvatartása törvényességének bírósági felülvizsgálatára.

H.M. V. SVÁJC

EEJB, 39187/98, 2004. október 26-i ítélet
MDAC Kulcsszó: fogvatartásért felelős hatóság

Tényállás

A panaszost akarata ellenére idősotthonban helyezték el. Nem hozhatott arról döntést, hol lakjon és a mindennapi életével kapcsolatos döntések meghozatalát sem tették lehetővé számára. A panaszos állította, hogy képes egyedül tisztálkodni és öltözködni, a fia tud rá főzni, és nem akarja, hogy a fia egyedül maradjon. A panaszos szerint önkényesen fosztották meg szabadságától, mivel az 5. cikk (1) bekezdése csak „csavargókat” említ, és nem ismeri el fogvatartási alapként az elhanyagoltságot. Arra hivatkozott, hogy nem tekinthető csavargónak, mivel van otthona és nyugdíja.

Ítélet

5. cikk (1) bek. – nincs sérelem. A panaszost az otthonában gondozták, azonban megtagadta az együttműködést. Ennek következtében életfeltételei annyira rosszabbodtak, hogy a hatóságok további intézkedés mellett döntöttek. A panaszos idősotthonban történő elhelyezése felelős intézkedés volt az illetékes hatóságok részéről, akik a panaszos érdekeit tartva szem előtt döntöttek a szükséges orvosi ellátásának és megfelelő lakhatási körülményeinek biztosításáról.

ÍRORSZÁG V. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

EEJB, 5310/71, 1978. január 18-i ítélet
MDAC Kulcsszó: bántalmazás

Tényállás

12 személy tartoztattak le és szállítottak meg nem nevezett helyszínre részletes kihallgatás céljából, amely több napon keresztül tartott. A kihallgatási módszerek többek között dezorientációs technikának is nevezett eljárásokból álltak: falhoz állították a kihallgatottakat (a fogvatartottnak órákon keresztül olyan testhelyzetben kell állnia, amely nagymértékben megterheli a testet), kámzsát tettek a fejükre, zajnak, alvásmegvonásnak tették ki őket, megtagadták tőlük az ételt és italt. A panaszos (az ír kormány) a 3., 5. és 6. cikk sérelmére hivatkozott, mivel állítása szerint a brit kormány több alkalommal elmulasztotta a nyomozás hatékony lefolytatásához szükséges eszközöket biztosítani.

Ítélet

3 cikk sérelme. Az öt technikát egymással kombinálva alkalmazták, előre megfontolt szándékkal és órákon keresztül. E módszerek, még ha nem is tényleges testi sérülést, de legalább nagyfokú testi és pszichés szenvedést, valamint a kihallgatás során akkut pszichiátriai zavarokat okoznak. Ennek megfelelően embertelen bánásmódnak minősülnek a 3. cikk értelmében. Az eljárás továbbá megalázó is volt, mivel az áldozatokban félelmet, gyötrelmet és alárendeltségi érzést keltett, amely megalázhatta, lealacsonyíthatta őket és testi vagy erkölcsi ellenállásukat megtörhette.

A kínzás és az embertelen vagy megalázó bánásmód közötti különbség elsősorban az okozott szenvedés súlyosságán múlik. Jóllehet a technikák, amelyeket együttesen alkalmaztak,

kétségtelen kimerítették az embertelen és megalázó bánásmód fogalmát, és noha a szisztematikusan alkalmazott technikák célja a vallomások kicsikarása, más személyek megnevezése, illetve az információszerzés volt, eredményük nem érte el a kínzás fogalmát kimerítő különös intenzitást és kegyetlenséget.

JABŁOŃSKI V. LENGYELORSZÁG

EEJB, 33492/96, 2000. december 21-i ítélet

MDAC Kulcsszó: fogvatartásért felelős hatóság; előzetes letartóztatás; eljárás hossza

Tényállás

Az előzetesen letartóztatott panaszost éhségsztrájkja miatt kórházba vitték, majd a belgyógyászati osztályon helyezték el. A panaszos kérelmet nyújtott be szabadlábra helyezése iránt, azonban elutasították. Az EEJB előtt az előzetes letartóztatásra és az eljárás hosszára panaszkodott.

Ítélet

5. cikk (3) bek. sérelme. A panaszos előzetes letartóztatása 4 év 9 hónapig tartott. Az EEJB nem fogadta el a kormány azon érvelését, hogy a panaszos által esetleg elkövetni tervezett súlyos bűncselekmények releváns és elegendő indokot szolgáltatnak az egész kérdéses időszak alatti fogvatartásra. Az 5. cikk (3) bek. nem kötelezi arra a nemzeti hatóságokat, hogy egy fogvatartottat az egészségi állapota miatt szabadon bocsássonak. Mindazonáltal a kormány nem vette figyelembe, hogy az idő múlására és a panaszosnak a börtönben elkövetett öngressziós cselekedetei számára és jellegére tekintettel nyilvánvalóvá vált, hogy további fogvatartása már nem azt a célt szolgálta, hogy ésszerű időn belül tárgyalják az ügyét.

5. cikk (4) bek. sérelme. A panaszos előzetes letartóztatásának meghosszabbítására irányuló eljárás 43 napig tartott. A folyamatban lévő büntetőeljárások esetén a fogvatartás törvényességét elbíráló döntésnek rövid határidőn belül meg kell születnie.

JOHANSEN V. NORVÉGIA

EEJB, 17383/90, 1996. augusztus 7-i ítélet

MDAC Kulcsszó: gyermek; családi élet

Tényállás

A panaszos fiát és lányát állami gondozásba vették, mivel a panaszos képtelen volt megfelelően gondozni őket. Végül a panaszost eltiltották a gyermekeivel való kapcsolattartástól. A panaszos a 8. cikk sérelmére hivatkozott, és azzal érvelt, hogy a gyermekei elvétele és a kapcsolattartástól való megfosztása a családi élethez való jogát sértette.

Ítélet

8. cikk sérelme. A nemzeti hatóságok széles mérlegelési jogkörrel rendelkeznek annak felmérése során, hogy szükséges-e a gyermek állami gondozásba vétele. Minden további jogkorlátozás, így a szülői felügyeleti jogkör és a kapcsolattartási jogok gyakorlásának korlátozása, valamint a szülőknek és gyermekeknek a családi életük tiszteletben tartása iránti jogának hatékony védelmét szolgáló jogi garanciák esetén is azonban szigorú vizsgálat szükséges. A további

korlátozások azzal a veszéllyel járhatnak, hogy a szülők és a kisgyermek közötti családi kapcsolatok ténylegesen csorbulnak.

JOHNSON V. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

EEJB, 22520/93, 1997. október 24-i ítélet
MDAC Kulcsszó: fogvatartás felülvizsgálata

Tényállás

A mentálisan zavart panaszost súlyos bűncselekmények miatt elítélték. A mentális zavarokat felülvizsgáló hatóság több alkalommal vizsgálta a fogvatartást, és megállapította, hogy a panaszos már nem szenved mentális zavarban és ezért javasolták, hogy helyezték át egy szállóra. A törvényszék engedélyezte a szabadon bocsátás felfüggesztését addig, amíg megoldódik a panaszos megfelelő elhelyezése és pszichiátriai felügyelete. A hatóságok azonban nem jártak sikerrel a megfelelő elhelyezés keresése során, így a panaszost továbbra is fogva tartották egy szigorú biztonsági rezsimű kórházban. A panaszos sérelmezte, hogy a 3 és fél éven át tartó fogvatartása sértette az 5. cikk (1) bekezdését.

Ítélet

5. cikk (1) bek. sérelme. Az, hogy a panaszos fogvatartása törvényesnek minősült a nemzeti jogszabályok szerint, még nem döntő [az EEJB eljárásában]. A törvényszéknek nem volt hatásköre arra, hogy biztosítsa, a panaszos elhelyezése a szállón ésszerű időn belül megtörténik. Nem voltak megfelelőek a garanciális rendelkezések, így a bírósági felülvizsgálat sem, amelynek azt kellett volna biztosítania, hogy a panaszos szabadon bocsátása a kórházban nem lesz ésszerűtlenül késedelmes.

J.T. V. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

EEJB, 26494/95, 1997. február 26-i ítélet
MDAC Kulcsszó: titoktartás; magánélet

Tényállás

A panaszos éveken keresztül egy pszichiátriai intézetben volt fogva tartva, a fogvatartás felülvizsgálatát a mentális zavarokat felülvizsgáló törvényszék végezte. A panaszos fogvatartása alatt keletkezett számos pszichiátriai és szociális munkási vélemény részletes képet nyújtott arról, hogy milyen nehéz kapcsolata volt az anyjával és arra vonatkozó utalásokat is tartalmazott, hogy a mostohaapja szexuálisan zaklatta. „Legközelebbi hozzátartozóként” (az angol jogban ismert fogalom) a panaszos anyja is hozzáfért ezekhez az adatokhoz. A panaszos az EEJB-hez fordult, a 8. cikk sérelmére hivatkozva, amiért az anyjának és a mostohaapjának kiadták a személyes adatait, továbbá panaszolta, hogy nem volt joga módosítani a „legközelebbi hozzátartozó” személyét.

Ítélet

Egyezség – a kormány ígéret tett a jogi szabályozás módosítására, amely alapján a fogvatartott személyek jogosulttá válnak a „legközelebbi hozzátartozó” személyének módosítását kérni a bíróságtól.

KAWKA V. LENGYELORSZÁG

EEJB, 25874/94, 2001. szeptember 9-i ítélet

MDAC Kulcsszó: fogvatartásért felelős hatóság; fogvatartás felülvizsgálata

Tényállás

A panaszost emberölés gyanújával letartóztatták, és a bíróság meghosszabbította a fogvatartását. A meghosszabbítás lejártát követően továbbra is fogva tartották, azonban az ügyész csak 5 nap elteltével nyújtott be indítványt a fogvatartást újbóli meghosszabbítása iránt.

Ítélet

5. cikk (1) bek. sérelme. A panaszos fogvatartásának semmilyen jogi alapja nem volt a kérdéses 5 nap alatt. Noha az eljárás megfelelt a lengyel jog szabályainak, az EEJE követelményeivel ellentétes volt. Az EEJB kimondta, hogy „a szabadságtól való megfosztás esetén különösen fontos a jogbiztonság követelményét tiszteletben tartani. Ezért elengedhetetlen, hogy a szabadságmegvonás feltételeit a nemzeti jogszabályok világosan meghatározzák, és a jogszabályok alkalmazása is kiszámítható legyen annak érdekében, hogy a szabadságmegvonás megfeleljen az Egyezmény által előírt ‚törvényesség‘ követelményének. E követelmény azt írja elő, hogy a jogi szabályozásnak kellően pontosnak kell lennie ahhoz, hogy az egyén (ha szükséges, megfelelő jogi tanácsadás révén) az adott körülmények között ésszerűen előre láthassa egy adott magatartás lehetséges következményeit” (49. szakasz).

5. cikk (4) bek. sérelme. A panaszosnak nem volt lehetősége a fogvatartásának indokait bíróság előtt vitatni.

KEENAN V. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

EEJB, 27229/95, 2001. április 3-i ítélet

MDAC Kulcsszó: halál; bántalmazás

Tényállás

A panaszos fia, Mark Keenan, személyiségzavarban szenvedett. A börtönben öngyilkossággal fenyegetőzött. Szabadulásának időpontja előtt kilenc nappal testi sértés miatt fegyelmi büntetést kapott, és emiatt további 28 nappal meghosszabbították a szabadságvesztését, illetve 7 nap magánzárka büntetést is kiszabtak rá. Az elkülönítés alatt öngyilkosságot követett el. A halálát megelőző tíz napra vonatkozóan nem álltak rendelkezésre orvosi iratok. A panaszos (Mark Keenan anyja) a 2. cikk (élethez való jog) és a 3. cikk (bántalmazás) sérelmére hivatkozott, azzal érvelve, hogy a büntetés nem alapult semmilyen orvosi döntésen, az indokolására felhozott orvosi érvek elégtelenek voltak, és mivel MK esetében fennállt az öngyilkosság veszélye, a büntetés nem volt megfelelő, és az elkülönítés fokozta az önvészélyes magatartását.

Ítélet

2. cikk – nincs sérelem. Keenan napi szintű orvosi felügyelet alatt állt, és a bv. orvosok alkalmasnak találták az elkülönített elhelyezésre. Az EEJB szerint pusztán spekulatívak voltak a panaszos azon érvei, miszerint a bv. orvosok nem pszichiáterek, és az elkülönítéssel a börtönhatóságok megfosztották a terápiás kezeléstől. A halált megelőző kezelés színvonalát a 3. cikk vonatkozásában kell vizsgálni.

3. cikk sérelme. Mark Keenan elhelyezése az elkülönítő zárkában és a szabadságvesztésének további 28 nappal történő meghosszabbítása 9 nappal a szabadulásának várható időpontja előtt veszélyeztethette a testi és morális ellenállását, és e helyzetben ez „nem volt összeegyeztethető a mentálisan zavart személyekkel való bánásmód követelményeivel” (115. cikk), valamint embertelen és megalázó bánásmódnak és büntetésnek minősült. MK pszichiátriai kezelésével kapcsolatos hiányosságok között szerepelt az állapota hatékony megfigyelésének hiánya és a kellően tájékozott pszichiátriai beavatkozás.

13. cikk sérelme. Nem állt a panaszos rendelkezésére hatékony jogorvoslat. A panaszosnak jogában állt volna nem vagyoni kártérítést kérni a saját maga és fia szenvedése miatt.

KEPENEROV V. BULGÁRIA

EEJB, 39269/98, 2003. július 31-i ítélet

MDAC Kulcsszó: fogvatartásért felelős hatóság; pszichiátriai vizsgálat

Tényállás

A panaszos ellen vizsgálat indult azzal kapcsolatban, hogy zaklatja-e a helyi telefontársaság alkalmazottait. Az ügyész a panaszost pszichiátriai vizsgálatra kötelezte, és utasította a rendőrséget a panaszos elővezetésére és kórházba szállítására. A panaszost nem tájékoztatták ezekről a határozatokról. A panaszost egy hónapon át egy pszichiátriai intézetben tartották fogva. A panaszos azt sérelmezte, hogy fogvatartása ellentétes volt az 5. cikkel.

Ítélet

5. cikk (1) bek. sérelme. Az ügyésznek nem volt hatásköre a fogvatartás elrendelésére és nem is kért előzetes orvosi véleményt a fogvatartás szükségességének megállapítása céljából. A panaszosnak nem volt lehetősége a fogvatartása törvényességét független felülvizsgálat keretében vitatni. Az ügyészi döntés és utasítás nem jelölte meg a fogvatartás időtartamát. A fogvatartásnak nem volt jogalapja a nemzeti jogszabályok szerint, amelyek viszont nem nyújtottak megfelelő védelmet az önkényesség ellen.

KEUS V. HOLLANDIA

EEJB, 12228/86, 1990. október 25-i ítélet

MDAC Kulcsszó: fogvatartás felülvizsgálata

Tényállás

A panaszost emberölés és egyéb bűncselekmények miatt 4 év szabadságvesztésre ítélték. A büntetés letöltése után egy pszichiátriai intézetben helyezték el 2 évre, hogy a kormány rendelkezésére álljon. A kórházból megszökött, és a bíróság meghosszabbította a fogvatartását. A bíróság az eljárás során meghallgatta az ügyészt és az egyik kórházi alkalmazottat, azonban erről se a panaszost, se az ügyvédjét nem tájékoztatták. A panaszos az 5. cikk megsértését állította, sérelmezve, hogy nem vett részt a fogvatartás meghosszabbítására irányuló eljárásban és hogy a meghosszabbított fogvatartás törvényességét nem volt módja vitatni.

Ítélet

5. cikk (1) bek. – nincs sérelem. Az eljárással kapcsolatos panaszokat az 5. cikk (4) bekezdése keretében kell vizsgálni.

5. cikk (2) bek. – nincs sérelem. A panaszos tudott a meghosszabbításról, mivel telefonon megkereste a kórházat.

5. cikk (4) bek. – nincs sérelem. Az eljárás a nemzeti jogszabályok szerint lefolytatott rendszeres felülvizsgálatnak minősült, és célja a panaszos védelme volt az önkényesség ellen. Valójában a panaszosnak rendelkezésére állt volna jogorvoslati lehetőség, de azt nem merítette ki.

KOENDJBIHARIE V. HOLLANDIA

EEJB, 11487/85, 1990. október 25-i ítélet

MDAC Kulcsszó: fogvatartás felülvizsgálata; eljárás hossza

Tényállás

A panaszost nemi erőszak miatt 9 hónap szabadságvesztésre ítélték, amelyet követően 2 éven át a kormány rendelkezésére kellett állnia. Ez utóbbi elhelyezését az ügyész kérésére alkalmanként további 1 vagy 2 évre meg lehetett hosszabbítani. A panaszos a szabadlába helyezését kérte. Az ügyész a fogvatartás további 1 évvel történő meghosszabbítását indítványozta, amelynek a bíróság helyt adott. A panaszos az 5. cikk sérelmét állította, azzal érvelve, hogy a fogvatartást meg kellett volna szüntetni még az ügyész indítványát megelőzően, továbbá, hogy a bíróság a meghosszabbítás törvényességéről nem döntött sem a törvényes határidőn belül, sem gyorsan.

Ítélet

5. cikk (4) bek. sérelme. Ahhoz, hogy az Egyezménynek megfeleljen, a felülvizsgálatnak meg kell felelnie a nemzeti jogszabályoknak és az 5. cikk céljával (a fogvatartott személy védelme az önkényességtől, különösen a döntés meghozatalának gyorsasága tekintetében) összhangban kell történnie. A fogvatartás meghosszabbítását jóváhagyó döntés több mint 4 hónappal az erre irányuló kérelem benyújtása után született meg. A kormány nem nyújtott magyarázatot a késedelemre.

KOLANIS V. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

EEJB, 517/02, 2005. június 21-i ítélet

MDAC Kulcsszó: fogvatartásért felelős hatóság; fogvatartás felülvizsgálata

Tényállás

A mentálisan zavart panaszost súlyos testi sértés miatt elítélték és egy pszichiátriai intézetben tartották fogva. Szabadon bocsátása iránt kérelemmel fordult a mentális zavarokat felülvizsgáló törvényszékhez, amely feltételes szabadlábra helyezéséről döntött, azzal a feltétellel, hogy szülei otthonában kell laknia, egy szociális munkás és egy pszichiáter felügyelete alatt kell állnia és a kezelésnek alá kell magát vetnie. A hatóságoknak nem sikerült olyan pszichiátert találniuk, aki vállalta volna a panaszos felülvizsgálatát a közösségben. A panaszos az 5.

cikk megsértésére hivatkozott, mivel álláspontja szerint indokolatlan volt fogvatartásának a fenntartása azután, hogy a törvényszék elrendelte a szabadon bocsátását, illetve hiányoztak az eljárási garanciális rendelkezések.

Ítélet

5. cikk (1) bek. – nincs sérelem. A panaszos állapota továbbra is mentálisan zavart volt, amely indokoltta tette a fogvatartását, így fogvatartása az 5. cikk (1) bek. e.) pontjában felsorolt kivételek hatálya alá tartozott.

5. cikk (4) bek. sérelme. A panaszosnak még abban az esetben is joga van a fogvatartása felülvizsgálatához, ha a feltételes szabadlábra helyezés feltételeit nehézkes teljesíteni. A panaszosnak több mint egy éven át nem állt módjában fogvatartását felülvizsgáltatni.

5. cikk (5) bek. sérelme. A kérdéses időpontban a panaszos nem tudta kártérítéshez való jogát érvényesíteni.

KUDŁA V. LENGYELORSZÁG

EEJB, 30210/96, 2000. október 26-i ítélet

MDAC Kulcsszó: előzetes letartóztatás; bántalmazás; eljárás hossza

Tényállás

A panaszos 3 éven keresztül volt előzetes letartóztatásban. Panaszai a következők voltak: a pszichiátriai kezelés hozzáférhetőségének hiánya, amelynek következtében öngyilkosságot kísérelt meg, továbbá sérült az ésszerű időn belüli tárgyalás tartásához és a tárgyalás tartásáig történő szabadlábra helyezéséhez való joga, a büntetőeljárás ésszerűtlenül hosszú ideig folyt, továbbá nem állt rendelkezésére hatékony hazai jogorvoslat.

Ítélet

3. cikk – nincs sérelem. „A Bíróság következetesen hangsúlyozza, hogy a szenvedésnek és megaláztatásnak mindenképpen meg kell haladnia a legitim bánásmód vagy büntetés adott formájával járó szenvedés vagy megaláztatás szükségzerű szintjét” (92. szakasz). A bánásmód a jelen esetben nem érte el a súlyosság azon minimális mértékét, amely alapján az a 3. cikk értelmében bántalmazásnak minősülhetne. A panaszost legalább havonta egyszer megvizsgálta egy pszichiáter. A kormány nem vonható felelősségre a panaszos öngyilkossági kísérleteiért, annak ellenére sem, hogy egy pszichiáteri vélemény szerint a panaszos további fogvatartása az életét kockáztatná.

5. cikk (3) bek. sérelme. A közérdek nem indokolta a fogvatartás fenntartását.

6. cikk (1) bek sérelme. Az eset bonyolultsága nem indokolta az 1 év 8 hónap késedelmet a perújrafelvétel során.

13. cikk sérelme. A panaszosnak nem állt rendelkezésére hazai jogorvoslat a 6. cikk (1) bekezdése által védett „ésszerű időn belül tárgyalás tartásához való jog” érvényesítésére.

KUTZNER V. NÉMETORSZÁG

EEJB, 46544/99, 2002. február 26-i ítélet
MDAC Kulcsszó: gyermek; szellemi fogyatékos; családi élet

Tényállás

A panaszosok enyhén szellemi fogyatékossgal élő szülők voltak, és két lassan fejlődő lányukkal éltek, akik oktatási segítségben és támogatásban részesültek. A bíróság megfosztotta a panaszosokat szülői felügyeleti joguktól, és elrendelte a gyermekek nevelőszülőknél történő elhelyezését, mert a szülőknél hiányzott a gyermekeik felneveléséhez szükséges szellemi képességük. A lányokat egymástól külön, azonosítatlan nevelőcsaládoknál helyezték el. A panaszosok látogatási joga erősen korlátozott volt. A panaszosok a 8. cikk sérelmét állították, mivel álláspontjuk szerint a szülői felügyeleti joguk megvonása és a lányok nevelőszülőknél való elhelyezése sértette a panaszosok családi élethez való jogát.

Ítélet

8. cikk sérelme. Ugyan a hatóságoknak legitim aggályaik lehetnek a gyermekek fejlődési lemaradása okán, az EEJB megítélése szerint sem a gondozásba vételi határozat, sem annak végrehajtása nem volt kielégítő. A gyermekek életkorát figyelembe véve a kapcsolattartás megszakítása és a látogatási jogok korlátozása kizárólag a gyermekeknek a szüleiktől és egymástól való fokozódó „elidegenüléséhez” vezethet. Ennek megfelelően a beavatkozás nem állt arányban az elérni kívánt legitim céllal.

L Aidin v. Franciaország

EEJB, 43191/98, 2002. november 5-i ítélet. Csak francia nyelven
MDAC Kulcsszó: eljárás hossza

Tényállás

A panaszos egy pszichiátriai intézetben volt fogva tartva. Az ügyészhez fordult panasszal a fogvatartási körülmények miatt és kérte a szabadon bocsátását. A kórházból történő elbocsátással kapcsolatos eljárás több mint 5 hétig tartott. A panaszos az 5. cikk (4) bekezdésére hivatkozta az azonnali szabadon bocsátására irányuló kérelmének elbírálási idejét sérelmezte.

Ítélet

5. cikk (4) bek. sérelme. Mivel az ügyészhez terjesztette elő kérelmét, a panaszos nem a szabadon bocsátás elrendelésére hatáskörrel bíró hatósághoz fordult. Ennek ellenére az ügyész saját maga is indítványozhatta volna a szabadon bocsátást, mint ahogy azt meg is tette. Így az eljárás több mint 5 hétig tartott. Sőt, maga a bírósági tárgyalásra több mint másfél hónappal az után került sor, hogy a panaszost próbaidőre szabadon bocsátották. Tehát a hatóságok nem „rövid időn belül” bírálták el az ügyet.

LANGLOIS V. FRANCIAORSZÁG

EEJB, 39278/98, 2002. február 7-i ítélet. Csak francia nyelven
MDAC Kulcsszó: fogvatartás felülvizsgálata; eljárás hossza

Tényállás

A panaszos kórházban volt az 1950-es években, majd ezt követően a francia bíróságok előtt eljárást indított a fogvatartása törvényességét vitatva és kártérítési igényt érvényesítve. A 6. cikk (1) bekezdés megsértését állította, a – több mint 15 éven át folyó és 2000 júniusában még mindig folyamatban lévő – polgári eljárás elhúzóására hivatkozva.

Ítélet

6. cikk (1) bek. sérelme. Az eljárás túl hosszú volt és sértette az Egyezményt.

LITWA (WITOLD) V. LENGYELORSZÁG

EEJB, 26629/95, 2000. április 4-i ítélet
MDAC Kulcsszó: alkoholizmus; fogvatartásért felelős hatóság

Tényállás

Postai alkalmazottak panaszt emeltek a panaszos ellen, azt állítva, hogy a panaszos részeg volt és sértő módon viselkedett. A rendőrség őrizetbe vette a panaszost, és mivel úgy vélték, hogy alkoholos befolyás alatt áll, bevitték egy kijózanító központba, ahol a lengyel jog szerint a részeg személyeket legfeljebb 24 órán át el lehet helyezni. A központban a panaszost megvizsgálta egy orvos, aki szerint „mérsékeltén részeg” volt és azért az állapota indokoltá tette, hogy 6 órára elhelyezzék az intézményben. Sem e vizsgálatot megelőzően, sem ez alatt vagy ezt követően nem került sor vér- vagy leheletvizsgálatra. 6 és fél óta után a panaszos elhagyhatta az intézményt, miután kifizette a szállításával és elhelyezésével felmerült költségeket. A panaszos az 5. cikk (1) bekezdése alapján arra hivatkozott, hogy törvénytelen volt a fogvatartása, mivel az 5. cikk által a személyes szabadsághoz való jog alóli kivételek egyikébe sem volt sorolható a fogvatartása.

Ítélet

5. cikk (1) bek. e. pont sérelme. Az alkoholisták 5. cikk (1) bek. e. pontja alapján megengedett fogvatartása nem azokra vonatkozik, akik az alkoholizmus klinikai állapotában vannak, hanem azon személyekre, akik alkohol hatása alatt (függetlenül attól, hogy alkoholként diagnosztizáltak-e az anyagot) veszélyt jelentenek saját magukra vagy másokra nézve. Kétséges, hogy a panaszos ilyen veszélyt jelentett-e valójában, e kételyt megerősítette a fogvatartásának triviális ténybeli alapja és az a tény, hogy a panaszos majdnem teljesen vak. Továbbá nem mérlegelték a lengyel jog adta más alternatív lehetőségeket a részegekkel való bánásmódra, mint például a hazaszállítás, vagy egy állami gondozási intézmény igénybe vétele, miközben a kijózanító központban történő fogvatartást a legszélsőségesebb lehetőség.

L.R. V. FRANCIAORSZÁG

EEJB, 33395/96, 2002. június 27-i ítélet. Csak francia nyelven
MDAC Kulcsszó: eljárás hossza

Tényállás

A panaszos a rendőrkapitányságon ismeretlen személy ellen kívánt feljelentést tenni. A rendőrség egy pszichiátriai intézetbe szállította, ahol megállapították, hogy mentálisan zavart. A prefektus határozata alapján a kórházban fogva tartották. A panaszos az ügyészséghez és a bírósághoz fordult azonnali szabadon bocsátása érdekében. A bíróság levelet küldött a kórházi orvosnak, kérve, hogy az orvos tájékoztassa a panaszost, hogy a bíróság hamarosan döntést hoz a kérelméről, azonban 24 nap telt el a szabadon bocsátás iránti kérelem és a tényleges szabadon bocsátás között. A panaszos az 5. cikk sérelmét állította, sérelmezve, hogy milyen sokáig tartott az azonnali szabadon bocsátás iránti kérelme elbírálása.

Ítélet

5. cikk (4) bek. sérelme. A 24 napos késedelem nem felelt meg az 5. cikk (4) bekezdése azon követelményének, hogy a fogvatartásról rövid időn belül döntést kell hozni.

LUBERTI V. OLASZORSZÁG

EEJB, 9019/80, 1984. február 23-i ítélet
MDAC Kulcsszó: fogvatartásért felelős hatóság; eljárás hossza; pszichiátriai vizsgálat

Tényállás

A panaszost emberölés miatt elítélték. Fellebbezést nyújtott be arra hivatkozva, hogy a gyilkosság elkövetésének időpontjában elmebetegsége volt. A fellebbviteli bíróság két pszichiátriai szakértőt rendelt ki, akik megállapították, hogy a panaszos mentálisan zavart volt, amely kizárta a szándék kialakítását, továbbá a szakvélemény elkészítésének időpontjában pszichiátriai értelemben veszélyes személyiségnek minősült. Egy harmadik pszichiáter szakértőt is kirendelt a bíróság, aki megerősítette, hogy a vádlott pszichózisa már az emberölés pillanatában is fennállt. A fellebbviteli bíróság kóros elmeállapota miatt felmentette a vádlottat és elrendelte, hogy 2 évre egy pszichiátriai intézetben tartsák fogva. E fogvatartás során a panaszos három alkalommal kérelmezte a szabadon bocsátását.

A panaszos az 5. cikk sérelmére hivatkozott, mivel állítása szerint a fellebbviteli bíróság ítéletének meghozatalakor már nem szenvedett mentális zavarban. A panaszos azt állította, hogy a fellebbviteli bíróság anélkül rendelte el a fogvatartását, hogy az ítélet meghozatalának időpontjában figyelembe vette volna a fennálló egészségi állapotát.

Ítélet

5. cikk (1) bek. – nincs sérelem. A nemzeti hatóságok mérlegelési jogkörrel bírnak. A panaszos kóros elmeállapota megbízható módon megállapításra került. Nem sikerült bizonyítani, hogy a panaszos fogvatartása a mentális zavar által indokolt időtartamnál hosszabb ideig tartott volna.

5. cikk (4) bek. sérelme. Amint azt a kormány is elismerte, a bíróságok nem hoztak rövid időn belül határozatot a fogvatartás törvényességéről.

LUTZ V. FRANCIAORSZÁG (NO. 2)

EEJB, 49531/99, 2003. június 17-i ítélet. Csak francia nyelven
MDAC Kulcsszó: bírósághoz való hozzáférés; eljárás hossza

Tényállás

A panaszost mentális zavara miatt felügyelet alá helyezték, a határozat ellen fellebbezést terjesztett elő. A semmítőszék előtt 3 évig és 9 hónapig folyt az eljárás. A panaszos a 6. cikk sérelmére, a felügyeletet elrendelő határozat törvényességével kapcsolatos eljárás elhúzódására, valamint a 13. cikk sérelmére hivatkozott, mivel nem volt olyan bíróság, ahova panasszal fordulhatott volna.

Ítélet

6. cikk (1) bek. sérelme. Az ügy elbírálásának időtartama eltúlzott volt, különösen mivel az alapeljárás 1 évig és 4 hónapig tartott, mielőtt a semmítőszékhez jutott volna.

13. cikk sérelme. Az eljárás elhúzódásával kapcsolatos panasz előterjesztésére nem volt lehetőség a nemzeti jogszabályok szerint.

MATTER V. SZLOVÁKIA

EEJB, 31534/96; 1999. július 5-i ítélet
MDAC Kulcsszó: cselekvőképtelenség; eljárás hossza; magánélet; pszichiátriai vizsgálat

Tényállás

A bíróság cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezte a panaszost. Négy évvel később a bíróságon eljárás indult a gondnokság alá helyezés felülvizsgálata iránt. Az EEJB ítélete meghozatalának időpontjába a hazai eljárás már több mint 7 éve folyamatban volt az után, hogy a (akkori) Csehszlovák Szövetségi Köztársaság 1992 márciusában ratifikálta az Egyezményt és elismerte az egyéni panaszjogot. A panaszos a 6. cikk sérelmét állította a cselekvőképességével kapcsolatos eljárás elhúzódása miatt.

Ítélet

6. cikk sérelme. Az eljárás meghatározó volt a panaszos polgári jogai és kötelezettségei szempontjából. Az ügy bizonyos mértékben bonyolult volt, azonban ez önmagában nem indokolhatja az eljárás időtartamát. Az eljárás hosszához a panaszos magatartása is hozzájárult, mivel nem volt hajlandó együttműködni a kirendelt szakértőkkel, kifogást tett a bírákra és egy másik bíróság kijelölését kérte. Mindazonáltal volt több olyan passzivitással eltelt időszak, amelyre a kormány nem tudott kielégítő magyarázatot nyújtani, és a nemzeti bíróságok nem a 6. cikk (1) bekezdése által megkívánt speciális szorgalommal jártak el az ügyben.

8. cikk – nincs sérelem. A panaszos kórházban történő kényszer-kivizsgálása súlyos beavatkozásnak minősült a magánélethez való joga szempontjából. Az intézkedésnek megvolt azonban a jogalapja és a panaszos jogainak és egészségének védelmet célzó legitim célt kívánt elérni. Mivel a panaszos mentális állapotával kapcsolatban indokolt volt a szakértői vélemény beszerzése, és a panaszos megtagadta az önkéntes alapú vizsgálatot, az EEJB megítélése szerint a beavatkozás nem tekinthető aránytalanul az elérni kívánt legitim célhoz képest, és ennek megfelelően szükségesnek minősült egy demokratikus társadalomban.

MCMICHAEL V. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

EEJB, 16424/90, 1995. február 24-i ítélet

MDAC Kulcsszó: nyilvántartásokhoz való hozzáférés; gyermek; tisztességes eljárás; családi élet

Tényállás

A panaszosok A-nak biológiai szülei voltak. Az anya mentális zavarban szenvedett, és A-t kéthetes korában állami gondozásba vették. A panaszosok a 6. és a 8. cikkek sérelmére hivatkoztak, mivel nem állt módjukban betekinteni több olyan bizalmas jellegű iratba, amelyet az A elhelyezéséről döntést hozó bírósághoz nyújtottak be. Az apa továbbá arra is panaszkodott, hogy nem volt joga ahhoz, hogy A-t nála helyezték el, illetve nem vehetett részt az ezzel a kérdéssel kapcsolatos eljárásokban.

Ítélet

6. cikk (1) bek. sérelme. Az apa nem kísérelte meg, hogy A apjaként jogilag is elismerjék őt, ezért a 6. cikk nem alkalmazható az ő panaszára. A bírósági tárgyalást illetően, a szociális hatósági vélemények és más hasonló lényeges iratok hozzáféréseinek megtagadása kihatott arra, hogy az anya mennyire tudta a tárgyalás kimenetelét befolyásolni és felmérni a fellebbezés esélyeit. Az anya nem részesült tisztességes eljárásban.

8. cikk sérelme. Ugyan a 8. cikk nem tartalmaz kifejezett eljárási előírásokat, a családi életbe történő beavatkozáshoz (pl. állami gondozásba vétel, gyermekelhelyezés és kapcsolattartási jogok) elvezető döntéshozatali eljárásnak tisztességesnek kell lennie, továbbá a magán- és családi élet kellő tiszteletben tartása kell jellemeznie.

MEGYERI V. NÉMETORSZÁG

EEJB, 13770/88, 1992. május 12-i ítélet

MDAC Kulcsszó: fogvatartás felülvizsgálata; jogi képviselet

Tényállás

A panaszost bűncselekmények miatt elítélték és egy pszichiátriai intézetben tartották fogva, mivel mentálisan zavart volt. A bíróság felülvizsgálta a fogvatartást, azonban a bírósági tárgyalásokon a panaszos mellett nem járt el jogi képviselő. A panaszos nem kérte jogi képviseletét, és a bíróság sem rendelt ki számára ügyvédet. A panaszos az 5. cikk sérelmét állította a jogi képviselet hiánya miatt.

Ítélet

5. cikk sérelme. „Azon esetekben, amikor egy személyt olyan bűncselekmény elkövetése miatt zárnak pszichiátriai intézetbe, amelyért mentális betegsége következtében büntetőjogilag nem vonható felelősségre, az illetőnek – hacsak egyéb sajátos körülmények nem állnak fenn – jogi segítségben kell részesülnie a további, fogvatartásának folytatásával, fenntartásával vagy megszüntetésével kapcsolatban álló eljárások során. Ez következik a szóban forgó alapjog (ti. a beteg személyes szabadsága) jelentőségének és a betegség természetének (a mentális fogyatékoság) együttes értékeléséből” (23. szakasz).

M.G. V. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

EEJB, 39393/98, 2002. szeptember 24-i ítélet

MDAC Kulcsszó: nyilvántartásokhoz való hozzáférés; gyermek; családi élet

Tényállás

A panaszost gyermekként – egy hatéves időszak alatt összesen öt alkalommal – a helyi hatóságok önkéntesen gondozásába adták. Ez idő alatt a panaszos anyja pszichiátriai kezelésen vett részt, és az apjuk nem tudta egyedül ellátni a gyermekeket. Felnőttként a panaszos kérte a szociális hatósági iratokhoz, többek között a gyermekként elszenvedett bántalmazással kapcsolatos információkhoz való hozzáférést. A helyi hatóság megtagadta a kérelem teljesítését. A panaszos arra hivatkozott, hogy a szociális hatóságok által vezetett nyilvántartások róla szóló irataihoz való nem teljes körű hozzáférése a 8. cikk sérelmét jelentette.

Ítélet

8. cikk sérelme. A szociális hatóságok nyilvántartásai a panaszos magán- és családi életére vonatkozó adatokat tartalmaztak. A panaszosnak az iratokhoz való hozzáférésehez fűződő érdeke különösen erős volt. Az egyik fő ok, ami miatt a panaszos az iratokhoz való hozzáférést kérte, az a mély meggyőződése volt, hogy gyermekkorában az apja fizikailag bántalmazta, illetve szeretett volna az esetleges bántalmazás érzelmi és pszichés hatásaival megbirkózni, és ennek érdekében minél több információt beszerezni.

MIKHEYEV V. OROSZORSZÁG

EEJB, 77617/01, 2001. január 26-i ítélet

MDAC Kulcsszó: előzetes letartóztatás; bántalmazás; nyomozás

Tényállás

A panaszos állítása szerint előzetes letartóztatása során a rendőrök megkínózták annak érdekében, hogy magára vállalja egy nemi erőszak és egy emberölés elkövetését. Ennek következtében a panaszos öngyilkosságot kísérelt meg; a rendőrség épületéből kiugrott az ablakon és eltörte a gerincét. A 3. és a 13. cikk sérelmére hivatkozott, mivel álláspontja szerint a kínzással kapcsolatos vizsgálat nem volt hatékony.

Ítélet

3. cikk sérelme. A kormány megtagadta az EEJB azon kérését, hogy a Bíróság rendelkezésére bocsássa a büntetőeljárással kapcsolatos iratokat. A kormány az ügy érdemére vonatkozóan semmilyen észrevételt nem tett. A kormány magatartásából az EEJB következtetéseket vont le. A fogvatartása alatt a panaszost az állami szereplők súlyosan bántalmazták abból a célból, hogy vallomástételre vagy információ átadására kényszerítsék. A bántalmazás olyan súlyos testi és pszichés szenvedést okozott, hogy kimerítette a kínzás fogalmát.

13. cikk sérelme. A súlyos bántalmazással kapcsolatos nyomozásnak alaposnak kell lennie. A hatóságoknak komoly kísérletet kell arra tenni, hogy kiderítsék, mi történt és a nyomozás lezárását vagy a döntéseik meghozatalát nem szabad megalapozatlan vagy megfontolatlan következtetésekre alapozniuk. A nyomozásnak függetlennek, gyorsnak és alkalmasnak kell arra lennie, hogy megállapítsa a sérülések eredetét vagy a felelős személyeket. A nyomozás nem volt kellően hatékony.

MORSINK V. HOLLANDIA

EEJB, 48865/99, 2004. május 11-i ítélet

MDAC Kulcsszó: fogvatartás helyszíne; fogvatartás felülvizsgálata

Tényállás

A panaszost bűncselekmények miatt 15 hónap szabadságvesztésre ítélték, és mivel mentális zavarban szenvedett és közveszélyesnek minősült, a bíróság elrendelte, hogy a szabadságvesztés letöltését követően további 2 évig egy zárt klinikán tartsák fogva. A zárt klinikán való elhelyezést megelőzően, amíg az elhelyezését megszervezték, a panaszost ún. elhelyezést előkészítő őrizetben tartották egy, az előzetes letartóztatás foganatosítására szolgáló általános intézetben. A panaszos álláspontja szerint az előzetesházban való 15 hónapos fogvatartása sértette az 5. cikk (1) bekezdését.

Ítélet

5. cikk (1) bek. sérelme. Túlságosan életszerűtlen és merev lenne az olyan megközelítés, miszerint a hatóságoktól azt el kell várni, hogy azonnal biztosítsák a zárt klinikán a helyet. A versengő érdekek között meg kell találni az ésszerű egyensúlyt. Ezen egyensúly keresése közben a személyes szabadsághoz való jognak különösen fontos súlyt kell tulajdonítani. A fogvatartást foganatosító klinikára történő befogadás és így az érintett kezelésének megkezdése során tapasztalt jelentős késedelem kihat arra, hogy vajon mekkora esélye lesz a kezelés sikerének és ennek megfelelően annak az esélye is megnő, hogy a büntetést követő fogvatartásról szóló döntést meg kell majd hosszabbítani.

M.S. V. BULGÁRIA

EEJB, 40061/98; 2002. július 4-i ítélet

MDAC Kulcsszó: fogvatartásért felelős hatóság; pszichiátriai vizsgálat

Tényállás

A panaszost őrizetbe vették és 3 alkalommal pszichiátriai intézetbe szállították vizsgálat céljából. Állítása szerint a külvilágtól teljesen elzárva tartották a harmadik alkalommal. Panaszja arra irányult, hogy fogvatartása nem felelt meg a törvénynek és az 5. cikket sértette.

Egyezség

A kormány a panaszos részére nem vagyoni kártérítést fizetett és kifizette ügyvédi költségeit.

M.S. V. SVÉDORSZÁG

EEJB, 20837/92, 1997. augusztus 27-i ítélet

MDAC Kulcsszó: nyilvántartásokhoz való hozzáférés; titoktartás; magánélet

Tényállás

A panaszos hozzájárulása nélkül orvosi iratait átvitték a klinikáról a társadalombiztosítási irodába. Az intézkedést megelőzően a páciensnek nem volt lehetősége azt bíróságon megtámadni. A 8. cikk (magánélet) és a 6. cikk (bírósághoz való hozzáférés) sérelmére panaszkodott.

Ítélet

8. és 6. cikk – nincs sérelem. A kérdéses orvosi iratok különösen védett személyes és érzékeny adatokat tartalmaztak. Noha az iratok bizalmas jellegűek maradtak, egy másik közhivatal számára átadták őket, ennek megfelelően immár a köztisztviselők egy szélesebb köre fért hozzájuk. Mivel a panaszos magánéletébe történt beavatkozásnak megvolt azonban a jogi alapja, és kiszámítható is volt, így „a törvényben meghatározott” beavatkozásnak minősült. Az adatok közlése olyan közpénzek elosztása kapcsán volt meghatározó fontosságú, amelyekért maga a panaszos is folyamodott, és az intézkedés nem volt aránytalan az azzal elérni kívánt legitím célhoz képest.

MUSIAL V. LENGYELORSZÁG

EEJB, 24557/94, 1999. március 25-i ítélet

MDAC Kulcsszó: fogvatartás felülvizsgálata; eljárás hossza; pszichiátriai vizsgálat

Tényállás

A panaszost egy pszichiátriai intézetben tartották fogva. Szabadon bocsátása iránti kérelmét több alkalommal elutasították. A bíróság beleegyezését adta a panaszos azon kérelméhez, hogy egyetemi pszichiátriai szakértők vizsgálják meg. Három hónappal később megvizsgálták és körülbelül tíz hónap múlva készült el a szakértői vélemény. A késedelem teljes időtartama 1 év, 8 hónap és 9 nap volt.

Ítélet

5. cikk (4) bek. sérelme. A fogvatartás felülvizsgálatára irányuló eljárás indokolatlanul hosszú volt. A panaszosnak a független szakértők általi vizsgálat iránti kérelme nem lehetett a késedelem oka, és a kérelem előterjesztésével a panaszos nem mondott le az 5. cikk (4) bekezdése által garantált jogairól. Érvelése ellenére a kormány nem tudta bizonyítani, hogy az ügy állítólagos bonyolultsága indokolta tette a késedelmet.

NAKACH V. HOLLANDIA

EEJB, 5379/02, 2005. június 30-i ítélet

MDAC Kulcsszó: nyilvántartásokhoz való hozzáférés; fogvatartásért felelős hatóság

Tényállás

A büntetőbíróság bűncselekmény elkövetésében bűnösnek találta a panaszost, és a pszichiátriai szakvéleményre (amely megállapította, hogy hiányosak a panaszos szellemi képességei és a bűnismétlés veszélye magas) hivatkozva 1 év szabadságvesztésre és ezt követően pszichiátriai intézetben foganatosítandó fogvatartásra ítélte. A panaszost fogva tartották a pszichiátriai intézetben, majd meghosszabbították a fogvatartását. A panaszos ügyvédje a fellebbviteli bíróságtól kikérte a tárgyalás hivatalos jegyzőkönyvének másolatát, de ott tájékoztatták, hogy a fogvatartás meghosszabbításával kapcsolatban általában nem készül hivatalos irat. A panaszos az 5. cikk (1) bek. sérelmét állította.

Ítélet

5. cikk (1) bek. sérelme. A fellebbviteli bíróság döntései ellen nincs jogorvoslat, azonban a büntetőeljárás törvény előírásai szerint hivatalos jegyzőkönyvet kell felvenni ezen ügyekről is. Megsértették a nemzeti jog által előírt eljárást.

NIELSEN V. DÁNIA

EEJB, 10929/84, 1998. november 28-i ítélet

MDAC Kulcsszó: gyermek; fogvatartásért felelős hatóság

Tényállás

A 12-éves panaszost az anyja (a szülői felügyeleti jogkör egyedüli gyakorlója) egy pszichiátriai gyermekintézetbe adta. A panaszos arra hivatkozott, hogy a fogvatartása az 5. cikk (1) és (4) bekezdésével ellentétes szabadságmegvonásnak minősül.

Ítélet

5. cikk – nem alkalmazható. Az 5. cikk egyértelműen a gyermekekre is vonatkozik. A családi élet a szülői felügyeleti jogkör széles körű jogosítványait és kötelezettségeit tartalmazza a gondozásra és elhelyezésre vonatkozóan. Az iskolában vagy más oktatási vagy szabadidős intézményben a gyermekeknek be kell tartaniuk bizonyos szabályokat, amelyek mozgásukat és személyes szabadságukat korlátozzák. Hasonlóképpen egy gyermek orvosi kezelés céljából kórházba kerülhet. A panaszos kórházi elhelyezése nem minősíthető szabadságmegvonásnak, hanem a gyermeke érdekeit szem előtt tartva eljáró, a felügyeleti jogkörét gyakorló anya felelősségteljes joggyakorlásának minősült.

NIKOLOVA V. BULGÁRIA

EEJB, 31195/96, 1999. március 25-i ítélet

MDAC Kulcsszó: fogvatartásért felelős hatóság; előzetes letartóztatás; tisztességes eljárás

Tényállás

A panaszost bűncselekmény elkövetésével vádolták. Az ügyész a panaszos meghallgatása nélkül jóváhagyta a panaszos előzetes letartóztatását. A panaszos az 5. cikk (3) bekezdés sérelmére hivatkozott, panaszolva, hogy nem állították bíróság vagy a törvény által bírói hatáskörrel felruházott más tisztviselő elé a fogvatartásának három és fél hónapja alatt. Sérelmezte továbbá, hogy megsértették az 5. cikk (4) bekezdést is a fogvatartásának pusztán formai jellegű felülvizsgálata, a nem megfelelő eljárás és a rendszeres bírói felülvizsgálat hiánya miatt.

Ítélet

5. cikk (3) bek. sérelme. A fogvatartást felülvizsgáló testületnek függetlennek kell lennie a végrehajtó hatalomtól és a felektől. Ebben a vonatkozásban az objektív megjelenés a fogvatartási döntés meghozatalakor igencsak lényeges: amennyiben úgy tűnik, hogy a tisztviselő a későbbiekben a vádhatóság képviselőjében beavatkozhat a büntetőeljárásba, kétséges a függetlensége és pártatlansága. A tisztviselőnek az elé állított személyt személyesen kell meghallgatnia és jogi feltételekre hivatkozva kell felülvizsgálnia a fogvatartás indokoltságát. Amennyiben a fogvatartás nem indokolt, a tisztviselőnek hatáskörrel kell bírnia arra, hogy kötelező erővel elrendelhesse a fogvatartott szabadlábra helyezését.

5. cikk (4) bek. sérelme. A letartóztatott vagy fogva tartott személyek jogosultak olyan felülvizsgálatra, amely a szabadságmegvonás – az Egyezmény értelmében vett – „törvényességének” az eljárási és érdemi feltételeit egyaránt vizsgálja. Az illetékes bíróságnak nem csak a nemzeti jog által előírt eljárási követelményeket kell megvizsgálnia, hanem a

letartóztatás alapját képező gyanú megalapozottságát, valamint a letartóztatás és az ezt követő fogvatartás céljának legitimitását. A fogvatartás elleni fellebbezésről döntő bíróságnak a bírósági eljárással szemben támasztott követelményeknek megfelelő garanciákat kell biztosítania. Az eljárásnak kontradiktóriusnak kell lennie, és minden esetben biztosítania kell a felek (az ügyész és a fogvatartott) közötti „fegyveregyenlőséget”. A fegyveregyenlőség nem biztosított, ha a védő nem tekinthet be azon nyomozási iratokba, amelyek lényegesek a fogvatartás törvényességének hatékony megkérdőjelezése szempontjából.

Bár az 5. cikk (4) bekezdése nem ró a fogvatartás elleni panaszt elbíráló bíróra olyan kötelezettséget, hogy a kérelmező valamennyi érvére reflektálnia kell, de az egyezményi rendelkezésben foglalt garanciákat kiüresítené az, ha a nemzeti jogszabályokra és gyakorlatra hivatkozó bíró a fogvatartott által előadott konkrét tényeket irrelevánsnak minősítené vagy azokat figyelmen kívül hagyja, ezáltal kétségbe vonva a szabadságmegvonás – az Egyezmény értelmében vett – „törvényessége” feltételeinek fennállását.

NOUHAUD AND OTHERS V. FRANCIAORSZÁG

EEJB, 33424/96, 2002. július 9-i ítélet. Csak francia nyelven
MDAC Kulcsszó: fogvatartás felülvizsgálata; eljárás hossza

Tényállás

A panaszos egy pszichiátriai intézetben tartották fogva, ahol ezt követően saját akaratából vállalta a kezelését, majd próbaidőre szabadon bocsátották. A panaszos kártérítési igényt érvényesített a kórház ellen. Több bírósági tárgyalás történt az ügyben, az eljárás összesen majdnem 10 évig és négy bírósági fokon folyt. A panaszos a 6. cikk (1) bekezdés sérelméért állította, az eljárás elhúzódása miatt.

Ítélet

6. cikk (1) sérelme. Az eljárás hossza túlzott volt.

NOWICKA V. LENGYELORSZÁG

EEJB, 30218/96, 2002. december 3-i ítélet
MDAC Kulcsszó: fogvatartásért felelős hatóság; pszichiátriai vizsgálat; családi élet

Tényállás

A panaszos ellen folyó büntetőeljárás során a bíróság tájékoztatást kért a panaszos háttéréről és mentális állapotáról. A panaszos kétszer sem jelent meg a bíróság által elrendelt pszichiátriai szakértői vizsgálaton, ezért a bíróság a panaszos elővezetését és fogvatartását rendelte el. Fogvatartására került sor. A pszichiáterek megállapították, hogy egyetlen vizsgálat alapján nem tudnak diagnózist készíteni, és a panaszost szabadon bocsátották. Később a bíróság ismét elrendelte a fogvatartását, és egy büntetés-végrehajtási intézetben helyezték el, ahol a látogatók fogadására vonatkozó jogát úgy korlátozták, hogy havonta csak egy alkalommal látogathatta meg a lánya. A pszichiátriai vizsgálatok kimutatták, hogy a panaszos szellemi képességei átlagon felüliek voltak és nem volt mentálisan sérültnek tekinthető. A panaszost szabadon bocsátották és megszüntették a büntetőeljárást. A panaszos az 5. cikk (1) bekezdés és a 8. cikk sérelmére hivatkozott.

Ítélet

2. cikk (1) bek. sérelme. A panaszos 83 napon át tartó fogvatartására magánvádas eljárás keretében került sor. A kormány technikai jellegű indokokat hozott fel arra, hogy a panaszost 83 napig tartották fogva mielőtt egy rövid pszichiátriai vizsgálatra sor került volna – ezen indokokat az EEJB elutasította. A hatóságok nem tudtak egyensúlyt találni az állítólagos bűncselekmény miatti nyomozási érdek és a személyes szabadsághoz való jog fontossága között. A fogvatartásnak nem volt egyezménybeli alapja.

8. cikk sérelme. A fogvatartott panaszos látogató fogadásához fűződő jogának korlátozása nem kívánt semmilyen legitim célt elérni, és azzal nem állt arányban a 8. cikk értelmében.

OLSSON V. SVÉDORSZÁG

EEJB, 10465/83, 1988. március 24-i ítélet
MDAC Kulcsszó: gyermek; szellemi fogyatékos; családi élet

Tényállás

A panaszos házaspár tagjai fiatalkorukban egy bizonyos időt a szellemi fogyatékossgal élő személyek otthonában töltöttek, és itt egy terapeuta és egy pszichiátriai csapat támogatásában részesültek. A panaszosok gyermekeit állami gondozásba vették egy olyan szakvéleményre hivatkozó bírósági döntés alapján, amely azt állította, hogy veszélyeztetve volt a gyermekek fejlődése, mivel nem megfelelő körülmények között éltek, ahol a gondozás iránti igényüknek a szüleik nem tudnak eleget tenni. A panaszosok a 8. cikk sérelmére hivatkoztak a gyermekeik állami gondozásba vételét elrendelő döntéssel és annak végrehajtásával, valamint az állami gondozás megszüntetésének megtagadásával kapcsolatban.

Ítélet

8. cikk sérelme. A gondozásba vételi döntés végrehajtása a 8. cikk be ütközött. A gyermekek elválasztása, és távoli elhelyezése szüleiktől bizonyára hátrányos kihatással volt a kapcsolattartásukra. Ezt a helyzetet fokozta a szülők kapcsolattartási jogának hatósági korlátozása. Az intézkedések nem alapultak olyan elégséges indokokon, amely alapján arányosnak minősülhetek volna az elérni kívánt legitim célhoz képest.

OPEN DOOR AND DUBLIN WELL WOMAN V. ÍRORSZÁG

EEJB, 14234/88 and 14235/88, 1992. október 29-i ítélet
MDAC Kulcsszó: információ

Tényállás

A panaszosok olyan cégek voltak, amelyeket a bíróság végzéssel eltiltott attól, hogy terhes nőknek az abortuszról szóló tájékoztatást nyújtsanak. A panaszosok szerint az eltiltás sértette a 10. cikk szerinti szólásszabadsághoz való jogukat, illetve két nevesített nőnek a magánéletének tiszteletben tartásához fűződő joga is sérült az intézkedéssel.

Ítélet

10. cikk sérelme. A kormány érvelése szerint a két nevesített nő nem tekinthető áldozatnak az Egyezmény értelmében. Az EEJB elutasította ezt az érvelést. A nőkre egyértelműen kihatott

az eltiltás, amely megakadályozta a két panaszos céget abban, hogy terhes nők számára tájékoztatást nyújtsanak. A két nő a gyermekszülési korban lévő nők csoportjához tartozott, akikre hátrányos hatást gyakorolhat a tiltó végzésben foglalt korlátozás. Nem egy absztrakt kérelemről volt szó. A panaszosok célja az volt, hogy vitassák az ír jog összeegyeztethetőségét az Egyezményvel, hiszen közvetlenül érintette őket a bepanaszolt intézkedés.

Az eltiltás az információ átadásának szabadságába való beavatkozást jelentette. Az ír jog szerint az eltiltás „törvényben meghatározott” volt. A kormányoknak azonban oly módon kell kormányozniuk, amely összeegyeztethető az Egyezményben vállalt kötelezettségeikkel és amely az Egyezmény alapján létrejött intézmények által felülvizsgálható. Ugyan a releváns korlátozás az információ nyújtására vonatkozik, az ír büntetőjog nem bünteti azt, ha egy terhes nő külföldre utazik abortusz céljából. Az Egyezmény által létrehozott intézmények szigorú vizsgálatát igényli, hogy a demokratikus társadalom alapjaival összeegyeztethetőek-e az olyan tevékenységgel kapcsolatos információra vonatkozó korlátozások, amelyeket – a tevékenység morális megítélésétől függetlenül – a nemzeti hatóságok a múltban és a jelenben is tolerálnak. Az abszolút jellegű eltiltás, amely határozatlan időre tilalmazottá tette a terhes nőknek szóló információnyújtást, túlzottan széleskörű és aránytalan.

OSMAN V. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

EEJB, 23452/94, 1998. október 28-i ítélet

MDAC Kulcsszó: bírósághoz való hozzáférés; halál; nyomozás

Tényállás

Egy férfi megölte az 1. sz. panaszos férjét (a 2. sz. panaszos apját). A panaszosok a 2. cikk sérelmére hivatkoztak, mivel a kormány nem tudta megvédeni a panaszosok hozzátartozóját az elkövető által jelentett veszélytől. A panaszosok kifogásolták, hogy korlátozták a bírósághoz való hozzáférésüket a hatóságok elleni kártérítési igényük érvényesítése során.

Ítélet

2. cikk – nincs sérelem. A panaszosok nem jelöltek meg egy olyan meghatározott időpontot, amikor a rendőrség tudott vagy tudnia kellett volna arról, hogy a panaszosok életét valós és azonnali veszély fenyegeti az őket követő személytől. A rendőrségnek úgy kell a feladatát végeznie, hogy az összeegyeztethető legyen az egyének jogaival és szabadságaival. Nem vonható felelősségre a rendőrség azért, mert fontosnak találta az ártatlanság vélelmét, vagy azért, mert nem élt az őrizetbe vételre, motozásra és elkobzásra vonatkozó jogosítványaiakkal akkor, amikor ésszerűen feltételezheték, hogy a releváns időpontokban az e jogosítványok gyakorlásához megkívánt gyanú szintje nem állt fenn, illetve, hogy bármely megtett intézkedés valóban konkrét eredményekre vezetett volna.

6. cikk (1) bek. sérelme. A panaszosok keresetét nem teljes mértékben bírálta el a bíróság, mivel érdemi kérdésekre vagy az azt megalapozó tényekre vonatkozóan a bíróság nem hozott döntést. A hazai bíróságoknak figyelembe kell venniük az egyéb közérdeket is, amely a – rendőrség számára immunitást biztosító – kizárólagos szabály alkalmazásával ellentétes irányba hat. Ennek megfelelően indokolatlanul korlátozták a panaszosoknak a bírósághoz fordulásra vonatkozó jogát.

PEERS V. GÖRÖGORSZÁG

EEJB, 28524/95, 2001. április 19-i ítélet
MDAC Kulcsszó: bántalmazás; levelezés

Tényállás

A panaszost bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt őrizetbe vették és egy börtön pszichiátriai részlegében, majd később szegregálva helyezték el. Egy másik fogvatartottal együtt egy egészen kis zárkában helyezték el, ahol nagyon meleg volt, nem volt megfelelő szellőzés és nem volt a WC eltakarva.

Ítélet

3. cikk sérelme. Nem volt arra nézve bizonyíték, hogy a panaszost meg akarták volna alázni vagy lealacsonyítani, de a fizikai körülmények megalázó és embertelen bánásmódnak minősültek, mivel a panaszosban gyötrelmet és alárendeltség érzését váltották ki, amely alkalmas volt arra, hogy megalázza és lealacsonyítsa.

8. cikk sérelme. A hatóságok kinyitották a panaszos leveleit, olykor a távollétében is.

PEREIRA V. PORTUGÁLIA

EEJB, 44872/98, 2002. február 26-i ítélet
MDAC Kulcsszó: előzetes letartóztatás; fogvatartás felülvizsgálata; jogi képviselő; eljárás hossza

Tényállás

Az előzetes letartóztatásban lévő panaszosról megállapították, hogy mentálisan zavart és büntetőjogilag nem vonható felelősségre. Egy pszichiátriai intézetben tartották fogva. A bíróság által a képviselőre kirendelt ügyvéd állítólag nem vett részt az eljárásban és nem jelent meg a bírósági tárgyaláson sem. A panaszos szabadon bocsátása iránt benyújtott ügyészi kérelmet a bíróság elutasította. A panaszos az 5. cikk sérelmére hivatkozott: törvénytelenül tartották fogva, nem kapott jogi segítséget a fellebbezés benyújtásához és a hatóságok túl sokáig vizsgálták a fogvatartása törvényességét.

Ítélet

5. cikk (4) bek. sérelme. Az első felülvizsgálatra 2 és fél évvel az után került sor, hogy a panaszos a szabadon bocsátása iránti első kérelmét benyújtotta. Az időtartamot semmilyen kivételes körülmény nem indokolta.

Az 5. cikk (4) bekezdése továbbá azt is előírja, hogy az érintett számára biztosítani kell a fogvatartása jellegének megfelelő garanciákat. Figyelembe kell venni az eljárást övező konkrét körülményeket. A védő kirendelése önmagában nem biztosítja, hogy valóban hatékony segítségben is részesül az érintett. A panaszos nem részesült hatékony jogi segítségben.

PEREIRA V. PORTUGÁLIA (NO. 2)

EEJB, 15996/02, 2005. december 20-i ítélet. Csak francia nyelven
MDAC Kulcsszó: fogvatartás felülvizsgálata; eljárás hossza; pszichiátriai vizsgálat

Tényállás

A panaszos kórházban volt, miután megállapították, hogy az elkövetett bűncselekményért nem vonható felelősségre. A szabadon bocsátása tárgyában lefolytatott bírósági eljárás során a bíró elrendelte a panaszos pszichiátriai vizsgálatát. A klinika főorvosa munkaerőhiány miatt nem tudta elvégezni a vizsgálatot, és az igazságügyi orvosszakértői intézet azért tagadta meg a vizsgálat elvégzését, mert addigra kimerült az éves vizsgálati keretszám. Végül a vizsgálatot jóval később végezték el, és a szakértő megállapította, hogy a panaszost szabadon kell bocsátani. A panaszos az 5. cikk (4) bekezdésének sérelmére hivatkozott, mivel a fogvatartása törvényességével kapcsolatos döntés nem rövid időn belül született meg.

Ítélet

5. cikk (4) bek. sérelme. A késedelem majdnem két évig tartott, amelyet kizárólag adminisztratív problémák okoztak. A hatóságok nem a kellő szorgalommal jártak el az ügyben.

POWELL (WILLIAM AND ANITA) V. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

EEJB, 45305/99, 2000. május 4-i határozat
MDAC Kulcsszó: elfogadhatóság; halál; nyomozás

A Bíróság elfogadhatatlannak minősítette a panaszt. Az ügy bonyolult tényállásának összefoglalását nem adjuk közre itt.

Határozat (fontosabb szakaszok)

A 2. cikk által előírt eljárási követelmények tárgyalása során az EEJB hangsúlyozta, hogy „a kérdéses kötelezettség arra is kiterjed, hogy egy hatékony független rendszert kell létrehozni annak megállapítására, hogy az orvosi szakértők gondozása és felelőssége alatt álló személy halálának mi volt az oka, illetve e szakértőket terheli-e esetleges felelősség” (a „Jog” fejezet 1. cikke, a határozat 20. oldalán).

PRICE V. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

EEJB, 33394/96, 2001. július 10-i ítélet
MDAC Kulcsszó: bántalmazás; testi fogyatékoság

Tényállás

A nőnemű panaszos kerekesszéket használt és nem tudta mozgatni a végtagjait. Egy hétre börtönbe került, és állítása szerint a fogvatartása alatt a kerekesszékeiben kellett aludnia, nem érte el a vészhelyzetet jelző gombot és a lámpakapcsolókat, és nem tudta használni a wc-t. Állítása szerint egy női börtönőr áttemelte a wc-re, azonban ezt követően 3 órán át a wc-n ülve hagyták, egészen addig, amíg beleegyezett, hogy egy férfi ápolótiszt tisztába tegye és lesegítse a wc-ről. A panaszos arra hivatkozott, hogy ez a bánásmód embertelen és megalázó volt és a 3. cikkbe ütközött.

Ítélet

3. cikk sérelme. A megalázásra vagy lealacsonyításra irányuló szándék hiánya nem zárhatja ki a 3. cikk sérelmének megállapítását. A panaszos szenvedésének oka az volt, hogy a körülmények nem voltak megfelelőek egy ilyenfajta fogyatékossgal élő ember számára. A „súlyosság minimális mértéke” az adott ügy körülményeitől függ, ideértve a bánásmód időtartamát, testi és pszichés kihatásait, és bizonyos esetekben az áldozat nemét, életkorát és egészségi állapotát. A jelen esetben „egy súlyos fogyatékossgal élő ember fogvatartása olyan körülmények között, ahol veszélyesen hideg van, a túl kemény vagy elérhetetlen ágya miatt kisebbedhet, ahol nem tudja használni a wc-t vagy tisztálkodni a legnagyobb nehézségektől mentesen, a 3. cikkbe ütköző megalázó bánásmódnak minősül” (30. szakasz).

RAKEVICH V. OROSZORSZÁG

EEJB, 58973/00, 2003. október 28-i ítélet

MDAC Kulcsszó: bírósághoz való hozzáférés; fogvatartásért felelős hatóság

Tényállás

A panaszost pszichiátriai intézetben helyezték el és mentális zavart diagnosztizáltak, amit a panaszos tagadott. 39 napig tartották fogva, mielőtt a bíróság elrendelte volna a fogvatartását. A panaszos szerint a fogvatartása az 5. cikk egyes rendelkezéseivel ellentétes volt.

Ítélet

5. cikk (1) bek. e. pont és (4) bek. sérelme. Nem volt oka a szakvélemények pontosságában kételkedni, és az EEJB elfogadta, hogy a panaszos állapota „kényszerhelyzetet” jelentett, ezért fogvatartása nem volt önkényes. Az orosz jog szerint a bíróságnak 5 nap áll rendelkezésére döntést hozni a fogvatartás elrendeléséről vagy elutasításáról a kórház ezirányú kérelmét követően, de a panaszos esetében erre csak 34 nappal később került sor. Következésképpen a fogvatartás „nem felelt meg a törvényes eljárásnak”.

5. cikk (4) bek. sérelme. Az 5. cikk (4) bekezdése külön jogorvoslatot ír elő a fogvatartott személy szabadságának védelmére. A panaszos nem tudta a fogvatartása törvényességét bíróság előtt vitatni.

REID (HUTCHISON) V. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

EEJB, 50272/99, 2003. február 20-i ítélet

MDAC Kulcsszó: fogvatartásért felelős hatóság; pszichiátriai vizsgálat

Tényállás

A 17 éves panaszost bűncselekmény miatt elítélték, és határozatlan ideig egy pszichiátriai intézetben tartották fogva, ahol megállapították, hogy antiszociális személyiségzavara van. A jogi szabályozás értelmében csak akkor kerülhetett sor a fogvatartásra, ha az orvosi kezelés eséllyel javít a páciens állapotán vagy megakadályozza annak romlását. A panaszost áthelyezték egy nyitott kórházba; ismét bűncselekményt követett el. 3 hónap szabadságvesztésre ítélték. Ismét a pszichiátriai intézetbe került, ahol több alkalommal kérte szabadon bocsátását, sikertelenül. Öt év alatt összesen 18 szakvéleményt szerzett be 6 pszichiátertől, amelyek megállapították, hogy

nem szenved a folyamatos fogvatartását igazoló mentális rendellenességben. A panaszosnak az Egyesült Királyságbeli bíróságok által elbírált fellebbezése sikertelen volt és az EEJB előtt arra hivatkozott, hogy nem volt megfelelő a fogvatartása a pszichiátriai intézetben és a fogvatartása törvényességét nem vizsgálták felül gyors vagy megfelelő módon.

Ítélet

5. cikk (1) bek. – nincs sérelem. Nem volt semmi önkényes a panaszos szabadon bocsátását megtagadó döntésben, hiszen az orvosi bizonyítékok egyhangúan megállapították, a panaszosnak olyan mentális zavara volt, amely abnormálisan agresszív viselkedését eredményezi. A fogvatartás alapja és a fogvatartás helyszíne és körülményei között elegendő kapcsolat állt fenn, így nem sérült az 5. cikk (1) bek.

5. cikk (4) bek. sérelme. A hatóságok feladata volt azt bizonyítani, hogy a fogvatartott megfelel a kötelező fogvatartás elrendelési feltételeinek, és nem fordítva. Továbbá nem volt semmilyen kivételes ok, ami igazolhatta volna a panaszos szabadon bocsátása iránti kérelme elbírálásának késedelmét.

RUTTEN V. HOLLANDIA

EEJB, 32605/96, 2001. július 24-i ítélet

MDAC Kulcsszó: fogvatartásért felelős hatóság; eljárás hossza

Tényállás

A panaszost bűncselekmény miatt elítélték, mentális betegséggel diagnosztizáltak és szabadságvesztést, valamint azt követő, 2 évre meghosszabbított és pszichiátriai intézetben végrehajtandó további fogvatartást szabtak ki rá. A panaszos fellebbezett a meghosszabbítás ellen, és a fellebbviteli bíróság a fogvatartást egy évvel hosszabbította meg. A panaszos az 5. cikk (1) és (4) bekezdésének sérelmére hivatkozott, mivel álláspontja szerint a büntetés letöltését követő fogvatartást elrendelő határozatot nem rövid időn belül és nem a törvényben meghatározott eljárás keretében hozták meg, mivel egy hónapon át hiányzott a fogvatartását elrendelő bírói döntés.

Ítélet

5. cikk (1) – nincs sérelem. A panaszos fogvatartásának megvolt a jogszabályi alapja, annak ellenére, hogy a börtönbüntetés letöltését követő fogvatartásról szóló határozat érvényessége lejárt. A jogszabály kimondta, hogy a határozat addig hatályban marad, amíg a meghosszabbítás iránti kérelmet jogerősen elbírálták.

5. cikk (4) bek. sérelme. A börtönbüntetés letöltését követő fogvatartás meghosszabbítása iránti kérelmet a bíróság több mint 2 hónappal és 17 nappal az után bírálta el, hogy a kérelmet a bíróságnál előterjesztették. A fellebbviteli bíróságon több mint három hónapot vett igénybe a fellebbezés elbírálása. A panaszos fogvatartásáról nem rövid időn belül született döntés.

SALKIC V. SVÉDORSZÁG

EEJB, 7702/04, 2004. június 29-i határozat
MDAC Kulcsszó: elfogadhatóság; kitoloncolás; kezelés

Tényállás

A bosnyák állampolgár panaszosok menedékjogi kérelmét elutasították a svéd hatóságok. A panaszosok kapcsolatba kerültek a svéd elmeorvosászati intézményrendszerrel, és azt állították, hogy Bosznia-Hercegovinában nem részesülhetnek megfelelő kezelésben. A panaszosok a 2. és a 3. cikk sérelmére hivatkoztak, és azt állították, hogy súlyos mentális egészségi állapotuk miatt a kiutasításuk helyrehozhatatlan kárt okozna valamennyi családtagjuk, különösen gyermekeik számára, akik talán sosem épülnek fel az ismételt kényszerű költözés traumájából

Határozat

Elfogadhatatlan. A kiutasított személyeknek elvi szinten nincsen olyan jogosultságuk, amely alapján az állam területén maradhatnak azért, hogy továbbra is részesülhessenek a kiutasító állam orvosi, szociális vagy más típusú segítségnyújtásában. Mindazonáltal kivételes körülmények között a külföldi állampolgár országból történő eltávolítására vonatkozó döntés végrehajtása, kényszerítő humanitárius megfontolásokból, megvalósíthatja a 3. cikk sérelmét. A jelen esetben a 3. cikk szempontjából nem minősül ügyszókének az a körülmény, hogy a mentális egészségügy színvonala Boszniában kedvezőtlenebb, mint a panaszosok által Svédországban tapasztalt színvonal.

SENTGES V. HOLLANDIA

EEJB, 27677/02, 2003. július 8-i határozat
MDAC Kulcsszó: elfogadhatóság; gyermek; testi fogyatékoság; magánélet; kezelés

Tényállás

A gyermekkorú panaszos Duchenne-féle izomsorvadásban szenvedett, amely az izmok fokozatos sorvadásával jár. A panaszos szülei az egészségbiztosítótól kértek egy robotkart számára, amelyet kifejezetten arra fejlesztettek ki, hogy a tárgyak kezelése terén a betegnek nagyobb önállósága lehessen. A biztosító visszautasította a kérelmet, mivel a robotkart sem a biztosítás, sem bármely más társadalombiztosítási konstrukció nem fedezte. A panaszos arra hivatkozott, hogy a robotkar megtagadása a 8. cikk által védett magánülethez való jogát sértette.

Határozat

8. cikk – elfogadhatatlan. A magánélet kiterjed az egyén testi és lelki integritására. A 8. cikk elsődleges célja az, hogy külső beavatkozástól mentesen biztosítsa minden egyén személyiségének fejlődését a más emberekkel kapcsolatos viszonyaiban. A 8. cikk nem csak arra kötelezi az államot, hogy tartózkodjon a magánülethez való beavatkozástól: a negatív kötelezettség mellett lehetnek további tevőleges kötelezettségek is a magánélet és a családi élet hatékony tiszteletben tartása érdekében. Ezen állami kötelezettség körébe tartozhatnak olyan intézkedések elfogadása is, amelyek célja a magánélet védelme még az egyének egymás közti viszonyaiban is.

Az egyén és a közösség versengő érdekei között tisztességes egyensúlyt kell találni – az államnak e téren széleskörű mérlegelési jogköre van. Az adott ügy körülményeit tekintve nem elmondható, hogy az állam a rendelkezésére álló mérlegelési jogkör terjedelmét áthágta volna.

SIEDEL V. FRANCIAORSZÁG

EEJB, 31430/96, 2000. január 11-i ítélet. Csak francia nyelven
MDAC Kulcsszó: fogvatartás felülvizsgálata; eljárás hossza

Tényállás

A pszichiátriai intézetben fogvatartott panaszos a bírósághoz fordult szabadon bocsátása érdekében. A bírósági eljárás 8 évig és 2 hónapig folyt.

Ítélet

6. cikk (1) bek. sérelme. Az ügy nem volt bonyolult és semmi sem indokolta az eljárás hosszát.

SKJOLDAGER V. SVÉDORSZÁG

EEJBiz, 22504/93, 1995. május 17-i határozat
MDAC Kulcsszó: elfogadhatóság; fogvatartásért felelős hatóság; áldozati státusz; cselekvőképtelenség

Tényállás

A pszichológus foglalkozású panaszos látogatást tett egy idősotthonban. Megállapította, hogy több páciens engedély nélkül tartottak fogva a szobájukban, és néhány ajtó is zárva volt. A panaszos tapasztalatait az otthon vezetőjével is megosztotta. A panaszost ideiglenes felfüggesztették az állásából, és a hatóságok pszichiátriai vizsgálatát rendelték el, mielőtt az állásába való visszaállításáról döntést hoztak volna. Az EEJBiz-hoz beadott panaszában a panaszos arra hivatkozott, hogy ő három fogyatékos páciens érdekének a képviselőjében jár el. Érvelése szerint mivel egyik páciense sem volt jogi értelemben fogva tartva, a három említett páciensét az 5. cikk (1) bekezdésével ellentétesen tartották fogva.

A panaszos azzal érvelt, hogy az általa említett három páciens nem tud saját maga panaszt előterjeszteni, és a hatóságok megtagadták a szükséges információ kiadását, amely alapján pontosan meg tudta volna mindegyik páciens nevezni, és meghatalmazást beszerezni tőlük. Mindennek ellenére azonban úgy vélte, hogy etikailag és szakmailag felelős a betegeiért és jogában áll az érdekükben panaszt emelni.

Határozat

Elfogadhatatlan. Az EEJE csak olyan egyénektől, civil szervezetektől vagy egyéb szervezetektől származó panaszokat teszi lehetővé, akik azt állítják, hogy saját maguk áldozatai az Egyezményben foglalt jog sérelmének. A panaszos nem állította, hogy ő maga sérelem közvetlen áldozata lenne. A képviselőnek általános szabály szerint bizonyítania kell, hogy a panaszos nevében jogosult az Egyezmény szervei előtt eljárni.

Kivételesen volt már rá példa, hogy egy harmadik személy „közvetett áldozati” státuszát elfogadták, legalább az eljárás kezdeti szakaszában, például ha nyomós személyes érdeke

fűződött annak a személynek a helyzetéhez, akinek a nevében a kérelmet előterjesztette. Közeli kapcsolatnak kell fennállnia azonban a közvetett és a közvetlen áldozat között, továbbá köztük és a panaszolt intézkedés között. A panaszos nem felelt meg e követelményeknek és így a panasz elfogadhatatlan.

SLIMANI V. FRANCIAORSZÁG

EEJB, 57671/00, 2004. július 27-i ítélet
MDAC Kulcsszó: halál; nyomozás

Tényállás

A panaszos élettársának mentális zavara volt és fogva tartották egy bv. intézetben. Megtagadta a gyógyszerek szedését, megbetegedett és meghalt. A panaszosnak nem adtak engedélyt arra, hogy a haláleset kivizsgálása során részt vehessen. Megtagadták a nyomozati bírónak címzett azon beadványa teljesítését, melyben kérte, hogy a bíró rendelje el a nyomozati akta megküldését az ügyészség részére annak érdekében, hogy a nyomozás az önkéntes emberölésre is kiterjedjen. A panaszos azt állította, hogy megsértették a 2. cikket (az élettársa a hatóságok súlyos mulasztásai következtében halt meg), a 3. cikket (a fogvatartás körülményei) és a 13. cikket (a panaszos nem vehetett részt a halál okának megállapítására irányuló vizsgálatban, és a vizsgálat nem volt kielégítő).

Ítélet

2. cikk sérelme. A panaszosnak lehetősége lett volna a francia jog szerint jogorvoslattal élni a 2. és a 3. cikkel kapcsolatos panaszai miatt, és a jogorvoslatnak ésszerű esélye lett volna a sikerre. Ha gyanús körülmények között következik be egy haláleset, a 2. cikk alapján a hatóságok kötelesek hivatalból vizsgálatot indítani. Az a követelmény, miszerint az elhunyt rokonának panaszt és kérelmet kell előterjesztenie, ha a vizsgálatban félként részt kíván venni, ellentmond az említett elveknek, ezáltal a vizsgálat nem lehet hatékony, és ellentétes lesz a 2. cikkel.

STEWART-BRADY V. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

EEJBiz, 27436/95 és 28406/95, 1997. július 2-i határozat
MDAC Kulcsszó: bírósághoz való hozzáférés; becsületsértés; elfogadhatóság; tisztességes eljárás; magánélet

Tényállás

A pszichózisban szenvedő panaszost egy pszichiátriai intézetben tartották fogva, miután három emberölés miatt elítélték. Egy másik személy több cikket publikált, melyekben azt állította, hogy őt a panaszos bántalmazta, holott tudta, hogy hamisak voltak ezek az állítások. A panaszos a brit bíróságok előtt nem tudta az állításokat vitatni. Sérelmezte, hogy el kellett viselnie és nem tudta megakadályozni a széles körben nyilvánosságot kapott, a magánélete ellen irányuló hamis támadást, és ennek következtében a mentális egészsége is romlott.

Határozat

3. cikk – elfogadhatatlan. Nem felelt meg a minimálisan szükséges súlyosság mértékének.

6. cikk (1) bek. – nincs sérelem. A 6. cikk (1) bekezdése nem biztosítja az ingyenes jogi segítségnyújtáshoz való jogot valamennyi polgári perben. Az, hogy a szellemi fogyatékossgal élő személyeknek egy másik személyen keresztül kell eljárniuk, akit egy ügyvéd kell, hogy képviseljen, nem jelenti a bírósághoz fordulás jogának megtagadását. Az ingyenes jogi segítségnyújtás megtagadása a polgári eljárásokban nem minősül a bírósághoz való hozzáférés megtagadásának abban az esetben, ha az eljárás sikerének nincs esélye és a pereskedés költségeinek finanszírozása nem áll arányban az esetlegesen várható kártérítés összegével.

STORCK V. NÉMETORSZÁG

EEJB, 61603/00, 2005. június 16-i ítélet

MDAC Kulcsszó: fogvatartásért felelős hatóság; magánintézmény; kezelés

Tényállás

A panaszos közel húsz évet töltött pszichiátriai intézetekben, ebből két évet egy magánklinikán. A panaszos nem állt gondokság alatt és sosem írt alá olyan nyilatkozatot, amellyel beleegyezett volna a fogvatartásába. Nem született bírósági döntés sem a fogvatartásáról. Több sikertelen szökési kísérlete volt a klinikáról. Egy pszichiátriai vélemény megállapította, hogy a panaszosnak sosem volt mentális betegsége. A panaszos beperelte a magánklinikát, kártérítést követelve a fogvatartása és a „kezelése” által okozott károkért. A szövetségi bíróságok végül megtagadták az ügy tárgyalását. A panaszos az EJEE 5. cikk, 6 cikk (1) bek. és a 8. cikk sérelmére hivatkozott a magánklinikán történt fogvatartása és orvosi kezelése, illetve az ezt követő eljárások miatt.

Ítélet

5. cikk (1). bek. sérelme. A panaszos nem egyezett bele a klinikán történő fogvatartásába és ennek megfelelően az 5. cikk (1) bek. értelmében megfosztották a szabadságától. Mivel nem volt bírósági határozat a fogvatartás engedélyezéséről, a fogvatartás nem minősült törvényesnek.

8. cikk sérelme. A panaszos orvosi kezelésére a hozzájárulása nélkül került sor és magánéletéhez való jogába történt beavatkozásnak minősült. Mivel a fogvatartást nem rendelte el semmilyen bíróság, a beavatkozás nem lehetett törvényes a 8. cikk (2) bekezdése értelmében.

6. cikk (1) bek. – nincs sérelem. A hazai bíróságok előtt lefolytatott kártérítési eljárás nem tekinthető tisztességtelennek.

TÁM V. SZLOVÁKIA

EEJB, 50213/99, 2004. június 22-i ítélet

MDAC Kulcsszó: fogvatartásért felelős hatóság; fogvatartás felülvizsgálata

Tényállás

A skizofréniával diagnosztizált panaszost egy pszichiátriai intézetben tartották fogva. A jogszabályok előírásával ellentétben a bíróság nem vizsgálta felül a panaszos fogvatartásának törvényességét. A panaszos az 5. cikk (1) bek. és (4) bek. sérelmére hivatkozva állította, hogy fogvatartása törvénytelen volt és nem volt lehetősége arra, hogy a fogvatartása törvényességét bíróság vizsgálja felül.

Ítélet

5. cikk (1) bek. és (4) bek. sérelme. A fogvatartás nem felelt meg a törvény által előírt eljárásnak, mivel a törvényt nem tartották be (nem volt bírósági felülvizsgálat, a bíró nem hallgatta meg a panaszost vagy orvosát és nem rendelt ki a panaszosnak gondnokot). Az 5. cikk (4) bekezdése olyan független jogi mechanizmust ír elő, amelynek során a fogvatartott elérheti, hogy a fogvatartása törvényességét egy bíró bírálja el. A szlovák bíróságok több hibát ejtettek az ügyben, amelyek együttesen nem kellően biztosították a panaszos jogvédelmét.

THYNNE V. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

EEJB, 11787/85, 11978/86 és 12009/86, 1990. október 20-i ítélet

MDAC Kulcsszó: fogvatartásért felelős hatóság

Tényállás

A panaszost nemi bűncselekmények miatt elítélték és „mérlegeléstől függő életfogytiglani” büntetést kapott, szemben a határozott idejű büntetésekkel. A mentálisan instabil és veszélyes bűnelkövetőkre alkalmazott megoldás értelmében a panaszost akkor helyezik szabadlábra, ha megfelelő javulás tapasztalható a mentális állapotában. A belügyminiszter hatáskörébe tartozott annak eldöntése, hogy a közérdekre figyelemmel mikor kerülhet sor a panaszos szabadlábra helyezésére. Nem volt olyan bírósági eljárás, amellyel a panaszos vitathatta volna a folyamatos fogvatartása törvényességét, és így az 5. cikk (4) bek. sérelmére hivatkozott, illetve arra, hogy az 5. cikk (4) bek. sérelme esetén érvényesíthető kártérítési igény hiánya az 5., cikk (5) bekezdését sértette.

Ítélet

5. cikk (4) bek. sérelme. A mérlegeléstől függő életfogytiglanosok szabadlábra helyezéséről bírácoknak és nem politikusoknak kell döntést hozni. Az idő múlásával az olyan tényezők, mint mentális instabilitás és veszélyesség megváltozhatnak, és a törvényességre vonatkozó újabb kérdések merülhetnek fel. A panaszosnak jogában áll eljárást indítani azért, hogy ésszerű időszakonként bíróság hozzon döntést a fogvatartása folytatásának törvényességéről.

5. cikk (5) bek. sérelme. A brit bíróságok előtt a panaszost nem tudott kártérítési igényt érvényesíteni.

TKÁČIK V. SZLOVÁKIA

EEJB, 42472/98, 2003. október 14-i ítélet

MDAC Kulcsszó: eljárás hossza

Tényállás

A panaszost ittas vezetés miatt és azért tartóztatták le, mert egy kardot találtak az autójában. Bevitték a rendőrkapitányságra, ahol egy pszichiáter megvizsgálta, majd szabadon engedték. A panaszos feleségének kérésére egy orvos igazolást állított ki, a rendőrség segítségét kérve a panaszos pszichiátriai intézetbe történő szállításához. A kórházban a panaszos akarata ellenére kezelésben részesült és pszichiátriai teszteknek vetették alá. Bírósági meghallgatása után szabadon bocsátották. A panaszos sérelmezte, hogy a határidőket nem tartották be és arra hivatkozott, hogy az egész eljárás sértette a 8. cikk által védett magánélethez való jogát.

Ítélet

5. cikk (1) bek. sérelme. A jogszabály által előírt határidőket nem tartották be. A megyei bíróságot nem értesítették a panaszos fogvatartásáról 24 órán belül, és a bíróság nem hozott döntést a fogvatartás törvényességéről az előírt 5 napon belül. Ennek megfelelően a fogvatartás nem felelt meg a törvényben előírt eljárásnak. A 8. cikkel kapcsolatos panasz külön elbírálása nem szükséges.

VAN DER LEER V. HOLLANDIA

EEJB, 11509/85; 1990. február 21-i ítélet

MDAC Kulcsszó: fogvatartásért felelős hatóság; információ; eljárás hossza

Tényállás

A panaszos önkéntes páciens volt egy pszichiátriai intézetben, amely idő alatt a bíróság tárgyalás tartása nélkül elrendelte a panaszos kötelező fogvatartását 6 hónapra. A panaszos csak körülbelül öt hónappal később, véletlenül szerzett tudomást a bírósági határozatról. A panaszos szabadon bocsátása iránti kérelmét a kórház elutasította. Hat hónappal később a megyei bíróság elrendelte a panaszos szabadon bocsátását. A panaszos az 5. cikk alapján azt sérelmezte, hogy a fogvatartása elrendelése előtt őt személyesen nem hallgatta meg a bíró, az 5. cikk (2) bekezdésével ellentétben nem tájékoztatták a fogvatartásáról vagy annak indokairól, továbbá az 5. cikk (4) bekezdésébe ütközött, hogy a megyei bíróság csak az eljárás megindításától számított 5 hónap múlva hozott ítéletet, és így nem rövid időn belül bírálta el az ügyet.

Ítélet

5. cikk (1) bek. sérelme. A bíró nem hallgatta meg a panaszost, mielőtt elrendelte a fogvatartását.

5. cikk (2) bek. sérelme. A panaszos nem tájékoztatták a fogvatartás elrendeléséről szóló bírósági határozatról, és csak véletlenül, jóval később szerzett erről tudomást. Sem a tájékoztatás módja, sem a késedelem nem felelt meg az Egyezmény követelményeinek. Az 5. cikk (2) bekezdésben nevesített „letartóztatás” fogalmat tágabban kell érteni, mint a büntetőjog alapján foganatosított intézkedéseket.

5. cikk (4) bek. sérelme. A jelen esetben az öt hónapig tartó eljárás túlzottnak minősült.

VARBANOV V. BULGÁRIA

EEJB, 31365/96, 2000. október 5-i ítélet

MDAC Kulcsszó: fogvatartásért felelős hatóság; fogvatartás felülvizsgálata; pszichiátriai vizsgálat

Tényállás

Az ügyész pszichiáterek bevonása nélkül elrendelte a panaszos kényszerű pszichiátriai vizsgálatát és fogvatartását. Az ügyész hatásköre egy nem kihirdetett, belső utasításból fakadt, amely nem minősült jogszabálynak. A panaszos az 5. cikk sérelmére hivatkozott.

Ítélet

5. cikk (1) bek. sérelme. Az elmeállapottal összefüggő fogvatartás pszichiátriai vélemény beszerzése nélküli elrendelése ellentétes az Egyezményvel, mivel nem igazolható, hogy az illetőről megbízható módon megállapították volna, hogy „elmebeteg”. Az orvosi véleménynek az érintett aktuális mentális állapotán kell alapulnia és nem kizárólag múltbeli tényeken. A fogvatartás elrendelésére vonatkozó hatáskört jogszabályban kell meghatározni.

5. cikk (4) bek. sérelme. A fogvatartást bíróságnak vagy igazságszolgáltatási hatóságnak kell felülvizsgálnia. A fellebbezést elbíráló felettes ügyész nem tekinthető bíróságnak, mivel ez a fórum nem független a végrehajtó hatalomtól és a felektől.

VAUDELLE V. FRANCIAORSZÁG

EEJB, 35683/97, 2001. január 30-i ítélet

MDAC Kulcsszó: tisztességes eljárás; cselekvőképtelenség

Tényállás

A panaszos a nagykorú fiának a gondnoksága alatt állt. A panaszost bűncselekmény elkövetésével vádolták, azonban a bírósági idézést csak a panaszosnak (aki nem jelent meg a tárgyaláson) és nem a gondnoknak kézbesítették. A büntetőeljárást a panaszos távollétében folytatták le, mivel úgy tekintették, hogy a panaszos szabályosan idézték a tárgyalásra. A panaszost 12 hónap szabadságvesztésre ítélték és kártérítésre kötelezték. A panaszos sérelmezte, hogy az idézést és az ítéletet csak vele közölték, és a gondnokát nem értesítették, amivel megakadályozták a 6. cikk által garantált védelemhez való jogának gyakorlását, mivel szellemileg nem volt képes a védelemhez való jogait saját maga gyakorolni.

Ítélet

6. cikk (1) bek. és (3) bek. a) pont sérelme. Az igazságszolgáltatás helyes lebonyolítása érdekében a hatóságoknak további lépéseket kellett volna megtenniük, és felszólíthatták volna a panaszost a pszichiátriai vizsgálaton való megjelenésre, illetve a tárgyaláson való megjelenésre, és amennyiben nem tett volna eleget a felszólításoknak, megszervezhették volna, hogy képviselőjében a gondnoka vagy az ügyvédje járjon el.

VERMEERSCH V. FRANCIAORSZÁG

EEJB, 39273/98; 2001. május 22-i ítélet. Csak francia nyelven

MDAC Kulcsszó: fogvatartás felülvizsgálata; eljárás hossza

Tényállás

A panaszost körülbelül 5 hónapig tartották fogva egy pszichiátriai intézetben. A panaszos keresetet indított a kórházi kiadásai megtérítése iránt. Az eljárás közel öt évig tartott, és a panaszos arra hivatkozott, hogy az eljárás hossza eltúlzott volt, a 6. cikkel ellentétesen.

Ítélet

6. cikk (1) bek. sérelme. Az öt évig tartó egyfokú eljárás nem volt „ésszerű” időtartamú.

VODENIČAROV V. SZLOVÁKIA

EEJB, 24530/94, 2000. december 21-i ítélet

MDAC Kulcsszó: bírósághoz való hozzáférés; fogvatartás felülvizsgálata; eljárás hossza

Tényállás

A panaszost egy pszichiátriai intézetben tartották fogva az ellen folyó büntetőeljárás keretében. Panasza szerint a pszichiátriai intézetbeli fogvatartása törvényességének felülvizsgálatára irányuló eljárás nem felelt meg az 5. cikk (4) bek. előírásainak, mivel a bíróság nem rövid időn belül bírálta el a szabadon bocsátása iránti kérelmét.

Ítélet

5. cikk (4) bek. sérelme. A fogvatartás felülvizsgálata nem az 5. cikk (4) bekezdése szerinti rövid időn belül történt meg. A panaszostól nem volt ésszerűen elvárható, hogy az alkotmánybírósághoz forduljon panasszal, amíg a rendes jogorvoslati eljárás a megyei bíróság előtt folyamatban volt.

WARREN V. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

EEJB, 36982/97, 1997. március 30-i határozat

MDAC Kulcsszó: elfogadhatóság; fogvatartás felülvizsgálata

Tényállás

A panaszos pszichiátriai intézetben történő fogvatartását a büntetőbíróság rendelte el. A mentális állapotot felülvizsgáló törvényszék felülvizsgálta a fogvatartását és elrendelte annak meghosszabbítását. A fellebbviteli bíróság elutasította a panaszosnak a törvényszéki határozat felülvizsgálata iránti kérelmét. A panaszos az 5. cikk (1) bek. és (4) bek. sérelmére hivatkozott.

Határozat

5. cikk (1) bek. c) pont – elfogadhatatlan. Több bíróság megállapította, hogy a panaszos mentális betegségben szenved, és hogy a fogvatartása szükséges volt a saját maga és mások egészsége és biztonsága érdekében. A panaszos elmezavara olyan típusú és olyan mértékű volt, amely indokoltta tette a kötelező fogvatartást, továbbá a folyamatos fogvatartás érvényessége a rendellenesség fennállásától függött.

WASSINK V. HOLLANDIA

EEJB, 12535/86, 1990. július 27-i ítélet

MDAC Kulcsszó: fogvatartás felülvizsgálata

Tényállás

A panaszost pszichiátriai intézetben tartották fogva, és pár nap elteltével az ügyész a fogvatartás meghosszabbítását indítványozta. Az ügyész a helyi bíróságra küldte az aktát, ahol a bíró meghallgatta a panaszost kezelő pszichiátert a panaszos „bizalmas tanácsadója” jelenlétében. A bíró a többi személyt telefonon kereste meg. Az ezektől a személyektől kapott információkról összefoglaló jelleggel tájékoztatta a bizalmas tanácsadót. Az így beszerzett információk alapján a bíró elrendelte a panaszos fogvatartásának meghosszabbítását. A panaszos az 5. cikk

alapján arra hivatkozott, hogy a bíró nem tette lehetővé, hogy észrevételeket tegyen a bírósági határozat alapjául szolgáló bizonyítékokra. Panaszolta továbbá, hogy a bírósági irodavezetőnek a meghallgatásokon előíró jelenlétére, illetve a meghallgatási jegyzőkönyv aláírására vonatkozó eljárást nem tartották be az ügyében.

Ítélet

5. cikk (1) bek. sérelme. A „törvényben meghatározott eljárás” megsértése, mivel az irodavezető részvétele nem volt biztosítva.

5. cikk (4) bek. – nincs sérelem. Noha kockázattal jár a tanúk telefonon folytatott meghallgatása, az eljárásra a bíró kezdeményezésére és felelőssége mellett került sor. A bíró a bizalmas tanácsadónak összefoglalta a telefonbeszélgetéseket, és lehetővé tette, hogy arra a tanácsadó észrevételeket tegyen. Ugyan a „törvényben meghatározott eljárást” nem teljes mértékben tartották be az eljárás egyik nem lényeges mozzanatában, a panaszos fogvatartásának a felülvizsgálata megfelelt az 5. cikk (4) bekezdésének.

WILKINSON V. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

EEJB, 14659/02, 2006. február 28-i határozat

MDAC Kulcsszó: elfogadhatóság; tisztességes eljárás; bántalmazás; kezelés

Tényállás

A panaszost pszichiátriai intézetben tartották fogva. Enyhe szívrohamra volt, és enyhe szívkoszorúér elzáródást állapítottak meg. Az orvosok az elmezavart antipszichotikus gyógyszerrel kívánták kezelni, amelyet a panaszos elutasított. A panaszos általában idegessé vált és erőszakosan viselkedett, amikor egy fenyegető helyzetben érezte magát, mint ahogy az akarata ellenére történő pszichiátriai gyógyszerek szedése kapcsán is. A törvény által előírt „második véleményre kirendelt orvos” is egyetértett a kezeléssel. Előzetes figyelmeztetés nélkül, a panaszost lefogva, akarata ellenére beadták neki a gyógyszert. A panaszos arra hivatkozott, hogy az akarata ellenére történő orvosi kezelés ellentétes a 3. cikkel. Arra hivatkozott továbbá, hogy a hatóságok nem nyújtottak kellő biztosítékot az ilyen kezelés ellen: például a bíróság hozzájárulását kérhették volna a kezelés megkezdése előtt, vagy meg kellett volna teremteni a kezelés kifogásolásának lehetőségét a panaszos számára még annak megkezdését megelőzően olyan bíróság előtt, amely megfelelő felülvizsgálati szinten jelenthetett volna.

Határozat

3. cikk – elfogadhatatlan. Az „orvosi szükségesség” fogalma nem csak az életmentő kezelésekre korlátozódik, és kiterjedhet a terápia keretében adagolt antipszichotikus gyógyszerekre is. A terápiás módszerek szükségességéről alapvetően a nemzeti egészségügyi hatóságok döntenek: e hatóságoknak bizonyos mérlegelési jogkörük van ebben a tekintetben, hiszen elsősorban az ő feladatuk értékelni az adott esetben rendelkezésre álló bizonyítékokat. A garanciákat illetően, a „törvény által előírt második véleményre kirendelt orvos” szerepére tekintettel nem volt szükség előzetes kérelemmel a bírósághoz fordulni. Az első injekció előtti figyelmeztetés elmaradása összeegyeztethető volt az Egyezményvel, mivel az adott ügy körülményeire tekintettel valószínűnek tűnt, hogy a figyelmeztetés súlyos kárt okoz a panaszos vagy mások testi vagy mentális egészségében.

WINTERWERP V. HOLLANDIA

EEJB, 6301/73, 1979. október 24-i ítélet

MDAC Kulcsszó: fogvatartásért felelős hatóság; cselekvőképtelenség; jogi képviselő; magánélet; kezelés

Tényállás

A polgármester elrendelte a panaszos pszichiátriai intézetben történő fogvatartását. A panaszos arra hivatkozott, hogy a fogvatartása alatt nem tették lehetővé, hogy a fogvatartását felülvizsgáló különféle bíróságok meghallgassák, illetve nem értesítették a határozataikról. Kifogásolta továbbá, hogy nem részesült ingyenes jogi segítségnyújtásban és nem volt lehetősége vitatni az orvosi véleményeket. A 6. cikk (1) bekezdése alapján azt is panaszolta, hogy anélkül fosztották meg a cselekvőképességétől, hogy a bírósági eljáráshoz megfelelően hozzáfért volna.

Ítélet

5. cikk (1) bek. – nincs sérelem.

„Elmebetegek törvényes őrizetbe vétele”

i. „Elmebeteg” fogalma

Nincs egyetlen értelmezése az „elmebeteg személyek” fogalmának, hiszen a kutatás előrehaladása, kezelések kifejlesztése és az elmebetegséggel kapcsolatos társadalmi megítélés változása következtében folyamatos fejlődés jellemzi. Az elmebetegség nem pusztán annyit jelent, hogy valakinek a véleménye vagy magatartása eltér az adott társadalomban érvényesülő normáktól. A kényszerhelyzeteket leszámítva az érintettet nem kell megfosztani szabadságától, kivéve, ha megbízható módon bebizonyosodott róla, hogy elmebeteg. Az, hogy pontosan mit kell a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóság előtt bizonyítani (a valódi mentális rendellenességet), objektív orvosi szakértelmet kíván. Az elmebetegségnek továbbá olyan fokúnak kell lennie, amely indokoltá teszi a kötelező fogvatartást. Sőt, a folyamatos fogvatartás törvényessége a rendellenesség folyamatos fennállásától függ.

ii. „Törvényesség” fogalma

Az 5. cikk (1) bek. e) pontja alapján a törvényesség feltétele a megfelelés a nemzeti jogi szabályozás előírásaival és az 5. cikk (1) bek. e) pontja által megengedett korlátozások céljával. A „törvényesség” fogalma eljárási és anyagi szabályokat is tartalmaz. Az önkényes fogvatartás semmiképpen sem tekinthető „törvényesnek”.

iii. A nemzeti hatóságok és bíróságok szerepe

A nemzeti hatóságoknak bizonyos mérlegelési jogkörük van annak eldöntése során, hogy egy személyt elmebetegsége miatt fogva kell-e tartani. Az Egyezmény alapján az EEJB feladata a nemzeti hatóságok határozatainak felülvizsgálata. Az adott esetben a panaszos fogvatartására „kényszerhelyzetben” került sor, és a kényszerhelyzetből fakadó, hat héten át tartó fogvatartás nem volt annyira túlzott időtartamú, hogy törvénytelennek minősüljön. A panaszos fogvatartása egy elmebeteg személy törvényes fogvatartásának minősült.

„A törvényben meghatározott eljárás útján”

E kifejezés alapvetően a hazai jogra utal vissza; a hazai jogban szabályozott megfelelő eljárás követésének igényét fogalmazza meg. A hazai jognak magának is összhangban kell állnia

az Egyezményel. A kérdéses kifejezés alapjául szolgáló gondolat a tisztességes és megfelelő eljárásra vonatkozik – arra, hogy az egyén szabadságának korlátozását csak a megfelelő hatóság rendelheti el és hajthatja végre, mégpedig olyan módon, amely nem önkényes.

Állítólagos „kezeléshez való jog”

A mentális betegnek az állapotához illő kezeléshez való joga nem vezethető le az 5. cikk (1) bek. e. pontjából (51. szakasz).

5. cikk (4) bek. sérelme.

A polgármester által kezdetben elrendelt fogvatartás és az ezt követő bírósági határozatok

„Az 5. cikk (4) bekezdésén alapuló bírósági eljárásokkal kapcsolatban nem kell mindazon garanciáknak érvényesülniük, amelyeket a 6. cikk (1) bekezdés a polgári vagy büntetőeljárásban megkövetel. [...] Mindazonáltal lényeges, hogy az érintett személynek joga legyen bírósághoz fordulni, és biztosítani kell személyes – vagy ahol ez szükséges, valamilyen képviselő útján történő – meghallgatását, aminek elmulasztása esetén a „szabadságelvonással kapcsolatos alapvető eljárási garanciák” sérelméről kell beszélnünk. A mentális betegségek megszorításokat vagy módosulásokat tehetnek szükségessé az ilyen jogok gyakorlásával kapcsolatban, ám ezek nem vezethetnek a jog lényegének csorbításához. Valójában különleges eljárási garanciákra lehet szükség az olyan személyek érdekeinek védelmére, akik mentális fogyatékoságuk révén nem vagy korlátozottan cselekvőképesek.” (60. cikk)

A jelen esetben a törvény nem írta elő, hogy a bíróságnak meg kell hallgatnia a fogvatartani indítványozott személyt, és a panaszosnak nem tették lehetővé, hogy részt vegyen azokban az eljárásokban, amelyek keretében a különféle fogvatartási döntést meghozták: nem értesítették magáról az eljárásról és annak eredményéről sem, nem hallgatták meg, és nem volt lehetősége érveket felhozni az ügyében.

A panaszos szabadon bocsátás iránti kérelmei

A szabadon bocsátás iránti kérelem előterjesztése és a bírósági tárgyalás közötti eltúlzott idő minősülhet a bírósághoz való hozzáférés korlátozásának. Ha az ügyész élt azzal a jogával, hogy megtagadta a fogvatartott szabadon bocsátás iránti kérelmének bírósághoz történő továbbítását, az érintettet megfosztották – az 5. cikk (4) bekezdése által védett – bírósági eljáráshoz való jogától. Amennyiben az ügyész továbbította a fogvatartott kérelmét, a bíróság azon mérlegelési jogköre, amely alapján eldönthette, hogy meghallgatja-e a fogvatartottat, nem nyújtott kellő védelmet azon alapvető eljárási garanciáknak, amelyeket a szabadságmegvonás esetén alkalmazni kell (63. szakasz).

A panaszos állítólagos mulasztása a jogi képviselőt kérelmezése terén

Nem lehet azt mondani, hogy a panaszos nem élt az 5. cikk (4) bekezdésben foglalt jogával pusztán azon az alapon, hogy nem bízott meg ügyvédet a képviselőjével.

6. cikk (1) bek. sérelme

A cselekvőképesség megvonása polgári jogok és kötelezettségek tárgyában hozott határozatnak minősül-e

A saját tulajdontárgyak személyes kezelésének képessége a személyes jogok gyakorlását érintette, tehát a 6. cikk (1) bekezdése értelmében kihatott a panaszos polgári jogaira és kötelezettségeire. A panaszos cselekvőképességének kizárása e jogok és kötelezettségek „tárgyában hozott határozatnak” minősül. A bírósági eljárás nem adott lehetőséget a panaszosnak, hogy meghallgassák és egyébként is csak a fogvatartása kérdésére irányult. Következésképpen nem került sor a 6. cikk (1) bek. értelmében vett „tisztes tárgyalásra” a cselekvőképességét illetően. Bármilyen indokolja az elmebeteg személy megfosztását a cselekvőképességtől, e jog tiszteletben tartását mindenképpen biztosítani kell. Noha az elmebetegség indokoltá teheti a bírósághoz fordulás jogának bizonyos mértékű korlátozását, nem szolgálhat alapul e jog teljes mértékű megvonására (75. szakasz).

WORWA V. LENGYELORSZÁG

EEJB, 26624/95, 2003. november 27-i ítélet
MDAC Kulcsszó: pszichiátriai vizsgálat; magánélet

Tényállás

A rendőrségi nyomozás során a panaszost letartóztatták és a bíróság, igen rövid időszakonként, elrendelte a panaszos pszichiátriai vizsgálatát. A panaszos arra hivatkozott, hogy megsértették a 8. cikk által védett magánülethez és családi életéhez való jogát.

Ítélet

8. cikk sérelme. A bűncselekménnyel vádolt személy elmeállapotának megállapítása céljából elrendelt pszichiátriai vélemény olyan szükséges intézkedésnek minősül, amely a bűncselekmény elkövetésére képes, de a mentális képességeinek nem teljes birtokában lévő egyén védelmét szolgálja. Az állami hatóságok kötelesek biztosítani, hogy ezen intézkedések ne borítsák fel azt a tisztes egyensúlyt, amelyet az egyén jogai, különösen a magánélet tiszteletben tartásához fűződő jog, valamint az igazságszolgáltatás megfelelő szervezése iránti érdek között fennáll. Az adott esetben az egyensúlyt nem sikerült megőrizni.

X. V. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

EEJBiz, 6840/74, 1977. május 12-i határozat
MDAC Kulcsszó: elfogadhatóság; bántalmazás

Tényállás

A panaszost hivatalos személy (rendőr) elleni erőszak bűncselekménye miatt elítélték és pszichiátriai intézetben tartották fogva, mivel „pszichopátiás rendellenessége” volt. Gyújtogatás gyanúja miatt áthelyezték az intenzív részlegre, ahol egy olyan biztonságos egyedüli elhelyezést nyújtó szobában helyezték el, ahol csak korlátozott lehetőség volt a testmozgásra és a más emberekkel való találkozásra. A panaszos sérelmezte, hogy megfosztották a megfelelő

bútoroktól és ruházattól, a szoba koszos volt és nem volt megfelelő a világítás és a szellőzés. Arra hivatkozott, hogy az elhelyezés körülményei kimerítették a 3. cikk sérelmét.

Határozat

3. cikk – elfogadható.

X. V. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

EEJB, 7215/75, 1981. november 5-i ítélet

MDAC Kulcsszó: fogvatartásért felelős hatóság; fogvatartás felülvizsgálata

Tényállás

A bűncselekmény miatt elítélt panaszost pszichiátriai intézetben helyezték el. Néhány évvel később a belügyminiszter engedélyezte a szabadon bocsátását, de három év múlva a panaszost ismét „visszarendelték” a kórházba. A panaszos habeas corpus eljárást indított, de kérelmét elutasították. Sérelmezte, hogy a kórházba való visszarendelése ellentétes volt az 5. cikkel, valamint hogy nem volt lehetséges a fogvatartása bírósági felülvizsgálatára az 5. cikk (4) bekezdése ellenére.

Ítélet

5. cikk (1) bek. e. pont – nincs sérelem. A belügyminiszter jogköre a páciens visszarendelésére ebben az értelemben nem minősíthető önkényesnek. Ha feltehető, hogy a kórházból szabadon bocsátott személy szabadsága közveszélyt jelent, a kényszerhelyzetben és rövid időre alkalmazott visszarendelés igazolt lehet.

5. cikk (4) bek. sérelme. A habeas corpus eljárás csak arra irányul, hogy felmérjék, a végrehajtó hatalom törvényesen járt-e el. Az eljárás nem biztosítja az 5. cikk (4) bekezdésében védett jogot. A fogvatartást felülvizsgáló bíróság jogosultnak kell lennie annak elbírálására, hogy az érintett fogvatartását eredetileg igazoló okok továbbra is fennállnak-e, ennek megfelelően a bíróságnak jogköre kell, hogy legyen jogilag kötelező erejű határozatok meghozatalára.

X. AND Y. V. HOLLANDIA

EEJB, 8978/80, 1985. március 26-i ítélet

MDAC Kulcsszó: bírósághoz való hozzáférés; gyermek; cselekvőképzetlenség; magánélet

Tényállás

A 2. sz. panaszos az 1. sz. panaszos szellemi fogyatékos lánya volt. A lányt szexuális bántalmazás érte egy privat fenntartású gyermekotthonban. Az 1. sz. panaszos feljelentést tett. Az ügyész nem indított eljárást. Az 1. sz. panaszos fellebbezését elutasították azon az alapon, hogy az ő panaszja nem tekinthető a 2. sz. panaszos panaszja helyettesítésének, amelyet a 16 éven felüli lánynak önállóan kellett volna megtennie, noha a rendőrség szerint sem volt képes ezt önállóan megtenni. A panaszosok többek között a 8. cikk sérelmére hivatkoztak.

Ítélet

8. cikk sérelme. Az egyének egymás közötti viszonyaiban a 8. cikk érvényesülését célzó intézkedések megválasztása elvi szinten az állam mérlegelési jogkörére tartozik. A jelen esetben

alapvető értékek és a magánélet életbevágó elemei forognak kockán. Nélkülözhetetlen a hatékony elrettentés és azt csak büntetőjogi eszközökkel lehet elérni: éppen ilyen rendelkezésekkel szokás a kérdést szabályozni, azonban a holland jog a panaszosok számára pont az ilyen gyakorlati és hatékony védelmet nem biztosította.

Y.F. V. TÖRÖKORSZÁG

EEJB, 24209/94, 2003. július 22-i ítélet
MDAC Kulcsszó: magánélet; kezelés

Tényállás

A fogvatartása vége után a panaszos felesége azt állította, hogy a rendőrök a szemét letakarták, gumibottal verték, becsmérelték, és azzal fenyegették, hogy megerőszakolják. A rendőrségi őrizetből szabadulva egy orvos megvizsgálta a panaszos feleségét, és azt jelentette, hogy nem volt bántalmazás nyoma a nő testén. Nőgyógyászhoz vitték további vizsgálat céljából. Tiltakozása ellenére arra kényszerítették, hogy alávesse magát a nőgyógyászati vizsgálatnak. A panaszos sérelmezte, hogy a felesége kényszerű vizsgálata ellentétes volt a 8. cikkel.

Ítélet

8. cikk sérelme. A panaszos felesége nem járult hozzá a vizsgálathoz, és az adott körülmények között nem volt tőle elvárható, hogy ne álljon ellen a vizsgálatnak, tekintettel kiszolgáltatott helyzetére, hiszen a hatóságok totális ellenőrzést gyakoroltak felette a fogvatartás ideje alatt.

ZEHNALOVÁ AND ZEHNAL V. CSEHORSZÁG

EEJB, 38621/97, 2002. május 14-i ítélet
MDAC Kulcsszó: elfogadhatóság; testi fogyatékoság; magánélet

Tényállás

A testi fogyatékos 1. sz. panaszos és a 2. sz. panaszos (az első panaszos férje) sérelmezték, hogy lakóhelyükön – a cseh jogszabályokkal ellentétesen – számos középület nincs felszerelve a fogyatékkal élő emberek hozzáférését biztosító berendezésekkel. A panaszosok sikertelen eljárást indítottak a cseh bíróságok előtt. Az EEJE több cikkére hivatkozva sérelmezték, hogy az 1. sz. panaszos fogyatékosága miatt jogaik gyakorlásában hátrányos megkülönböztetést szenvedtek el.

Határozat

8. cikk – nem alkalmazható. A 8. cikk nem csak a beavatkozástól való tartózkodást írja elő az állam számára: a magánélet és családi élet tiszteletben tartásának bennefoglalt eleme lehet a tevőleges kötelezettség. E tevőleges kötelezettség akkor áll fenn, ha közvetlen és azonnali kapcsolat van a kért intézkedés és a panaszosok magánélete, illetve családi élete között. A 8. cikk nem tekinthető általános alkalmazhatónak minden egyes alkalommal, amikor egy panaszos mindennapi életét megzavarják. Csak olyan kivételes esetekben alkalmazható, ahol a középületek és a nyilvánosság számára nyitva álló épületek hozzáférhetőségének hiánya a panaszos életét oly mértékben befolyásolja, hogy már beavatkozik a személyes fejlődéséhez, valamint a másokkal és a külvilággal való kapcsolatainak kialakításához és fejlődéséhez fűződő jogának gyakorlásába. Az EEJB elutasította a 14. cikkel kapcsolatos panaszt, míg a 8. cikkel kapcsolatos panaszt nem találta elfogadhatónak.

Mental Disability Advocacy Center (MDAC)

A Központ a Mentális Sérültek Jogaiért Alapítvány (Mental Disability Advocacy Center (MDAC) a valós vagy vélt szellemi és pszicho-szociális (értelmi) fogyatékkal élő felnőttek és gyermekek jogait terjeszti, és védi. Európára és Közép-Ázsiára koncentrálna, jogi és érdekérvényesítő eszközök kombinációját alkalmazzuk az egyenlőség és a társadalmi integráció előmozdítása érdekében. Résztevői státusszal rendelkezünk az Európa Tanácsban valamint tagjai vagyunk a Nemzetközi Helsinki Szövetség az Emberi Jogokért nevű szervezetnek is.

Alapelvünk egy olyan világ amelyben az érzelmi, értelmi és kognitív különbségek értékek, és ahol az emberek tisztelik egymás autonómiáját és méltóságát.

Kuratóriumi elnök	Jan Pfeiffer (Csehország)
Kuratórium	Peter Bartlett (Kanada és Egyesült Királyság) * Farkas Lilla (Magyarország) * Ivan Fišer (Egyesült Királyság és Szerbia) * Clemens Huitink (Hollandia) * Robert Kushen (USA) * Anna Lawson (Egyesült Királyság) * Dainius Puras (Litvánia)
Ügyvezető igazgató	Oliver Lewis
Állandó munkatársak	Budai Csilla (projektekért felelős munkatárs) * Barbora Bukovská (jogi igazgató) * Fenyvesi István (publikációs konzultáns) * Jan Fiala (jogász) * Iain Giles (pénzügyi igazgató) * Gombos Gábor (érdekvédelmi főmunkatárs) * Hornyik Anna (irodai alkalmazott) * Kaderják Dániel (programasszisztens és kutató) * Kozma Sarolta (könyvelő) * Yuri Marchenko (jogász) ifj. Péchy György (IT konzultáns) * Süveg Orsolya (takarító)
A gondnokság- kutatási project munkatársai	Zuzana Benešová (Csehország) * Nina Dadalauri (Grúzia) * Meder Dastanbekov (Kirgizisztán) * Vidan Hadži-Vidanović (Szerbia) * Slavka Nikolova Kukova (Bulgária) * Petar Sardelić (Horvátország) * Anna Smorgunova (Oroszország)
Jogi megfigyelők és partnerszervezetek	Dmitri Bartenev, Szentpétervár, Oroszország * Aneta Mircheva, Sofia, Bulgária (Bulgár Helsinki Bizottság) * Eve Pilt, Tallinn, Észtország (Estonian Patients Advocacy Association) * David Zahumenský, Brno, Csehország (League of Human Rights)
Gondnoksági tanácsadó kuratórium	Robert M. Gordon (Kanada) * Georg Hoyer (Norvégia) * Krassimir Kanev (Bulgária) * Mark Kelly (Írország) * Jill Peay (Egyesült Királyság)
Jogi tanácsadó hálózat	Peter Bartlett (Kanada és Egyesült Királyság, Chair) * Paul Bowen (Egyesült Királyság) * Ira Burmin (USA) * Luke Clements (Egyesült Királyság) * Lilla Farkas (Magyarország) * Yonko Grozev (Bulgária) * Aart Hendricks (Hollandia) * Lovorka Kusan (Horvátország) * Robert Kushen (USA) * Olivier De Schutter (Belgium) * Vesselina Vandova (Bulgária)
Legutóbbi gyakornokok és önkéntesek	Priscilla Adams (USA) * Wendy Alexander (Trinidad és Tobago) * Jill Diamond (USA) * Matthew Francis (Egyesült Királyság) * Jana Glogárová (Csehország) * Sarah Green (Egyesült Királyság) * Jana Hecová (Csehország) * Bogdan Maties (Románia) * Jill Roche (USA) * Nicholas Tsang (USA)

Az MDAC legfőbb támogatói: Doughty Street Chambers, Európai Bizottság, az Open Society Institute – Budapest, a Sigrid Rausing Trust, és magánszemélyek

További információkért elérhetőségeink:

MDAC * Rákóczi út 27/B * 1088 Budapest * Magyarország
Telephone: +36 1 413 27 30 * Fax: +36 1 413 27 39 * Email: mdac@mdac.info * Weboldal: www.mdac.info

